

Richardus a S. Victore

**IN CANTICA CANTICORUM
EXPLICATIO**

Richardus a S. Victore

**IN CANTICA CANTICORUM
EXPLICATIO**

Index Generalis

PROLOGUS.

*CAPUT PRIMUM. Quomodo in quiete quaeratur
Deus, et de ampliori gratiae desiderio.*

*CAPUT II. Quomodo tam perfectorum quam
imperfectorum exempla considerat anima.*

*CAPUT III. Quomodo considerata exempla
bonorum humilient et accendant.*

*CAPUT IV. Quomodo anima angelorum
praesentiam cognoscit, et eis desideria sua pandat.*

*CAPUT V. Quomodo anima post angelorum
contemplationem, ad Dei contemplationem
transeat et discretionem.*

CAPUT VI. Quomodo anima Christum in se suscipiat, et de vera dilectione Dei.

CAPUT VII. Quomodo in secreto mens Deo fruitur, et ab eo de occultis eruditur.

CAPUT VIII. De meritis et utilitate contemplativae vitae, et quando ad requiem aliquis debeat venire.

CAPUT IX. De spirituali assensu animae, et de discretione et fervore.

CAPUT X. De requie superna et quomodo perfecti hanc desiderant.

CAPUT XI. De cautela pugnandi contra inimicum, et de remedio contra cordis caecitatem.

CAPUT XII. De animae virtutibus et perfectione, munditia, desiderio et discretione.

CAPUT XIII. De modo proficiendi, et de exemplo Christi, et praemio.

CAPUT XIV. De humilitate interiori et exteriori, et de triplici ejus distinctione.

CAPUT XV. Quomodo anima terrena despiciat, et interna cognoscat.

CAPUT XVI. Quomodo a Christo per orationem meditationes sanctae obtineantur.

CAPUT XVII. De discretione cogitationum, et quomodo ad hanc veniatur.

CAPUT XVIII. De discretione naturalium, et gratuitorum, et de diversis motibus animae.

CAPUT XIX. De custodia loquendi et dulcedine.

CAPUT XX. De pulchritudine animae poenitentis, et humilitate, et occultis ejus meritis.

CAPUT XXI. De profectu, et fortitudine bonorum, et scripturae documentis.

CAPUT XXII. De vera perfectione et exemplis perfectorum.

CAPUT XXIII. De pietate bonorum, et maxime beatæ Virginis.

CAPUT XXIV. De mortificatione, et oratione, et perfecta pulchritudine animae.

CAPUT XXV. De corona beatorum, et quomodo pollutio et alia quaedam sunt mortalia.

CAPUT XXVI. De beatæ virginis Mariæ integra et perfecta pulchritudine.

CAPUT XXVII. De spirituali visu, et quomodo Deo placeat cura propriae salutis, et alienae.

*CAPUT XXVIII. De laude geminae compassionis,
et dulci doctrina.*

*CAPUT XXIX. De gemina conclusione animae, et
occulto martyrio.*

*CAPUT XXX. De fonte animae et aquis vivis
gratiae quae fluunt a Christo.*

*CAPUT XXXI. De consolatione tentationis, et quod
hanc sequitur amplior gratia.*

*CAPUT XXXII De adventu Christi in anima, et
quod per mortificationem pervenitur ad
perfectionem.*

*CAPUT XXXIII. De spirituali refectioe et usu
gratiae.*

*CAPUT XXXIV. Quomodo gratia consolatur, et
accendit, et de perfectione et mortificatione.*

*CAPUT XXXV. Quomodo Deus desideratur, et se
subtrahit, et quomodo ad salutem adest, et exaudit.*

CAPUT XXXVI. De amore dilecti, et ejus qualitate.

CAPUT XXXVII. De qualitate membrorum dilecti.

CAPUT XXXVIII. De membris dilecti.

*CAPUT XXXIX. Descriptio aliquorum membrorum
dilecti, et Virginis Mariae laudes.*

CAPUT XL. De Christo et meritis ejus.

*CAPUT XLI. Sponsus sponsam invitat ad
haereditatem suscipiendam.*

*CAPUT XLII. De assumptione Mariae, et ejus
laudibus.*

Richardus a S. Victore

IN CANTICA CANTICORUM EXPLICATIO

PROLOGUS

Postquam a paradisi gaudiis expulsum est genus humanum, in istam peregrinationem vitae praesentis veniens, caecum cor a spirituali intellectum habet. Cui caeco cordi si diceretur voce humana: Sequere Deum, vel: Dilige Deum, sicut ei in lege dictum est, semel foris missum et per torporem infidelitatis frigidum, non caperet quod audiret. Idcirco per quaedam aenigmata sermo divinus animae torpenti et frigidae loquitur, et de rebus quas novit latenter insinuat ei amorem quem non novit. Allegoria enim animae longe a Deo positae quasi quamdam machinam facit, ut per illa levetur ad Deum, interpositis quippe aenigmatibus, dum quoddam in verbis cognoscit quod suum est, in sensu verborum intelligit quod suum non est, et per terrena verba separatur a terra. Per hoc enim quod non abhorret cognitum intelligit quoddam incognitum. Rebus enim nobis notis per quas allegoriae conficiuntur, sententiae divinae conficiuntur, et, dum cognoscimus exteriora verba, pervenimus ad interiorum intelligentiam. Hinc est enim quod in hoc libro qui Canticum canticorum conscriptus est, amoris quasi corporei verba ponuntur, ut a corpore suo anima per sermones suae consuetudinis refricata, recalescat, et per verba amoris qui infra est, excitetur ad amorem qui supra est. Nominantur enim in hoc libro oscula, nominantur ubera, nominantur genae, nominantur femora. In quibus verbis non irridenda est sacra Scriptura, sed amplior Dei misericordia consideranda est; quia, dum membra corporis nominat, sic ad amorem vocat.

Notandum est quod mirabiliter nobiscum est, et misericorditer operatur. Qui ut cor nostrum ad instigationem sacri amoris accenderet usque ad turpis amoris nostri verba descendit. Sed unde se loquendo humiliat, inde nos intellectu exaltat, quia ex sermonibus hujus amoris discimus, hujus amoris qua virtute in Divinitatis amore ferveamus. Hoc autem nobis solerter intuendum est, ne cum verba exterioris amoris audimus, ad exteriora sentienda remaneamus, et machina quae ponitur ut levet ipsa magis opprimat ne levemur. Debemus ergo in verbis istis corporeis, in verbis exterioribus, quidquid interius est quaerere, et loquentes de corpore, quasi extra corpus fieri. Debemus ad has nuptias sponsi et sponsae cum intellectu intimae charitatis, id est, cum veste nuptiali venire, id est, digna charitatis intelligentia: qua si non induimur, ab hoc nuptiali convivio in exteriores tenebras, id est, ignorantiae caecitatem repellamus. Debemus per haec verba passionis, transire ad virtutem impassibilitatis. Sic est enim sacra Scriptura in verbis et sensibus, sicut pictura in coloribus et rebus. Et nimis stultus est, qui sic picturae coloribus inhaeret, ut res quae pictae sunt ignoret. Nos enim si verba quae exterius dicuntur amplectimur, et sensus ignoramus, quasi ignorantes res, quae depictae sunt, solos colores tenemus: Littera occidit, sicut scriptum est, spiritus autem vivificat (II Cor. III); sic enim littera cooperit spiritum, sicut palea tegit frumentum; sed jumentorum est palea vesci, hominum frumentis. Qui ergo humana ratione utitur, jumentorum paleas abjiciat, et frumenta spiritus edere festinet. Ad hoc quippe utilis est ut mysteria litterae involuta tegantur. Hinc enim scriptum est: Sapientes intelligentiam abscondent (Prov. X), quia nimirum sub tegmine litterae, spiritualis intelligentia cooperitur. Hinc rursus in eodem libro Scriptura est: Gloria Dei celare verbum (Prov. XXV). Menti enim Deum quaerenti tanto Deus gloriosius apparet, quanto subtilius atque interius investigatur ut appareat. Sed nunquid ea quae in mysteriis Deus celat, nos inquirere non debemus? Debemus utique.

Nam sequitur: Et gloria regum investigare sermonem. Qui enim jam corpora sua vel motus carnis regere et investigare noverunt, reges sunt. Regum ergo gloria est, investigare sermonem, quia bene viventium laus est perscrutari secreta mandatorum Dei. Humanae ergo conversationis verba audientes quasi ex terra homines esse debemus, ne si humanitas quae dicuntur audimus, nihil divinitatis de his quae audire debemus sentire possimus. Quasi jam non homines desiderabat esse Paulus discipulos suos quibus dicebat: Cum enim inter vos sit zelus et contentio, nonne homine estis? (I Cor. III.) Quasi jam non aestimabat homines discipulos suos Dominus, cum dicebat: Quem dicunt homines esse Filium hominis (Matth. XVI). Cui cum verbis hominum respondissent, illico adjunxit: Vos autem quem me esse dicitis? Cum enim supra dicit homines, ac deinde subjungit, vos autem, inter homines et discipulos suos quamdam distantiam fecit, quia videlicet divina eis insinuans, eos supra homines faciebat, ut ait Apostolus: Si qua igitur in Christo nova creatura, vetera transierunt (II Cor. V). Et scimus quia in resurrectione nostra, ita corpus spiritui adnectitur, ut omne quod fuerat passionis in virtute spiritus assumatur. Is ergo qui Deum sequitur imitari debet quotidie rationem suam, ut sicut tunc nihil passibile habeat in corde, ut secundum interiorem hominem jam nova creatura sit. Jam quidquid vetustum fuerit calcet, et in verbis veteribus solam vim novitatis inquirat. Scriptura enim sacra mons quidam est, de quo in nostris cordibus ad intelligendum Dominus venit, de quo monte per prophetam dicitur: Deus a Libano veniet, et sanctus de monte umbroso, et condenso (Habac. III). Iste mons condensus est per sententias, et umbrosus per allegorias. Sed sciendum est, cum vox Domini in monte sonat, vestimenta lavare praecipimur, et ab omni carnis iniquatione mundari, si ad montem accedere festinamus. Scriptum namque est: Quia si bestia tetigerit montem lapidabitur (Hebr. XII). Bestia enim tangit montem, quando irrationabilibus motibus dediti, Scripturae sacrae celsitudini propinquant, et non eam secundum quod debent intelligunt, sed irrationabiliter ad suae voluptatis intelligentiam flectunt. Omnis enim absurdus, vel mente piger, si circa hunc

montem visus fuerit, atrocissimis sententiis veluti lapidibus necetur. Ardet enim mons iste, quia sacra Scriptura, quae spiritualiter replet amoris igne, succendit. Unde scriptum est: Ignitum eloquium tuum vehementer (Psal. CXVIII). Unde cum verba Dei audirent quidam in via ambulantes, dixerunt: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum aperiret nobis Scripturas? (Luc. XXIV.) Unde per Moysen dicitur: In dextera ejus ignea lex (Deut. XXXIII). Sinistra Dei iniqui accipiuntur, qui in dextera parte non transeunt. Dextera Dei sunt electi, qui a sinistris separantur. In dextera ergo Dei lex ignea est, quia in electorum cordibus (qui ad dexteram ponendi sunt) fragrant divina praecepta, et charitatis ardore succensi sunt. Iste ergo ignis quidquid in nobis est exterius rubiginis et vetustatis exurat, et mentem nostram velut holocaustum in Dei contemplatione offerat.

Nec vacue attendendum est quod liber iste non canticum, sed Canticum canticorum vocatur. Sicut enim in Veteri Testamento alia sunt sancta, alia Sancta sanctorum, alia Sabbata, alia Sabbata Sabbatorum; ita in Scriptura sacra, alia sunt cantica, alia Cantica canticorum. Sancta erant, quae in tabernaculo exterius agebantur; Sabbata erant, quae in singulis hebdomadis celebrabantur, sed Sancta sanctorum, secretiori quadam veneratione suscipiebantur; et Sabbata Sabbatorum, nonnisi in summis festivitatibus colebantur. Ista Cantica canticorum secretum, et quoddam solemne interius est, quod secretum in occultis intelligentis penetratur. Nam, si exterioribus verbis attenditur, secretum non est. Sciendum etiam est, quia in sacra Scriptura alia sunt cantica victoriae, alia cantica exhortationis et contestationis, alia cantica exsultationis, alia cantica adjutorii, alia cantica conjunctionis cum Deo. Canticum victoriae est, quod Moyses, transacto mari Rubro, cecinit, dicens: Cantemus Domino, gloriose enim honorificatus est, equum et ascensorem projecit in mare (Exod. XV). Canticum exhortationis et contestationis est, quod Moyses, Israelitis ad terram promissionis propinquantibus, dixit: Attende, coelum, quae loquar, audiat terra verba ex ore meo (Deut. XXXII). Canticum exsultationis est, quod Anna, prospecta

fecunditate Ecclesiae in semetipsa, cecinit, dicens: Exsultavit cor meum in Domino (I Reg. II), ubi per semetipsam figuratam fecunditatem prolis Ecclesiasticae expressit, cum dixit: Sterilis peperit plurimos, et quae habebat plurimos, infirmata est (ibid.). Canticum adjutorii David post praelium cecinit, dicens: Diligam te, Domine, virtus mea (Psal. XVII). Canticum vero conjunctionis cum Deo hoc est, quod in nuptiis sponsi et sponsae canitur, id est Canticum canticorum, quod tanto est omnibus canticis sublimius, quanto et in nuptiis solemnitatis sublimioris offertur. Per illa enim cantica vitia evitantur, per ista vero unusquisque virtutibus locupletatur. Per illa enim cavetur hostis, per ista vero Dominus familiari amore complectitur.

Et notandum quod aliquando Dominus in sacra Scriptura se Dominum vocat, aliquando patrem, aliquando sponsum. Quando enim vult timeri, Dominum se nominat; quando vult honorari, patrem; quando vult amari, sponsum. Ipse enim per prophetam dicit: Si Dominus ego sum, ubi est timor meus? Si pater ego sum, ubi est honor meus? (Malac. I.) Et rursum dicit: Desponsavi te mihi in justitia et fide (Ose. II). Vel certe recordatus sum diei desponsationis tuae in deserto. Sed quia prius timeri vult ut honoretur, et prius honorari ut ad eum perveniatur, et Dominum se propter timorem nominat, et patrem propter honorem, et sponsum propter amorem; per timorem venit ad honorem, per honorem vero ejus pervenitur ad amorem. Quanto enim dignius honor quam timor, tanto plus gaudet Deus pater, quam Dominus dici. Et quanto charius est amor quam honor, tanto plus gaudet Deus sponsus dici quam pater. In hoc ergo libro Dominus et Ecclesia, non Dominus et ancilla, sed sponsus nominatur, et sponsa, ut non solum timori, non solum reverentiae, sed etiam amori deserviat et in his verbis exterioribus incitetur affectus interior. Cum se Dominum nominat, indicat quod creati sumus; cum se patrem vocat, indicat quod adoptati; cum se sponsum nominat, indicat quod conjuncti sumus. Plus est autem conjunctos esse Deo quam creatos et adoptatos. In hoc ergo libro ubi sponsus

dicitur, aliquid sublimius insinuat, dum in eo foedus conjunctionis ostenditur. Quae nomina in Testamento Novo (quia jam peracta conjunctio Verbi et carnis, Christi et Ecclesiae celebrata est) frequenti iteratione memorantur. Unde Joannes dicit Domino vivente: Qui habet sponsam sponsus est (Joan. III). Unde idem Dominus: Non jejunabunt filii sponsi quoadiu cum illis est sponsus (Matth. IX). Unde et Ecclesiae dicitur: Desponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo (I Cor. XI). Et rursus: Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam (Ephes. V). Et rursus in Apocalypsi Joannis: Beati qui ad coenam agni nuptiarum vocati sunt (Apoc. XIX). Et rursus ibidem: Et vidi sponsam quasi novam nuptam descendentem de coelo (Apoc. XXI). Nec hoc a magno mysterio abhorret, quod liber iste Salomonis tertius in opusculis ejus ponitur: veteres enim tres vitae ordines esse dixerunt, moralem, naturalem et contemplativam. Quas vitas Graeci ethicam, physicam et theoreticam nominaverunt. In Proverbiis quoque moralis vita exprimitur, ubi dicitur: Audi, fili mi, sapientiam meam, et prudentiae meae inclina aurem tuam (Prov. II). In Ecclesiasten vero naturalis. Ibi quippe quod omnia ad finem tendunt consideratur, cum dicitur: Vanitas vanitatum, et omnia vanitas (Eccle. I). In Canticis canticorum contemplativa vita exprimitur, dum in eis ipsius Domini adventus et aspectus desideratur, cum sponsae voce dicitur: Veni de Libano, veni (Cant. IV), vel etiam ordines trium patriarcharum, et vitas significavit, Abraham, Isaac videlicet et Jacob. Moralitatem quippe Abraham per obedientiam tenuit, Isaac vero naturalem vitam puteos fodiendo figuravit. In imo puteos fodere est per naturalem considerationem omnia quae infra sunt inquirendo perscrutari. Jacob vero contemplativam vitam tenuit, qui ascendentes et descendentes angelos vidit. Sed quia naturalis consideratio ad perfectionem non ducit, nisi prius moralitas teneatur, recte post Proverbia Ecclesiastes ponitur, et quia superna contemplatio non conspicitur, nisi prius haec infra labentia despiciantur, recte post Ecclesiasten Cantica canticorum ponuntur. Prius quippe mores est componere, postmodum omnia quae adsunt tanquam non adsint considerare. Tertio vero loco

munda cordis acie interna et superna conspicit. His itaque librorum gradibus quasi quamdam ad contemplationem scalam fecit, ut dum primum in saeculo bene geruntur, postmodum et honesta saeculi despiciantur, ad extremum etiam Dei intima conspiciantur. Sic autem generaliter ex voce Ecclesiae adventus Domini in hoc tempore praestolatur, ut etiam specialiter unaquaeque anima ingressum Dei ad cor suum, tanquam aditum sponsi in thalamum conspiciat.

Et sciendum quod in hoc libro quatuor personae loquentes introducuntur, sponsus et sponsa, adolescentulae vero cum sponsa, et greges sodalium cum sponso. Sponsa enim profecto ipsa Ecclesia est, sponsus Dominus, adolescentulae vero cum sponsa sunt inchoantes animae, et per novum studium pubescentes; sodales vero sponsi sunt, sive angeli, qui saepe hominibus ab ipso viventes apparuerunt, seu certe perfecti quique viri in Ecclesia, qui veritatem hominibus nuntiare noverunt. Sed hi qui sigillatim adolescentulae vel sodales sunt, toti simul sponsa sunt, quia toti simul Ecclesia sunt, quamvis et juxta unumquemque tota haec tria nomina accipi possunt. Nam qui Deum perfecte amat, sponsa est; qui sponsum praedicat, sodalis est. Qui adhuc novellus viam bonorum sequitur, adolescentula est. Innitatur ergo ut simus sponsa: si hoc necdum praevaleremus, simus sodales: si neque haec adepti sumus, saltem ad hunc thalamum adolescentulae conveniamus. Quia igitur sponsum et sponsam, Dominum et Ecclesiam diximus, velut adolescentulae vel sodales, audiamus verba sponsi, audiamus verba sponsae, et ex eorum sermonibus fervorem discamus amoris. Itaque sancta Ecclesia diu praestolans adventum Domini, diu sitiens fontem vitae, quomodo oportet videre praesentiam sponsi sui, quomodo desiderat, dicat.

CAPUT PRIMUM. Quomodo in quiete quaeratur Deus, et de ampliori gratiae desiderio.

In lectulo meo per noctem quaesivi quem diligit anima mea (Cant. III). Anima quae Deum quaerit et ad Dei dilectionem et cognitionem plenius pertingere cupit in lectulo hunc quaerere debet, id est in quiete mentis. Vacare enim debet, et quiescere ab occupatione, et inquietatione rerum terrenarum. Nisi enim ab exteriorum cura, et occupatione, et amore quieverit, Deum quaerere non potest, nec invenire meretur. In lectulo ergo, id est in quiete mentis quaerendus est Deus. Et per noctem, id est per adversa tentationum, et laborum, et in pugna virtutum et vitiorum. Laborare siquidem animam oportet in multis adversis, multisque obstaculis retardari, et gravi colluctatione fatigari antequam mores perfecte corrigat, et cordis munditiam obtineat, et Deum videre mereatur. Unde merito per noctem Deum quaerere dicitur, per adversa videlicet et labores. Et non in lecto, sed in lectulo, quia quies a talibus habita exigua est, et angusta, impugnantibus nimirum animam vitiis, et pristina consuetudine, et praeteritorum peccatorum memoria et delectatione. Ob quam causam dicit etiam suum lectulum, et non nostrum, quia non communem hunc habere potest cum sponso, nec perfecte illo frui in tam exigua quiete, quia in pace factus est locus ejus et non in vitiorum pugna et perturbatione. Hoc modo ab incipientibus et nondum perfectis quaeritur Deus in lectulo per noctem. Post hoc alio modo in lectulo, et per noctem quaeritur, cum scilicet anima mortificatis plenius vitiis et sopitis tentationibus, et purgata conscientia plenior quietem obtinuerit, gratia sancti Spiritus in mentem veniente, et vitia atque tentamenta sedante. Juxta quod scriptum est: Arcum conteret et confringet, arma et scuta comburet igni (Psal. XLV). Tunc anima vacare poterit, et videre quoniam suavis est Dominus. Ita mentis pax et tranquillitas lectulus est in quo sponsa quiescit. In hoc lectulo quaerit dilectum per noctem, quando scilicet sopita sunt desideria carnis, et post pugnam et labores victoria successit, et quies data est. In die enim laboratur et

in nocte cessatur a labore, et in nocte quiescitur. Cum ergo post pondus diei, et aestus tentationem scilicet a labore ad lectulum quietis, et ad noctem pausandi a fatigatione et inquietudine anima pervenit, tunc jam expedita et vacans dilectum melius quaerere poterit. In hoc lectulo et in hac nocte dormit, sed cor ejus vigilat. Dormit enim foris, sed intus vigilat. Et quantum foris quieta est et vacat, tantum intus ad quaerendum dilectum occupatur et inquieta est. Quaerit autem hunc in lectulo et non in lecto; quia non plenam quietem possidet, sed angustam quandiu dilecto non fruitur ad votum nec secum hunc habet. Unde et lectulum ipsum suum vocat, quasi quem sola habeat, et in quo nondum cum sponso quiescat. Et ideo bene dicitur quaerat per noctem (caecitatis videlicet) in qua detinetur, ut non eo plene fruatur, nec praesentiam ejus sentiat. Praesens siquidem est per essentiam, praesens per desiderium, et habetur jam qui desideratur, quia non habitus desiderari non posset, sed non adest per praesentiae suae revelationem. Nondum enim caecitatem ejus fugavit, nec ad sentiendum praesentiam suam illam illuminavit. De hac igitur nocte conqueritur, et per hanc dilectum se quaerere causatur, nec invenit. Cupit igitur illuminari et oculos cordis aperiri, ut eum inveniat, et per accedentem gratiam praesentiam ejus intelligat, et se videri ab illo, et se illum videre sentiat. Quaerit namque illuminationem amplioris gratiae, praesentiae intelligentiam et spiritualis dulcedinis experientiam: Quaesivi, ait, quem diligit anima mea. In dilectione animae notare possumus amorem spiritualem et etiam affectuosum. Cum autem aliquem affectuose diligimus, hunc quasi animam nostram diligere dicimus, ac si dicat: Quem diligo affectuose et spiritualiter, id est ad salutem animae, non ad temporale commodum vel carnale. Sed non semper sponsus quaerenti se statim offert, nec desideranti se exhibet, sed saepe vota implere differt ut augeat, et aucta postmodum remuneret et perfectius impleat. Differt etiam haec interdum, ut constantiam quaerentis probet, et eo utilius quo tardius desiderata praestet. Quod enim cum labore acquiritur, arctius tenetur et cautius custoditur. Et nonnunquam desideria citius impleta deficiunt, et dilata amplius

crescunt. Unde sponsa dilationem sentiens, et dispensationem nesciens, et amoris impatiens, conqueritur, dicens: Quaesivi, et non inveni illum (Cant. V). Nondum enim gratiam quaesitam percipit, nondum praesentiam sponsi sensit.

CAPUT II. Quomodo tam perfectorum quam imperfectorum exempla considerat anima.

Sponsa itaque difficultatem passa et quasi repulsa, a quaerendo minime quiescit, sed ad quaerendum se amplius accingit. Nam importunitatem suam et constantiam demonstrat, dicens: Surgam et circuibo civitatem (Cant. III). Convertit se ad humilitatem, ut quem per se non invenit, per alios quaerat, si forte per illos hunc inveniatur. Multo labore lectum sibi paraverat, prius cessans a peccatis, et postea decertans fortius contra vitia, et post haec recedens ab occupationibus et curis, et ad extremum vacans a noxiis, verumque etiam a plerisque bonis operationibus, ut minorata actis sapientiam, quae Deus est, perciperet. Nunc autem ad circumeundum et investigandum bonas operationes aliorum convertitur, ut sponsum hoc labore inveniatur, quem quieta minus invenerat. Surgit a quiete, circumiens videlicet civitatem. Circumit cogitatione conventum bonorum, ut in eis exempla melioris vitae et virtutum documenta capiat: per humilitatem enim reputat sibi deesse virtutum ornatum, et cordis munditiam per quem sponsum invenire mereatur domum mentis, quamvis vacantem a vitiis, sed minus ornatam virtutibus indicans. Quam ut decentius ornet sanctorum virtutes circumiens et perlustrans, et specialem gratiam uniuscujusque explorans, et ab alio humilitatis, ab alio patientiae, ab alio obedientiae, ab alio abstinentiae, ab alio charitatis, ab alio puritatis flores decerpens. Hos per imitationem in mores transfundere, eisque domum mentis ornare contendit. Metitur enim fabricam, id est pensat vitam sanctorum, et virtutum constructionem in illis considerat, ut erubescat in se de imperfectione sua. Et sicut in Job legitur, respicit homines, sanctos attendit (Job XXXIII), ut se peccatricem eorum comparatione reputet, unde eorum exemplis humiliata et ad profectum accensa, denuo mundando cordi et excolendis virtutibus operam dat, ut plenius mundata et ornata domo ad inveniendum sponsum digna fiat. Ipsa sponsa circuit civitatem (bonos videlicet) ut eorum scrutetur virtutes et sanctitatem: Et quaerit dilectum per vicus et plateas. Vici

angustiores, et plateae latiores sunt. Unde per vicos illi designantur qui omnia relinquentes, et Christum nudum nudi sequentes angustam viam vivendi sibi elegerunt. Per plateas vero quae latiores sunt, saecularis vitae perfectos intelligimus, qui latiori via incedentes, nec sua omnia relinquentes, sed suis bene utentes, hospitalitatibus et eleemosynis caeterisque bonis operibus Deo placuerunt. Qui latam viam quae ducit ad mortem declinantes, arctam viam mandatorum et vitae tenuerunt. Quaerit ergo dilectum primo per vicos, et postea per plateas.

Quia enim perfectionis fertur desiderio, a perfectis primo quaerit exempla. Considerat quam arcta se lege vivendi constrinxerunt, et quam tenuis eorum fuit cibus, quam pauper vestitus, quam brevis somnus, quam gravis labor corporis, quam districta disciplina cordis, qualiter in omnibus amputaverunt delicias corporis, extraxerunt cordis voluntates. Perpendit post haec quanta in his fuerit sublimitas et libertas mentis. Et quomodo commorantes in carne conversati sunt in coelis, quomodo cuncta terrena supergressi sunt, et calcaverint. Horum aliqui modico pane et aqua sustentati sunt, aliqui non pane, sed herbis sive radicibus vixerunt, et aliqui coelitus victum acceperunt, aliqui sine omni fere cibo vitam duxerunt, aliqui absque omni vestitu sub nudo aere degerunt. Qui non solum actus saeculi, sed omnem etiam materiam abjicientes quasi extra carnem fuerunt, et quantum mundum supergressi sunt, et carnis vitia excesserunt, tantum repleti gratia, et absorpti a spiritu occulta Divinitatis scrutati sunt, et cognoverunt. Anima itaque fervens facta, per hos tam coelestes, et tanta gratia repletos discurrit, hosque considerat, et quod in se minus habet, in istis amat. Per hos Deum quaerit, ut in horum exemplis nutritus amor ejus quandoque in Deum surgat. Cum enim in istis imago Dei, et magna ex parte similitudo resplendeat, et quantum hos imitari potuerit, eisque assimilari, tantum Deo meretur uniri, tantumque Deum in se suscipit, quantum similitudinem ejus assumpsit. Nil enim tam propinquum Deo, quam ejus character et similitudo. Cum autem facta fuerit anima

justa, vera, misericors, sapiens per gratiam, quod Deus habet per naturam, quantum has virtutes in se formaverit, tantum in se Dei similitudinem reformabit. Quapropter cum sponsa perfectos attendit, eisque assimilari laborat, et per eorum exempla graditur ut dilectum inveniatur, per vicus quaerit quem diligit anima ejus. Quaerit etiam hunc per plateas, in aliquibus videlicet saecularibus sive etiam conjugatis. Nusquam enim exempla et incitamenta salutis contemnenda ducit. Hujusmodi itaque multi quamvis leviolem et latiolem viam conversandi tenuerunt, tamen bonae fama de se odorem sparserunt, et imitationis exempla praebuerunt. Quae sanctitatis exempla in Abraham? Quae in Job non inveniuntur, quibus anima Deum quaerens accendi posset et aedificari? Qui tanta repleti gratia erant, et tanta Dei dilectione praediti, ut alter eorum ad praeceptum Domini unicum filium ad mortem offerret, et alter mortem omnium liberorum aequanimiter ferret, et gratias Deo referret. Alter propter excellens meritum a Domino benedici meruit, alter in amissione omnium quae habuerat Domino benedixit. Ille angelorum colloquio frui meruit, quos etiam hospitio suscepit, atque pavit. Iste ipsum Dominum loquentem audivit, et illuminatis oculis cordis vidit. Quanto lumine divinae gratiae hic illuminatus fuit, cujus mentem nox tot adversorum et tentationum inimici non obscuravit, et quem universus stratus quietus ejus versatus non evertit? Non immerito igitur sponsa de nocte, et lecto suae quietis in quo sponsum non invenit ad hunc virum currit, quem in nocte sua et lecto turbato ampliolem invenisse gratiam cognoscit.

Moyses et Samuel inter caeteras virtutes quibus excellenter fulserunt, illud eximium charitatis praeferunt exemplum, quod devote pro inimicis intercesserunt. Ille quidem pro populo se lapidante, iste pro populo se de principatu ejiciente. Ille tanta charitate ut peccatum ipsorum vel eis dimitti a Domino posceret, vel se de libro vitae deleri. Iste pro se dejicientibus perhibet se non minus devote deprecari. Quis humilitatem David, viri scilicet quem Deus secundum cor suum invenit, non miretur? Qui post tanta et tam

gloriosa gesta non in superbiam se extulit, imo potius canem se mortuum aut pulicem unum se nominavit. Quis quod exteriorem et interiorem humilitatem habuerat, his verbis manifestat, quibus dicit: Ludam et vilior fiam plusquam factus sum, eroque humilis in oculis meis (II Reg. VI). Exteriorem enim vilitatem non renuit, et intus suo iudicio abjectus fuit. Quot tales sub lege vel etiam tempore gratiae fuerunt, qui salubria virtutum exempla de se praebuerunt? Per hos itaque sponsa etiam dilectum quaerit et per eos se in amorem illius accendit.

CAPUT III. Quomodo considerata exempla bonorum humiliant et accendant.

Quaesivi, et non inveni illum (Cant. III). Quaesivit sponsa dilectum per vicos et plateas, et non invenit illum ad votum. Nondum enim praesentiam ejus sensit, nondum desideratam gratiam accepit. Nec mihi ambigendum quin circuitu suo multum acquisierit, multamque in se gratiam auxerit. Siquidem ex agnitione bonorum et virtutum eorum non parum accensum est in ea desiderium justitiae. Accessit enim ad ardentem hoc ignem quem Dominus Jesus misit in terram, et voluit vehementer accendi. Ad quos dum accedit tepidus incalescit, et fervens amplius ignoscit. Non autem quia gratiam acquisivit, a quaerendo ampliorem quiescit, desideria accensa sunt, non impleta, excitata, non sedata, et quantum creverunt, tantum sibi minus ea quae suscepit sufficiunt. Augmentum gratiae esuriem excitavit, adeo ut quantum plus accepit, tantum plus desideret. Malus sive tepidus quia bonum non amat vel desiderat, defectum suum, et ad quanta teneatur nescit. Unde cum inops sit, divitem se reputat, quia spirituales divitias ignorat. Dicit enim quia dives sum, et nullius egeo, cum miser sit et miserabilis, et pauper, et caecus, et nudus; bonus vero et proficiens quod habet non attendit, sed ad anteriora se semper extendit. Et quia nunquam se apprehendisse arbitratur, ex desiderio semper humiliatur. In proficiente igitur cum crescente gratia crescit et humilitas, et quantum dives sit, tantum se inopem credit, quia degustata gratia amplius hunc accendit. Sponsa itaque proficit: nam quantum accenditur ad amorem, tantum humiliatur. Nondum se invenisse gratiam credit, dum perfectorum virtutes attendit, unde dicit: Quaesivi et non inveni illum. Non invenisse illum dicit, quem tam perfecte in aliis invenit. Sic Antonius maximus monachorum postquam quaesitum Paulum invenit, nil se esse comparatione illius judicavit, dicens: Vae mihi peccatori, qui falsum nomen monachi porto, hoc illi inventio Pauli praestitit ut qui antea monachorum maximus exstitit, modo nec se nomine monachi dignum dixerit. Quod mirabilis in imitatione, cum summus sanctitatis

merito suo iudicio infimus fieret, et tam sublimis ante Deum ita sibi vilesceret. Sed quantum putamus ista sui vilitas sublimem fecerit? Ignoro an aliqua tam sublimis in Antonio virtus tantum ante Deum se exaltavit, quantum ista sui dejectio, et omnium meritorum quam prius habuerat annullatio. Nondum itaque invenisse se Christum credidit, quem in Paulo tam excellenter habitare conspexit. Ecce quantum Antonio Pauli contulit inventio, et sanctitatis illius cognitio. Ita sponsa non invenisse se dilectum credidit, dum perfectorum virtutes investigando cognovit. Quem etiam quaerit non tantum in perfectioribus, sed in aequalibus, sive etiam in inferioribus. Siquidem et hi similiter vici dici possunt et plateae boni videlicet et mediocres. In istis donum alicujus gratiae quod specialiter perceperunt explorat et considerat, atque veneratur, et imitari conatur. Qui enim Deum timet, nihil negligit; nihil ubi salutis profectum accipere possit contemnendum ducit. Quantum ergo magna est, humiliat se in omnibus, per infimos etiam non renuens emendari. In his enim imitationis exempla et proficiendi nonnunquam invenit, quae utiliter sibi proponere possit. Solent quippe boni virtutes suas invicem accendere, et alter ab altero profectus pariter et humilitatis incitamenta sumere. Unde contingit ut dum iste illius patientiam, et ille istius obedientiam; iste illius charitatem, et ille istius munditiam considerat, semper alter ab altero sumat unde in bonum crescat. Multum enim ad studium emendationis accinguntur, quando in aliis cernunt bonum quod ipsi minus habent. Et dum invicem superiores se arbitrantur, et alter alterius bonum reveretur et diligit, amando illud suum facit, et se in humilitate custodit. Sic Paulus quod plus omnibus apostolis in praedicando laborasset non attendit, sed aliorum innocentiam respicit, et quia ipse Ecclesiam Dei persecutus fuerat, ipse minimum se apostolorum dicit (II Cor. XV). Petrus vero quod primus apostolorum sit non considerat, sed in Paulo miratur sapientiam, et hanc quodam loco de illo commendat (II Petr. III). Neque enim minor Paulo erat Petrus, qui hunc laudibus efferebat; nec minor apostolis erat Paulus, qui se minimum iudicabat. Sed qui magni erant apud Deum necesse erat ut sibi parvi viderentur. Et qui

omnibus ornabantur virtutibus, humilitatis etiam virtute debebant decorari. Maximus nempe est animae decor, si post omnium virtutum perfectionem humilitatem possideat, et cum magni sit meriti, magnam se esse nesciat. Magnum se nesciebat beatus Job qui dicebat: Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea (Job IX). Parva quippe bona sua aestimabat, quia semper ad majora fervebat. Perfecti itaque, id est, vere humiles reprehensibilia sua cognoscunt et judicant, et aliorum mala dissimulantes bona potius pensant districti iudices sui, sed aliorum pii: unde cum in aliis parva aliqua bona conspiciunt, majora in eis sperant. Cum vero ipsi multa fecerint, servos se inutiles reputant. Sicque contingit ut bene de aliis, sibi vero vilescant, seque inferiores minoribus credant. Ita sponsa sua merita non considerans, nec ante oculos sibi ponens, in collata aliis gratia considerationem defigit. Congaudet dona gratiae accipientibus, congaudet Deo largitori, dilecti per membra ejus reminiscitur, et per membra in dilectum amplius inflammatur. Cumque liberalitatis ejus dona considerat, quae diversis tribuit, sua in se denuo desideria accendit: unde piam querelam replicat, dicens: Quaesivi et non inveni.

CAPUT IV. Quomodo anima angelorum praesentiam cognoscit, et eis desideria sua pandat.

Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem (Cant. III). Animam sic desiderantem, sic quaerentem inveniunt vigiles qui custodiunt civitatem, angeli videlicet sancti, qui civitatem, id est Ecclesiam vel fideles custodiunt, quorum custodia suos munit Christi misericordia. Qui recte vigiles dicuntur, quia vigilant et solliciti sunt circa electos, ut defendantur a tentatione, ut proficiant in bono et ut salventur. Siquidem administratorii spiritus sunt in ministerium missi propter eos qui haereditatem capiunt salutis. Horum ministerio et vigilantia Deus fideles suos protegit, non dormitat, neque dormit qui custodit Israel. Adversarius vero noster quasi leo circuit, quaerens quem devoret. Qui quosdam ut leo devorat, quos aperta pugna dejicit, et alios occulta fraude seducit, quibus, ut in Job legitur, in terra pedicam abscondit, et decipulam super semitam ponit (Job I); quia et per terrena desideria eos decipit, et ibi deceptionis laqueos ponit, ubi cordis eorum semitam esse, et proclivos eos ad peccandum conspicit. Ita circuit inimicus ad fallendum. Discurrunt vero sancti angeli ad defendendum. Haec discordia inter angelos pacis angelosque discordiae agitur. Sic contenditur pro homine, et ille pro se non vigilat, sed torpescit. Oportet enim hunc videre, vigilare et orare, et videre, et considerare periculum suum, vigilare circa salutem suam, et orare et auxilium implorare contra tentationem. Quantos enim devorat leo iste, quantos mortificat exterminator angelus ex his qui signum Dei vivi non habent in frontibus suis, qui utrumque postem suum et superliminare domus linita non habent de agni Dei sanguine; qui fidem per dilectionem non habent operantem, et vexillo crucis Christi seu virtute passionis suae muniri et defendi non merentur. Nec miratur Leviathan si hos absorbeat: absorbebit enim fluvium, et non mirabitur, malos videlicet et carnales qui more aquae defluunt et de peccato ad peccatum decurrunt, et lubrico vitiorum ad ima tormentorum descendunt. Etiam heu! fiduciam habet quod influat Jordanis in os suum, electi videlicet in quos se praevalere confidit. O

quanta multitudo absorptorum, et paucitas ereptorum. At pius Dominus abscondit suos in tabernaculo suo (id est in Ecclesia) in die malorum, et protegit eos in abscondito tabernaculi sui (id est in Christo) qui absconditum Ecclesiae dicitur, quia occulte et invisibiliter habitat in electis suis per charitatem; quippe quae eis jungitur et per fidem et virtutem passionis illius proteguntur a tentatore diabolo. Quia enim Christus passione sua inimicum vicit, virtute passionis ejusdem suos munit, ut hostem non timeant, quia ejus facti membra sunt, qui de illo triumphavit. Est quippe fidelis Deus, qui non patitur suos tentari supra id quod ferre possunt, sed facit cum tentatione etiam proventum. Ita tentationes ordinans atque temperans, ut unde eos inimicus dejicere quaerit probentur, et probati amplius coronentur. Contingit praeterea ut eos impugnans (quatenus a Deo separet) magis eos Deo conjungat, quia, dum tentantur, humiliter Deo subduntur ut a tentatione liberentur. Unde dicit beatus Job quod bestiae terrae (daemones videlicet) pacificatae fiunt bonis (Job V). Non dicit pacatae, quia pacem non habent, sed pacificatae, quia pacem eis faciunt dum eos impugnando affligunt. Convertit ergo Deus hoc suis ad coronam, quod inimicus agit ad ruinam. Ille vero non sic arbitratur, sed ad conterendum est cor ejus, et ad interemptionem gentium non paucarum. Ita Deus electos abscondit in Ecclesia, in die malorum protegit eos in se, munit eos angelorum custodia. Hos ministros et nuntios suis exhibet, ut illis ad salutem ministrent, et necessitates eorum nuntient, et preces perferant. Et quamvis ipse singulorum causas videat et cognoscat, vult tamen per angelos suos hoc sibi nuntiari, ut charitatem suam et dignationem suam circa hominem commendet, et propter tam dignos tamque dilectos nuntios plenius praestet.

Nec mirum quod angelos suos electis ministros exhibet, et semetipsum. Est nempe et ipse angelus magni consilii, videlicet redemptionis nostrae et salutis, quam missus est operari in medio terrae. Ministrat siquidem nobis conversatione sua et humilitate, praebendo vivendi exemplum in se, et statuens se parvulum in medio

discipulorum (id est humilem), ut efficiamur parvuli sicut ipse. Ministravit etiam nobis morte sua, in qua laboravit pro nobis ne nos laboraremus, et temporalem pertulit ne nos aeternam pateremur. Igitur ministravit nobis Dominus in hac vita, et ex hac quoque transiens ministrabit nobis in illa refectione geminae dulcedinis, quia pascet nos lacte humanitatis suae et melle divinitatis. Angelorum quoque ministerium non tantum temporale nobis est, sed etiam sempiternum, quia per eorum praesens auxilium haereditatem et aeternam salutem capiemus, et gaudium eorum cum ipsis sine fine percipiemus. Quomodo vero putamus salutem nostram diligant, et quantum nos consortes secum habere cupiant? Quis aestimet quanta charitate et cura circa commissos sibi vigilant? quomodo torpentes excitent, et sollicitos atque ferventes amplius accendant? Quomodo hinc mala excusent, inde bona divino conspectui repraesentent, quomodo defendant, aut his gratiam obtineant? Cumque animam magno desiderio ferventem perspexerint, et ad Deum pura intentione suspirantem, quomodo putamus hanc diligant, eique congaudeant, et ad illam divertant? Quomodo inter illam et Deum discurrent? Siquidem amici sponsi sunt, auscultant vocem ejus, quam faciunt sponsum audire; voces ejus desideria sunt: haec vehementer clamant in aure sponsi, haec auscultant amici, videlicet angeli; his delectantur, ista nuntiant, et illam ut veniat invitant, istam consolantur, et monent ut quaerat et pulset, eo quod quaerens inveniatur et pulsanti aperiatur. Frequentant itaque et visitant interim ipsi animam sic ferventem, donec sponsus adveniat, et augmento amplioris gratiae hanc adventui ipsius sponsi plenius praeparant. Trahunt cogitationem ejus ad intelligendam eorum praesentiam et discendam familiaritatem, quatenus de hac notitia crescat et proficiat ad divinam. Quaerens ergo Deum anima ab his invenitur, et post circuitum civitatis, post investigationem beatorum angelorum adventum meretur, horum occursum percipit, ab his suscipitur; hi sponsum quippe praeveniunt, exhibent praesentiam suam, revelant se: angeli enim lucis sunt, cum luce veniunt: qua perfusa, illuminatur pariter et tangitur, ut adventum eorum intelligat et praesentiam

sentiat. Quam gratiam dum percipit, inventam se a vigilibus fatetur, licet dilectum se non invenisse causetur. Animam itaque inventam esse a vigilibus, est ipsam invenisse gratiam ad sentiendam eorum praesentiam, quae prius caecitatis suae tenebras patiens, nil nisi se sentiebat. Tunc desiderium suum, et cogitationem in ipsos dirigit, et familiare colloquium quasi cum notis format, vota sua insinuat, amorem nuntiat, de sponso interrogat. Num quem diligit anima mea vidistis? Quaerit eos testes suae dilectionis, pariter et desideratae praesentiae sponsi. Certe enim scit quod angeli Dei visione fruuntur, et amorem ipsius et desideria non ignorent, et miratur et quasi indebitum arbitratur, ut Deum videant, et se visionis illius expertem relinquunt quae dicat: Nonne eum quo frui desiderio habetis, et in illo desideria mea jam diu vidistis? Perhibet dilectus quod ad ostium animae stet et pulset; et si quis aperuerit ei, intret ad illum, et coenet cum eo. Ego jam aperui patenter ostium meum per desiderium ipsius, nec ingreditur. Insuper ingressa sum ad eum: et pulso ad ostium ipsius, quod aperiendum promittit pulsanti. Et oblitus promissionis utriusque, nec ingreditur in meum nec mihi aperit suum. Sto, et non respicit; pulso, et non aperit; clamo, et non respondet; quaero illum, et non invenio. Quo ergo abiit? Nunquid non illum vidistis, qui estis angeli semper videntes eum, quia semper videtis faciem, et ipse et Pater unum sunt, et qui videt unum, videt et alium? Igitur non intrantem ostium meum, nec aperientem suum, ac proinde non penes me, nec penes se inventum, apud vos quaeram, a vobis sciscitabor, ad vos transibo ut penes vos inveniam quem diligit anima mea, sponsum Ecclesiae, etc.

CAPUT V. Quomodo anima post angelorum contemplationem, ad Dei contemplationem transeat et discretionem.

Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea (Cant. III). In triplici creatura sua investigari et cognosci potest Deus: in mundo et ad ejus ornatum creatis, in homine et in angelo. Has singulas circuit, et pertransit anima Deum sitiens, ut eum quem quaerit inveniatur. Ex visibili mundi specie inspecta invisibilem Creatorem considerat. Haec enim inspecta, scire dat quod Dominus ipse est Deus, et quod ipse fecit hanc, et non ipsa seipsam. Sed haec visio communis est omnium, tam malorum scilicet quam bonorum. Hoc enim modo omnes homines vident Deum, ut in Job legitur, ut unusquisque intuetur procul (Job XXXVI), quia foris videtur Deus, et non in se. Hoc modo viderunt eum philosophi, qui tamen per amorem non invenerunt. Unde de hac visione transit ad hominem, qui quoque in imagine pertransit, licet similitudinem amiserit, in quo familiarius videtur Deus, utpote in ejus animae imagine, quam in se repraesentat per rationem et intellectum. Non autem transit ad omnes homines, sed ad bonos tantum et spirituales. Neque enim ad gradientes latam viam se dirigit, quae ducit ad mortem, sed ad arctantes se pro regno coelorum, quos superius plateas sive vicos appellat, et quibus imperfectiores sive perfectiores designat. In his invenit non solum imaginem Dei, sed ex parte similitudinem, in quantum in virtutibus profecerunt, vel ad perfectionem conscenderunt. Sed quia non plenam in his (quamvis aliquam inveniatur similitudinem), ut plenius comprehendat et vicinius contempletur, ad vicinius contemplantem transit, angelicam scilicet creaturam, in qua similitudinem plene considerat, utpote signaculum similitudinis, et in qua ab initio signata perseverat similitudo. Homines quamvis boni, quamvis sancti, vident tamen in nocte, id est in obscuritate, angelus vero in meridie, id est plena cognitione. Sicut enim beatus Job loquitur, stellae obtenebrantur caligine hujus noctis (Job III), quia etiam hi qui lucent virtutibus et vitae sanctitate obscurantur tenebris humanae caecitatis. Angelus luce perfunditur perfectae contemplationis. Candor est enim

lucis aeternae et speculum sine macula divinae majestatis, qui sicut nulla parte distat a Deo, ita perfecte et sicut est Deum videns, et hunc in se repraesentat, quoniam speculum mundum et perspicuum est illi qui in eum oculos cordis dirigit, mundatos tamen plenius a peccatis et vitiis, et etiam eorum imaginibus. Obscurant enim vitia, eorum quoque imagines reverberant, et contemplationem impediunt atque notitiam abscondunt: qui igitur hoc speculum inspicit in horum munditiam considerandam, mundos oculos cordis mittit. In hoc speculo sibi relucet Dei similitudo. Mundi enim sunt sicut est mundus ille; sancti sunt, sicut est sanctus Dominus Deus eorum. Denique de illo mundus transit ad munditiae auctorem, et de sanctis ad Sanctum sanctorum, de contemplantibus ad contemplandum, et statim invenit dilectum. His enim adeo vicini sunt illi, ut vix sit medium inter hos et illum, et post hos non sit invenire nisi illum. Invento igitur dilecto angelis congratulans, et consecutum per eos beneficium commemorans, ait itaque: Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. Quia illico ut hos pertransivi, dilectum inveni, hos pertransivi ut venirem, et per hos transivi ut invenirem: horum enim occursum et auxilio quod cupivi obtinui, qui et meum provocaverunt et accenderunt desiderium, et dilecti obtinuerunt occursum. Sponsi igitur inventio praesentiae ipsius est experientia et revelatio.

Quaerenti nempe animae, nec ab intentione cessanti exhibet se tandem et votis occurrit. Quo praesente, innovatur anima, et quasi ei adhaerens sentit interni gustus dulcedinem, intelligentiam spiritalem, fidei illuminationem, spei augmentum, charitatis incentivum, compassionis affectum, justitiae zelum, delectationem virtutum; habet in oratione cum Deo familiare colloquium, audiri se sentiens plurimumque exaudiri, facie ad faciem cum Deo loquens, et audiens quid loquatur in ea Dominus Deus, in oratione Deum cogens, et interdum convincens. Hac gratia illustrata, incipit tenebras cordis sui videre, seipsam cognoscere, discernere qualiter se vitia sub specie virtutum occultent, vel se illis occulte sociant. Oritur enim in mente

nova dies post noctem ignorantiae, et fit diluculum quo surgit ad offerendum holocaustum contritionis pro singulis virtutibus, ne fortassis fuerint imperfectae, vel minus purae, et ad concremandum quidquid in illis admistum fuerit carnale. Hominis enim spiritus interdum fertur ad aliud bonum cui annexum est aliquid carnale, quod humanitatem delectat, et trahit occulte, sed ignorat. Item quam saepe credit aliquis a spiritu moveri ad aliquid faciendum, cum moveatur a carnalitate, vel naturalibus, vel levitate, vel causa aliqua vel occasione. Denique interdum facit homo aliquid ante tempus vel tarde, vel indiscrete. Has tenebras et occulta mala deprehendit, et dijudicat, et diluculum compunctionis hominem sibi demonstrat, quod scilicet minor sit in bono quam credebat, quod initium gratiae tantum acceperit, quod in nocte jacuerit, quod ad diliculum, et non ad plenam diem venerit. Sicut ergo per acceptam gratiam illustratus seipsum cognoscit, ita per eandem intelligit exignum esse quod invenit. Elias post auditum sibilum aerae levis, in qua Dominum esse didicit, pallio vultum operuit, et in ostio speluncae stetit (III Reg. XIX). Sic homo, percepta gratia et per hanc cognita in perfectione sua, vultum pallio operit; quia quanta ignorantia tegatur agnoscit, et in ostio speluncae stat, quia post noctem cognitae caecitatis de corruptionis vitio exire ad illucescentem sibi diem gratiae venire desiderat. Remissus et caecus, nec se videt, nec gratiam amat, quia tenebris suis obvolvitur, et lucem gratiae ignorat. Devota anima, et gratia illustrata sicut se videt, ita de se parum sentiens humiliatur; et sicut intelligit gratiam, ita ad desiderandam illam amplius inflammatur. Humiliata ergo et desiderans, et secum de inopia causans paululum se memorat invenisse dilectum, non perfecte, nec ad votum.

***CAPUT VI. Quomodo anima Christum in se suscipiat,
et de vera dilectione Dei.***

Tenui illum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae, et in cubiculum genitricis meae (Cant. III). Anima, quamvis accepta hac gratia, non immemor tamen imperfectionis suae, nec nimium de dono Dei confidens, recolit se multoties carnaliter affici voluntate propria atque a spiritu ferri, mores nondum perfecte correxisse, nec Christi virtutes apprehendisse. Cupit ergo effectum suum purgari, voluntatem mortificari, spiritum suum deficere, et Christum induere, sicut dicit Apostolus: Induimini Dominum Jesum Christum (Rom. XIII). Licet enim dilectum invenit, nondum hunc in hospitium introducit, et quod accepit, quasi foris, non intus, fuit in desiderio et non in effectu. Visitatam se intelligit et consolatam, sed nondum talem cum qua moram faciat dilectus, et mansionem habeat donec a se perfecte deficiat. Ad hoc ergo juvari se petit, et eousque proficere, quatenus formetur Christus in ea, et vivat jam non ipsa, sed vivat in ea Christus. Donec autem ad hunc statum perveniat, perhibet se non quieturam, nec cessaturam a precum instantia, dicens: Tenui illum nec dimittam, etc. Tenetur Deus orationis devotione, desiderio, importunitate, memoria, prece, fide et expectatione exauditionis, nec dimittitur si ab intentione non cessetur, nec vultus amplius in diversa mutetur. Tenet itaque dilectum, quamvis aurora sit, nec dimittit, donec benedixerit ei. Luctata est cum eo tota nocte qua dormivit, sed cor ejus vigilavit, quia scilicet ab exteriori occupatione cessavit et in quaerendo dilectum laboravit. Etiam quamvis per noctem ad auroram pervenerit, non cessat a lucta, videlicet ab orationis instantia, nec dimittit dilectum, nisi benedictionem det, ut eat de virtute in virtutem, et videat Deum deorum in Sion, id est in speculatione per speculum, et in aenigmate, quem videre non potest sicuti est, dum vivit in corpore, benedictionem hanc quaerit, et nominis mutationem, ut non jam Jacob, sed Israel dici possit, nec opus sibi sit ut amplius vitia supplantet. Jacob enim supplantator dicitur, sed ut, expugnatis et

expulsis vitiis, puritate fruatur virtutum et Deum contempletur quia Israel videns Deum dicitur. Puritati enim cordis vivendus Deus promittitur, sicut scriptum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. V). Hac benedictione percepta, claudicabit altero pede, quia quae duplicibus incedebat desideriis, carnalia quidem sentiens, sed spiritualibus consentiens, nunc perfectius mortificatis vitiis et marcescente carnalitate, spiritualibus tantum desideriis feretur. Ad hanc ergo puritatem et perfectionem suspirans, ait: Tenui illum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae. Mater nostra est gratia Spiritus, quae spiritualiter nos regenerat. Cujus domus est humana mens, in qua eadem gratia suscipitur. In hanc domum dilectum cupit introducere, ut sicut hunc invenit, ita cum illo maneat et inhabitet. Acceptam enim gratiam in se retinere desiderat, in mores transfundere, et in conversatione transformare. Manet in illa anima Christus, qui virtutes ejus possederit, humilitatem, mansuetudinem, patientiam, obedientiam et charitatem. Et item quae mandata illius servat, sicut ille ambulavit et ipsa ambulat: Si quis diligit me, inquit, mandata mea servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. XIV). Talis ergo et vere diligit, et Christum in domum mentis introducit. Affectuosa dilectio, qua superius dilectionem animae significari diximus, interdum plus afficit minus diligentem et minus perfectiorem. Non enim tantum diligit quisque, quantum hanc sentit, et quantum in illo statu sibi diligere videatur, sed quantum in virtutibus et charitate fundatus fuit, et in servandis mandatis fidelis habetur. Dulcis in Deum affectus quodammodo carnalis est, et fallax, et humanitatis interdum potius quam gratiae, cordis quam spiritus, sensualitatis quam rationis; ita ut magis accedat aliquando ad minus bonum, et minus ad majus, et ad aliquid quod sapit amplius quam quod expedit. Hoc affectu errabant discipuli, et carnaliter Deum diligebant, cujus praesentia carere nolebant. Unde etiam non diligere arguebantur, quid quod delectaret magis quam quod expediret amplectebantur. Sic affectuose interdum carnalis aliquis et imperfectus ad Deum afficitur, non quod valde diligit, sed

quia dulcedinem gratiae degustat, quae quantum durat, tantum juvat, quandiu durat dulcedo, durat et dilectio. Sed non agnoscetur in bonis amicus. In die namque ista Dominus quidem misericordiam suam mandat, sed in nocte tentationum et laborum in praeceptis declarat, quantum quisque diligit. Visitatione gratiae consolatur Deus pusillanimitatem nostram, juvat infirmitatem, excitat voluntatem. Et quid mirum si infirmus ungetur gratia, cum etiam malus Domino cum benefecerit ei confiteatur? Itaque contingit ut pusillanimis, et dilectionis avidus, dilectione hac magis moveatur, et in quo sensualitas et carnalis appetitus potius quam ratio dominatur. Interdum hanc magis sentit levis corde et inops gratiae: facilius enim movetur qui levior fuerit, expers consolationis delectabilius oblatam recipit. Hujus ergo dulcis affectus causa est interdum, non gratiae copia, sed mentis inopia. Exigua enim laetificant pauperem. Non omnis qui dicit: Domine Domine, intrabit in regnum coelorum. Non omnis quia iterum atque iterum dicit: Domine, dulciter (scilicet affectuose) intrabit, sed qui voluntatem Patris fecerit, qui mandata custodierit. Voca me et respondebo tibi, ait B. Job (Job XIV). Vocat Deus per gratiam visitantem, et respondebit homo per mandatorum impletionem; vocatio non facit perfectum, sed obligat; responsio per mandata justificat. Fit enim aliquoties affectus iste dulcis a malo spiritu, ut dum nimis ei creditur, eique dum valde delectat inhaeretur, ad debilitatem cordis homo perducatur. Item ut per illius occupationem ab utiliori opere revocetur. Et item ut ejus abundantia fretus aliquis se perfectum credat, et ad perfectum minus exerceatur. Per se quoque aliquis interdum gratia abutitur, in vacuum hanc recipiendo vel utilius aliquod opus omittendo, sive finem sui profectus in hac constituendo. Sicut enim spiritus prophetarum prophetis subjectus esse memoratur, ista gratia homini subjicitur, ut vel bene, vel male illa utatur: per hanc ergo offendit qui usum ejus nescit, sicut etiam virtus id vitium vertitur, si nimie, vel extra tempus exerceatur. Sponsa ergo affectuose, pariter et desideranter delictum quaesivit, inventum vero ut ad se introduceret non minus sollicita fuit. Quaerenda est enim sedule amplior gratia, nec cessandum, sed

per hanc progrediendum, donec ad perfectionem veniatur. Antequam comedam suspiro, ait beatus Job (Job III). Antequam suspiret quis non comedit, quia nisi hanc gratiam desideret et quaerat, ejus refectionem non percipit. Nisi quoque per hanc progrediatur, ad perfectionem non pertingit. Cibus est haec gratia, quia reficit; lux est, quia illuminat. Revelat enim mala sua homini, et roborat eum ut corrigere possit, cognito periculo suo hanc recipit, qui per hanc se corrigere, et ad interiora progredi negligit. Fervens vero anima, ne in vacuum hanc recipiat, semper proficere laborat, et diligenter exercet agrum suum meliorando mores, et excolendo virtutes, ut aedificet mentis domum in quam introducat dilectum.

***CAPUT VII. Quomodo in secreto mens Deo fruitur,
et ab eo de occultis eruditur.***

Non autem sufficit sponsae in domum mentis introduxisse dilectum, nisi et in cubiculum suum introducat illum, ubi familiarius et secretius illo fruatur, et sola cum solo sit, et confabuletur, et remotis omnibus consiliis intersit, secreta cognoscat, causas occultas discat, incerta et occulta sapientiae suae manifestet illi Deus. Ibi audire cupit verbum absconditum, id est internam et occultam aspirationem, quae in Job verbum absconditum vocatur (Job IV), quia paucis conceditur, vel quia silenter aure cordis praecipitur. Quod etiam verbum audire perhibetur in nocte, quando sopor solet occupare homines, id est quando, calcatis carnis desideriis, quies mentis possidetur. In noctis ergo silentio quando secrete cum illa Deus est in cubiculo suo, quando pacata et quieta sunt omnia, quando pax habetur intus a vitiorum perturbatione, et foris ab omni inquietudine et occupatione, quando silent vitia, et peccatorum omnium recordatio, sensus quoque exteriores sopiuntur, et mundanorum memoria. Cum itaque tanta quies fuerit, et jam silent omnia, tunc jam audiri poterit vox Dei, quae non tantum loquitur, sed susurrat, id est tenuiter et occulte aliquid humanae menti manifestat. Nec solum susurrum Dei, sed et venas susurri ejus furtive tunc suscipit anima, quia subtilitatem divinae aspirationis, et causarum origines quibus ad mentem gratia veniat intelligit. Diversis enim modis visitat Deus, quia nunc expungit mente desiderio divini amoris, nunc spe et gaudio futurae retributionis, nunc delectatione alicujus virtutis, nunc cognitione propriae imperfectionis, nunc timore poenae, et peccatorum recordatione, vel alicujus periculi vel negligentiae manifestatione, nunc memoria bonae rei, nunc exemplo et gratia alicujus viri perfecti. Istis et aliis modis gratia mentem visitat, nec semper eodem modo, sed nunc isto, nunc illo. Sicut enim in diversis diversa sunt dona, et distributiones Spiritus, ut iste accipiat hanc gratiam, ille illam ita in uno; eodemque homine diversae sunt visitationes Spiritus. Anima ergo, cum qua Deus in

silentio susurrat; ista cognoscit et discernit, et secundum modum quo visitatur se conformat et dirigit. Novit enim discretionem gratiae et usum, praesentiam quoque sive absentiam intelligit, adventum etiam et abscessum, causas etiam adventus, motus et cogitationes, praenuntios, et praeambulos gratiae. Quod autem hanc ante omnia mereatur humilitas frequenti experientia didicit, multiplicesque et occultos humilitatis modos, sive motus intelligit. Nec ambigitur quod toties gratum Deo sacrificium offert et gratiam sibi cumulat, quoties se propter Deum deprimit et humiliat. Ut ergo abundantius hanc consequatur, humilitatis vestigia tam in cogitatione quam in opere sectatur. In mente suo iudicio se deprimit, et foris se propter Deum hominibus subjicit et postponit, abjectionem eligit, contemptibilem se facit, ut sit pretiosa apud Deum, humiliat se ut exaltetur, gaudet opprobriis, pro contumelia enim se recepturam a Deo novit gratiam, pro convicio benedictionem. Intellexit hoc David qui, maledicente sibi Semei, magis hunc pati voluit quam per militem suum vindicari, pro maledictione illa bonum sibi a Domino reddi praesentiens. Sic humilibus Deus dat gratiam, superbis vero resistit. Sed quis vetustam, et inolitam superbiam, quis occultas ejus radices, atque subtiles cogitationes, quibus ut plurimum latenter irrepit, et etiam nescientibus subrepat, nisi Deo susurrante (id est occulte revelante) cognoscat? Quae quantum in mente dilatatur, tanto minus cognoscitur, quia mens per hanc amplius excaecatur. Sic etiam in verbis et operatione multipliciter latet, nec cognoscitur, nisi ad cognoscendum a gratia quis erudiatur. Latet itaque in anima superbia, et hoc ipsa nescit; sed Deus hoc videt, quia occulta conspicit, et propterea gratiam suam subtrahit, vel non concedit. Non solum ergo propter manifestam, sed etiam propter occultam, nec propter majorem, sed etiam propter minorem superbiam mens siccatur gratia: Desertos faciam, ait Dominus, montes et colles, et omne germen eorum exsiccabo (Psal. XLII); per montes, majores, superbos, et per colles, minores designans. Isti montes exsiccantur, et arescunt, sed valles, id est humiles, irrigantur aqua gratiae, et abundant frumento spirituali. Istos montes, visitantisque gratiae origines et causas

merendi, vel demerendi latenter intelligere, est venas divini susurri furtive suscipere. Venae istae silenter et cum levi murmure serpunt, nec audiuntur a mente inquieta, et in qua perstrepunt et clamant vitia, vel perturbationes aliquae. Horum itaque intelligentia percipitur, et discitur in cubiculo (id est mentis secreto) ubi exclusa sunt omnia praeter Deum, ubi sola cum solo anima susurra, haec est solitudo in quam ducit animam Deus, ut loquatur ad cor ejus. Ibi audire potest quid loquatur in ea Dominus Deus. Ibi aperit illi aures tantum interiores: patescunt enim aures cordis, tumultus saecularium negotiorum claudit, et quies secretae considerationis aperit. Tunc verba Dei mens vivacius penetrat, cum ad se admittere curarum saecularium tumultus recusat. Hoc cubiculum schola est, ubi discat in silentio, ubi doceantur arcana praeceptorum, ubi erudiat in divinae voluntatis notitia, in morum cognitione, in virtutum discretione, in spiritualium rerum contemplatione. Ad hoc cubiculum secedere debet anima, sicut Moyses ad tabernaculum foederis ad consulendum Dominum de dubiis, de disponenda mentis suae domo, de gerendis in illa, de statu proprio, de aliorum necessitatibus spiritualibus, et corporalibus, de dilectione Dei, de amore justitiae vel defensione, de discretione exercendi zeli, de tempore dissimulandi excessus, de compassione delinquentium, de rigore. Hic quotidie discutit, et investigat interiora sua et exteriora, et qualis sit meditatio, vel circa quid maxime sit vel esse debeat; qualis locutio, moderata an dissoluta, humilis an superba; et item qualis sit operatio strenua vel remissa; qualis denique sit totius domus dispositio, et quae in ea corrigenda sunt, quae toleranda. In quantum vero ad puritatem conscientiae pervenit, quantumcunque voluntatem suam mortificando divinae conjunxit, seque unum cum Deo fecit, intantum spiritualia cognoscit, et Dei voluntatem intelligit. Ut ergo hanc gratiam percipiat, merito dilectum, introducere cupit in cubiculum, id est secretum quietis, meditationis, orationis, ubi ab exterioribus quiescat interna et mystica meditatione discat et oratione obtineat.

CAPUT VIII. De meritis et utilitate contemplativae vitae, et quando ad requiem aliquis debeat venire.

Adjuro vos, filiae Hierusalem, per capreas, cervosque camporum, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit (Cant. III). Multo labore, instantia et oratione sponsa dilectum invenit, et tandem in cubiculum introduxit. Unde dignum est ut post fatigationem tandem requiescat, et dilecto tot sudoribus et discursionibus apprehenso fruatur, nec facile ab ejus amore avellatur. Allegat ergo Deus pro illa monetque ne a suavi somno (id est quiete divini amoris) suscitetur, nec a secreto cubiculi ad curam regiminis protrahatur. In hoc enim cubiculo non solum dilecti fruitur amplexibus, et propria negotia peragit, sed etiam aliorum necessitatibus intendit. Diversis autem modis hic Deo fruitur, videlicet nunc ut sponso, nunc ut doctore, nunc ut patre, nunc pro se illum exorat, nunc pro aliis precibus hunc flectit et placat, nunc in ejus amore dormit, nunc contemplatur, nunc cum illo aliqua ordinat et disponit, nunc ab illo audit et docetur, nunc ejus amplexibus fruitur. Habet enim cum illo amplexus et oscula, habet fetus et ubera, sed haec omnia non materialia vel carnalia, sed casta et salubria. In istis amplexibus Deus stringit et stringitur, quia voluntatem suam prius animae cum quadam dulcedine ingerit et insinuat: qua charitate excitata anima, dum vocanti et attrahenti se jungit, quasi stringentem se stringit. In istis enim amplexibus prior Deus stringit, et sic versa vice anima stringit, quia dignioris vel amplioris amantis est prius stringere, unde et ille prius dilexit nos, ut eum possemus diligere, et etiam charitatem exhibuit, qua majorem vel parem nemo potest exhibere. Animam itaque Deus amplexatur, quando eam per gratiam ad se trahit sibi que conjungit. Osculatur, cum gratiae suae dulcedine reficit; fecundat eam, cum charitatem auget. Lacte pinguescunt ejus ubera, cum dulcedine compassionis repletur. Est ibi spirituale connubium, concordia videlicet et conjunctio voluntatum. Fecundat ibi non carnalis copula ventrem, sed Spiritus sanctus mentem gemellis hanc impraegnans fetibus (id est gemina charitate), Dei

videlicet dilectione et proximi. Hinc uxor fit anima, accepit pietatis ubera quae prius non habuit, cum adhuc parvula fuit, nunc tamen novit peccantibus compati, sed juveniliter indignari. Hic dormit cum Christo, dum ab exterioribus oculos claudit, et interna per contemplationem cognoscit. In quo somno cum Jacob angelos videt ascendentes et descendentes (Gen. XXVIII), ascendentes ad Dei contemplationem, descendentes ad humanam visitationem. Contemplatur in angelo hanc visionis Dei et visitationis humanae vicissitudinem, quomodo et Deo inhaereant, et nobis condescendant, causamque nostram apud Deum peragant. Animas quoque jam cum Christo regnantes contemplatur et considerat, scilicet quem affectum erga nos habeant, et qualiter nos secum habere consortes cupiant, opemque suam et intercessionem nobis impendant, et nostri sollicitudinem gerant. Per hos enim adjurantur filiae Hierusalem, ne dilectam suscitent; quia, sicut illi amoris Creatoris inhaerent, et tamen salutis humanae curam gerunt et peragunt, ita perfecta anima et in Dei amore quiescit, et proximorum saluti intendit. Adjuratur etiam per hos; quia cum his etiam et inter hos pro salvandis discurrit, nec tantummodo Deum, sed et hos orat et eorum auxilium implorat. His necessitatem humanam nuntiat, cum his in hoc negotio laborat. Bene ergo per hos adjuratur, utpote conscios et testes charitatis ejus, et industriae, et occupationis circa proximos necessariae. Isti enim sunt capreae, cervique camporum (angelica videlicet creatura et homines) quorum animae jam transierunt ad regnum coelorum. Ista capreae et alta petunt et a longe prospiciunt; quia, alta contemplatione sublevati, dum Deum conspiciunt, in illo quidquid inferius in creatura ejus agitur, cognoscunt. Cervi quoque spineta transeunt, et venenum vineunt. Ita sanctorum animae spinas peccatorum transilientes, et venenum suggestionum inimici malitiamque mundi vincentes jam transilierunt ad regnum. Et caprearum quidem campus, est illius vitae felicitas. Campus vero cervorum, istius saeculi spatiositas. Transeunt tamen capreae ad istum campum charitatis condescensione, et transilierunt cervi ad illum desiderio et fide. Hi cervi adhuc degentes corpore illic transilierunt, quia pedes eorum, id est affectus, stantes

erant in atriis Hierusalem. Nunc vero in anima illuc transiverunt, postmodum etiam corpore eo venturi sunt. Ad hos etiam contemplatione transilit sponsa, apud hos proximorum curam secum transtulit, cum his ante Deum eorum causam intus agit. Merito ergo sponsus monet ne suscitetur, eo quod bene circa proximorum salutem occupatur.

Et bona quidem sollicitudo et turbatio carnalis, sed melior et sublimior circa plures occupatio et cura spiritualis, utpote tam Deo quam coelestibus civibus familiaris, et permanens, et segura magis. Occupatio quidem exterior, id servitus est, quia corporis etiam labor perficitur. Interior sollicitudo et oratio, sublimius atque dignius officium est. Illa servit, dum ministerium exhibet; haec apud Deum meritis et familiaritate obtinet; messem esse multam Dominus dicit, et rogari se monet ut in eam operarios mittat. Quod maxime perficere praevallet anima perfecta quae Deo familiaritate devotionis adhaeret, haec modo Deo supplicat, ut in messem operarios mittat, modo ut in hanc messis gratiam ad operandum utiliter concedat, hujus messis partem occupat activus, exteriori ministerio, sed contemplativus totam messem occupat orationis auxilio. Duae quippe sunt vitae, activa scilicet et contemplativa, quae designantur per Martham et Mariam, Martha foris laborat, Maria intus orat. Die illi, ait Martha, ut me adjuvet, (Luc. X); bene illam adjuvat, quae divinum adjutorium illi implorat, quia frustra laborem impenderet, plantaret atque rigaret, nisi Deus incrementum daret. Optimam ergo partem elegit Magdalena, quae gratiam exercet contemplationis, et tamen occupatur in parte sororis, ut etiam activae vitae praemio coronetur, in qua pari charitate par praemium meretur. Martha in uno loco corpore laborat circa aliqua, Maria in multis locis charitate circa multa. In Dei enim contemplatione et amore videt omnia, dilatatur ad omnia, comprehendit et complectitur omnia, ita ut in ejus comparatione Martha sollicita dici possit circa pauca. Valde ergo hoc unum est necessarium, et merito praeferendum, in quo et Deo per amorem anima inhaeret et omnibus charitatem et sollicitudinem

exhibet. Bene ergo sponsa proximis vigilat mente, licet dormiat, id est quiescat, ab exterioribus corpore, nec suscitari debet ut evigilet, id est exterius vigilet, quae ita interius charitate et oratione vigilat; bene itaque occupatur sponsa, licet exterius non operetur, quia multis imo omnibus saltem obtinere conatur. Filias ergo Hierusalem (animas videlicet ad visionem pacis aeternae pervenire cupientes) prohibet sponsus illam suscitare et ad exteriorem occupationem pertrahere. Quae ideo etiam ab eo dilecta vocatur, quia in amore ejus quiescit et multorum salutem peragit; prohibetur autem suscitari donec ipsa velit, eo quod ita Deo sit juncta et in voluntatis ejus agnitione perdocta, quod ad egrediendum et regrediendum pro divino arbitrio, justa et necessaria urgente causa, sit parata, prudens et ordinata charitas, ita ut divinae pareat voluntati, ut, juxta sapientis sententiam, misereatur sibi placens Deo, imo juxta ipsam sapientiam, primo fleat super seipsam. Nec solum negotiis saecularibus se non implicat ut Deo placeat cui se probavit, sed etiam necessitatibus proximorum se subtrahit, quibus se extenuari vel implicari a perficiendo cognoscit, non tamen facit hoc ex inclementia, sed ex prudentia. Merito imperfectus quandiu non habet nisi parumper olei charitatis quo ipse tantum ungetur, et nondum per intima dona gratiae solidari meruit, non vult exterius implicari, nec curarum saecularium aestuet humanae conversationis et mutabilitatis vento contingat eam ab eo exiguo quod accepit exsiccari. Exterior enim occupatio imperfectos cito immutat et dejicit, quia muscae morientes, id est cogitationes mundanae, perdunt suave unguentum gratiae minus in anima fundatae (Eccle. X). Cupit ergo abundare prius sibi, ut sic possit aliis infundere; hoc oleo vult potius inungi quam ungere, de pleno fundere quam effundere, fluere quam effluere. Qui enim indiscrete aliis prodesse cupit, et ante tempus effundit, semper inops et a gratia vacuus manet, et profectum suum impedit, et aliis minus proficit. Non vult itaque prudens anima a quiete et silentio quae se in justitia excolit evocari, quia cultus justitiae silentium requirit, donec cultus iste ad fructum et maturitatem pervenerit, videlicet donec perfecte profecerit, et donec induatur virtute ex alto residere studet in civitate,

id est inter claustra conscientiae. Affectant enim aliqui regimen ante tempus, cum scilicet imperfecti adhuc sunt, et carnali appetitu magis trahuntur quam utilitatis instinctu. Sed appetitum hunc et voluntatem animam sentire, non est hoc eam velle, quia voluntas ista carnis est, non spiritus, nec sua, sed aliena, si hanc ipsa non diligit vel sequatur, sed odit et detestatur. Non ergo hoc vult ipsa cum vult carnalitas. Cum vero mortificata carnalitate prodesse proximis tantummodo voluerit spiritualiter, tunc jam ipsa hoc velle iudicatur; haec enim voluntas sua est, quia huic consentit. Carnalis autem non sua est; quia, dum huic renititur, non ipsa hanc, sed quod habitat in ipsa peccatum operatur. Donec ergo ad istum statum pervenerit ut spiritualiter non carnaliter hoc velit, non debet suscitari, nec ad aliorum regimen assumi. Quamvis autem dilecta ad hanc spiritualem voluntatem pervenerit, monet tamen Christus ne suscitetur donec velit, quia talem novit quod volet cum opportunum fuerit.

***CAPUT IX. De spirituali assensu animae,
et de discretione et fervore.***

Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii? (Cant. III.) Per desertum ascendit sponsa, id est hujus mundi amatores, qui desertum sunt, qui deseruntur a Deo, qui eum deserunt, dum factis eis dicunt: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus (Job XXI). Ideo deseruntur ab eo, et relinquitur eis domus eorum deserta, ut habitorem in se non habeant Deum, per hos ascendit sponsa, quia cum eis conversans corpore, mente eos transcendit superna appetens, et eorum delectationes infimas respuens, inter carnales commoratur, et eorum perversos mores et vitam non imitatur. Bonos longe sive prope positos attendit, ad eos mente accedit, eisque jungitur cogitatione, exempla considerat, conversationi eorum se conformat. Ita salvatur a generatione ista prava, cum ab ea separatur, et transit atque transcendit ad generationem quaerentium Dominum: difficile est enim salvari cum perversis, nisi hoc modo transcendantur et deserantur, quia trahit et attrahit eorum prava conversatio, et corrumpunt colloquia eorum et confabulatio. Quod enim frequenter videtur et auditur, ad hoc facile animus informatur, quia sicut dicitur vulgo juxta quem sedet aliquis ab eo et discit. A malorum itaque consortio sequestrari, et ad bonos dilectione transire eosque imitari, hoc est ascendere, quia spiritualiter est sublimari. Quantum enim quis bonos diligit, tantum bonus fit, tantumque in Deum ascendit, mali quotidie descendunt, quia de peccato in peccatum corruunt, et cum in sordibus sint, sordescunt adhuc. Item demergit eos tempestas aquae, id est peccatum, et absorbet profundum, id est involvit iniquitas eorum, et urget super eos puteus os suum, id est profunditas iniquitatis, quando non solum merguntur in peccatis, sed etiam perdunt aditum confessionis; boni vero ascendunt, quia de virtute in virtutem eunt, et in charitate quotidie proficiunt, quia augmentatur in eis charitas per bona interiora, per voluntatem et opera; dum ergo inter desertos a gratia, et deficientes atque descendentes sponsa

proficit, per desertum ascendit. Dicitur etiam desertum hic mundus, vel quia deseritur et contemnitur, vel quia seipsum deserit, et in se deficit. Quotidie enim cum tempore gaudia temporis transeunt, et quot dies, tot gaudia dierum praetereunt et deficiunt. Quot dies aliquis accepit ad vivendum, tot ei amputantur a vivendo et gaudendo, hoc est ergo hominem vivere et gaudere, a vita et gaudio deficere. Et qui gaudio transitorio fruitur, non tam gaudere dicendus est quam gaudium discere; quia gaudium ejus simul transit et deperit cum tempore. Est itaque desertum mundus, quia gaudia sua deserit et amittit. Unde gaudia ista anima perfecte contemnit, et ad supernum et verum gaudium tendit, per desertum ascendit. Desertum hoc non solum suas delectationes deserit, sed etiam sterile est et arescit, nec fructum habet; fructum enim Christo non potest facere, quia spiritum qui ex Deo est non potest accipere, quia non novit eum, nec scit eum. Sed anima devota, dum pro vero gaudio laborat, in deserto sterili et arido fructificat, et inter arentia et labentia fructum affert qui maneat. Igitur in hoc deserto et in hac terra deserta invia et inaquosa fructum facere manentemque afferre, hoc est per desertum ascendere. Ascendit autem sponsa sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii.

Per myrrham intelligere possumus mortificationem et contemptum terrenae dilectionis sive consolationis, et per thus desiderium supernorum et orationem. Tenetur quilibet ad hoc, ut mortificet membra sua quae super terram, fornicationem et immunditiam, concupiscentiam malam et avaritiam, et caetera mortalia, et item ut servet mandata: haec enim pertinent ad vitam aeternam, et haec justitia, quam qui fecerit homo vivet in ea. Sed anima quae ad sublimiorem gradum vult conscendere, etiam multitudinem venialium et minores concupiscentias debet cavere, ut perficere et ampliorem gratiam mereatur accipere. Debet enim vitare cogitationes carnales et vanas, et item cogitationes suspicionis, irae et amaritudinis, et hujusmodi. Consolationes etiam terrenas, in cibo videlicet et potu, in colloquio, in videndo et audiendo, in curiositate,

in vestibus, in somno, in qualibet libertate; quia, quantum delectationes istas mortificat et respuit et carnaliter consolari renuit, tantum spiritualiter merebitur consolari et in gratia vivificari. Quantum ab istis vacuum cor reperit gratia, tantum replebit. Quantum caduca ista aliquis contemnit et supergreditur, tantum ascendit, quia tantum de infimis ad superna pergit: post mortificationem itaque majorum peccatorum, etiam minora mortificare et calcare oportet proficientem animam, et ad spiritualem vitam conscendere volentem. Sic beatus Job, postquam lumbos praecinxerat carnis, etiam lumbos mentis, id est cogitationes malas, praecingere jussus est a Domino (Job XXXVIII), quando cum illo colloquium erat habiturus, et jussionem suam illi erat manifestaturus. Cum beato itaque Job hos lumbos praecingere oportet devotam mentem: haec enim myrrha, id est mortificatio, proficientis sive perfectae animae est. Cum hac etiam debet thus cremare, quia non solum debet terrenas delectationes mortificare, sed etiam superna desiderare, et devotis precibus quaerere. Simul ascendit utique fumes mortificationis, scilicet et desiderii atque orationis; quia alter ab altero fulcitur, ita ut neuter per se possit ascendere vel Deo placere. Supernum enim desiderare non possumus, nisi terrena despiciamus, et terrena non despiciamus nisi supernorum desiderio trahamur. Absque delectatione enim cor esse non potest, sed aliqua ideo trahi necesse est, quia trahit sua quemque voluptas: unde, cum alia illi subtrahitur, ad aliam facilius inclinatur, et quia vacuum est, ad aliquid capiendum amplius est dispositum. Tanto ergo magis spiritualem delectationem admittit, quanto et consolationis terrenae expertus est, et in aliquo delectari non cupit.

Item, quantum aeterna cognoscimus, tantum transitoria despiciamus et damnamus: haec est enim illa pretiosa margarita, quam qui invenit, quae prius amaverat libenter cuncta derelinquit. Myrrham ergo cremat anima, cum terrenas delectationes contemnit; thus vero, cum superna desiderat et quaerit. Cum myrrha vero et thure universi pulveris pigmentarii fumus perhibetur ascendere, non dicit universi

pigmenti, sed universi pulveris pigmentarii. Pigmen enim est quaelibet virtus seu quodlibet opus virtutis quae in pulverem comminuitur cum subtiliter discutitur et discernitur, ne quid in ea mali lateat, vel indiscrete fiat. Pigmentarius est homo qui pulverem hunc terit, id est singula opera sua discutit, providendum est enim ut bona sine admistione malorum fiant, quia mala majora bona necant, minora hominem maculant. Manifesta ergo mala cavenda sunt. Sed quia omnia nosse non possumus, generalis et occulta contritio pro his est habenda. Interdum enim peccatum aliquod est in homine quod eum latet, vel quod ignorat esse mortale. Contritio itaque sit primum pigmentum quod faciamus et Deo offeramus, quia generalis contritio delet omnia mortalia, occulta atque manifesta, et charitatem restituit, si fuerit amissa. Extra charitatem quidquid egerimus minime placebit, nec quantumcunque teramus vel comminuamus, ante Deum redolebit. Ut ergo omnia opera nostra in charitate fiant et gratum Deo pulverem teramus, in primis conteramus. Deinde singula discutienda sunt opera, eleemosynae, vigiliae, orationes et alii corporis labores, si pure fiant propter Deum, si aliud sit in causa principaliter vel secundarie, si fiant discrete et cum debito moderamine, si finis sit profectus et perseverantia, si possibilitas perficiendi, si tempus quando id fieri expediat, si modus, quo et quantum et quam frequenter, etc. Item, quando aliquid sit intermittendum, et quando vehementius insistendum. Item, si cum scandalo aliorum fiat vel damno; si ad hoc impellat levitas, inconstantia, curiositas; si laus appetatur vel latenter subripiat; si humana delectatio, si terrenum commodum est discutiendum; denique si virtutes sunt purae, si perfectae, si Deus super omnia diligatur, si aliquid amoris ejus aequatur vel praeponatur, si dilectio proximi habeatur, si sincere propter Deum exhibeatur, si diligatur in Deo amicus, si dilectio haec spiritualiter et non carnaliter impendatur, si non accipiatur persona, si consideretur causa.

Movetur enim interdum aliquis dilectione, sed carnali, vel privata ducitur, ut non pure in Deo exhibeatur vel aliquis diligit

magis quod minus est diligendum, vel econtrario. Item videndum si humilitas sit vera et non ficta vel imperfecta, si sic sibi homo intus vilescat, ut foris irrogatam injuriam vel contemptum non superbe vel impatienter ferat, si sic foris se deprimat et humiliat, ut intus de hoc non superbiat, sed humile apud se de se iudicium teneat, et qualem se foris ostendit, talem se intus veraciter sentiat. Item si humilis ibi sit ubi humilitas honoratur, et ibi humilitatem refugiat ubi contemptui habetur. Item si humilitatem exercet, cum libere deberet iniustitiae se opponere, et patientiam tenet, cum potius impatiens malorum deberet succendi igne divini zeli, et deficere; ferre non valens contemni iustitiam, et praevalere perversitatem. Non enim sustinere debemus si quis devorat, si quis extollitur, si quis in faciem nos caedit. Si extollitur et insolescit contra iustitiam, vel qui in faciem nos caedit convicio, ita quod causa simus in nostra culpa vel vitio. Si peccantes et colaphizati sufferimus, mercedem non habemus. Si vero non peccantes, haec est grata Deo patientia. Item considerandum, si sic patientiam foris quis exhibeat, ut intus non doleat, nec malum rependere cogitet; et item si in ipsa hora acceptae injuriae verba impatientiae, vel convicii respondeat, vel post horam cor invidiae vel rancoris servet. Item diiudicare debet homo si obedientiam servat propter aliquod commodum suum, vel lucrum, vel pure propter Deum, et propter praeceptum, si in adversis obediat, si prompte, si devote. Item attendere debet si corripiat modeste, si corrigat temperate, et si in servanda disciplina servet mansuetudinem, devitet vehementiam, iram, amaritudinem, indiscretionem. Et si forte pronior sit ad rigorem quam ad compassionem, et si remissionem exhibeat, ubi sit rigor exercendus: in his saepe fallitur animus, et quod carnaliter et vitiose agit, virtutis opus esse credit. Zelus etiam falsus est si nostram potius quam divinam injuriam vindicemus, et si erga eos qui nobis ingrati sunt vel minus chari amplius accendamus. Item elemosynae largitio minus accepta est, si tarde vel avare aliquis tribuat; maculata vero, si cum superbia vel cum convicio fiat. Item fallitur aliquis si sub occasione sustentandi corporis delectationi serviat, vel sustentationem necessariam sibi subtrahat. Item fraudatur

continentia, si corpore et mente castus sit aliquis, tamen sub specie utilitatis vel consulendi suggeritur ei ut familiaritatem aliquarum mulierum habeat, ad quod enim pia intentione ducitur, prompta est etiam et facile acquiescit natura, in quo negotio occulte se jungit vitium, quo et usu ad hoc perducit ut homo seipsum non intelligat, et magis hoc agat quod delectat quam quod expediat. Sic contingit ut aliquando carnali magis appetitu quam spirituali ad hoc aliquis feratur, a cujus tentationis periculo tantum quilibet liber erit quantum ad abstrahere ab hac familiaritate libera mente et non tristata potuerit. Vigiliae et orationes sunt tibi inutiles, si sic ista exerceas, ut eo tempore dormias et torpeas quo debes orare et vigilare, si singularitatem quamdam in his teneas per quam communia, et ad quae magis teneris omittas, monere proximum, consolari dolentem, et caetera charitatis opera quae Deo placent. Et tamen contingit ut non semper pure in Deo fiant: nam interdum ad ista promptus est aliquis, quia acedia laboratur, et taedio afficitur, et delectabile illi est cum exterius implicatur, vel personis placet quibus loquitur, vel in his sibi placeat, et in tali gratia gloriatur. Quia quietam etiam vitam ducentibus aliquando subripit torpor vel error, ut vel per torporem inutiles fiant, vel per nimiam discussionem spiritualium in errorem corruant.

Et item in hac vita delinquitur, si propter quietem exterior proximi cura penitus relinquatur. Omnia enim haec virtutum opera subtiliter discutere, et si veraciter bona sint retractare, est universa pigmenta in pulverem conterere. Quem pulverem cum myrrhae et thuri, mortificationi scilicet et devotioni homo pigmentarius miscet, pretiosum aroma componit, quod cum igne charitatis in thuribulo cordis crematum fuerit, suavis odoris fumum de se sursum dabit; debet autem fumus iste ascendere sicut virgula quae recta est, et in altum crescit; ita directe et non distorte debet gratia sursum tendere, ut nihil a latere quaerat, nil carnale, vel terrenum. Quanto terrenum aliquid appetit, vel in aliquo delectatur, tanto fumus iste minus ascendit, quia distorte et a latere ducitur, unde merito virgulae

comparatur, ut velocitas ascendendi designetur: virgulae enim quae crescendo grossantur, non nimis in altum ducuntur; sed virgulae quae velocius et sursum crescunt, subtiliores et minores sunt. Debet itaque fumus iste mortificationis, devotionis et discretionis, in modum virgulae velociter ascendere, ut non segnes simus in agendis bonis, et studio proficiendi, sed alacres, ut ne per tarditatem et desidiam grossescamus, sed subtiles atque sublimes crescamus. Et per fervorem mentis festine sursum tendamus; festine quippe ascendendum est et viriliter insistendum, quia si remisse quis sursum ascendere conetur, pondere corporis et humanae imbecillitatis deprimitur. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et nisi proficiat, necesse est ut deficiat, quia deorsum trahit natura, et semper petit ima. Videmus namque in hominibus ponderosis quod si arborem ascendere velint, et sursum repere, si quando remissius in ascendendo agunt, statim gravantur et deficiunt, sed velocitas ascendendi et instantia ponderositatem superat, et perducit; in hunc modum alacriter et sollicite ad perfectum tendentes, et mandata implentes perfectionis culmen attingunt, remissi vero deficiunt, et quotidie proniores ad lapsum fiunt. Virgulae ergo comparatur sponsa propter intentionis puritatem, et proficiendi velocitatem, propter omnia vero praemissa merito de illa dicitur: Quae est ista, quam admiranda scilicet, quanta laude digna, etc.

CAPUT X. De requie superna et quomodo perfecti hanc desiderant.

En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel (Cant. III). Salomon pacificus interpretatur. Et significat Christum qui pacificavit quae in coelis et in terris sunt, qui Patri peccatores reconciliavit, et inter angelos et homines concordiam reformavit, peccatores conversos justis sociavit. Quos vero hic in concordia sociat, in regno etiam perpetua charitate et pace sibi conjungit, et ad quietem perpetuam perducit. Quae quies lectulus dicitur, quia in illa ab omni inquietudine et labore hujus vitae pausatur; in illa quiete pausant, qui hic pro Deo laboraverunt: Ibi enim, ut in Job legitur, requiescunt fessi robore, et quondam vincti absque omni molestia (Job III). Illic aeterna quies reficit et remunerat quos hic labor praeceptorum et virtutum profectus fatigabat, et qui hic vinculis humanae infirmitatis ligabantur, ibi, diruptis vinculis, Deo sacrificant hostiam laudis. Vincula haec sunt fames, sitis, somnus, lassitudo, et caetera hujusmodi; quae omnia ibi cessabunt, quia non esurient, neque sitient amplius, nec labor erit ibi, neque dolor, nec cadet super illos sol iste materialis qui eos urat, sed neque aestus tentationis: jam enim tunc dicit eis spiritus, ut requiescant a laboribus suis et tentationibus. Spiritus, qui eos ad obediendum praeceptis roboravit, tunc ut quiescant a labore dicit. Qui enim ingressi sunt in requiem illam, requieverunt ab operibus et a laboribus suis, sicut et a suis Deus, quibus pro homine laboravit, et eum redemit. Ab his laboribus requievit in se, pro his laboribus requiescunt in illo membra ejus, nullus unquam sicut ille laboravit, quia non fuit dolor sicut dolor ejus. Et secundum multitudinem dolorum ejus consolationes aeternae laetificaverunt membra ejus, quia magni dolores ipsius magna gaudia membris ejus contulerunt, magnus labor perpetuam requiem, et amara mors, sempiternae vitae dulcedinem. Pro his enim incomparabiliter eum amant, et in ejus amore gaudent: habent enim quem amant, cognoscunt et vident, quod totum vita aeterna est. Idem est enim cum illo requiescere, et cum illo

gaudere, et illum habere: item amare nosse est, quia amor notitia est, et nosse videre est. Et haec est vita aeterna cognoscere Patrem verum Deum, et quem misit Jesum Christum: haec est illa beatitudo, et hae dotes animae. Cognitio Dei amor et fruitio. Quis cogitare sufficiat illum mutuum amorem Salvatoris et salvatorum, et quomodo diligat quos tam pretioso pretio redemit, quomodo illorum saluti congaudeat, quomodo ipsi eum diligant, et in ejus amore quiescant, et in eo gaudeant per quem se redemptos et ad requiem translatos sciunt et semper vident? Cumque aeterna charitate pro redemptione sua eum diligant, incomparabiliter ab eo amplius diliguntur. Adeo suos in passione dilexit, et tantus fuit in eo fervor charitatis ad redimendum eos, ut acerbitatem passionis ejus omnino tollere potuerit, sed noluit, et imo acerbiorem martyrii dolorem assumpsit, et pati voluerit plus quam nullus hominum unquam passus sit, vel pati potuerit, ut incomparabilem demonstraret charitatem. Quae charitas circa eorum salutem tanta fuit, quod cum eos pretio suae mortis redemisset, non tam redemptos a se quam a Patre sibi datos commemorat, quodam loco ita dicens: Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi ego sum, et ibi sint mecum (Joan. XVII). In tantum de ipsorum redemptione exsultat, ut non reputaret magnum id quod pro eis pertulit, sed videatur eos quos accepit datos sibi potius in munere quam emptos pretio vel recompensatione. Qui ergo tantum eos dilexit in exilio, incomparabiliter quoque diliget in regno, majorem quoque charitatem circa hos habuit quam circa corpus proprium, moriendo pro illis; majorem quoque ibi circa eos habebit quam ipsi ad eum habere possint, magisque gaudebit de eorum salute quam ipsi in hac possint gaudere: de eorum itaque salute gaudebit, et gaudium eorum ipse erit, ipsum sapient, ipsum in memoria habebunt, ipsum in desiderio; in his tribus consistit anima, et haec tria perfecte implebit Dei Filius et Dei est sapientia. Istae enim sunt plateae Hierusalem, id est viae latae civium Hierusalem, qui vident Dei pacem; hae plateae sunt ratio, memoria, voluntas; quae latae sunt, quia multa in his plateis influunt, intrant et exeunt. Quanta enim comprehendit ratio, quanta memoria, quanta voluntas? Sed plateae istae sternentur, id est

complanabuntur, id est perfecte complebuntur auro mundo, id est divina sapientia et Dei fruitione. Singula enim Deus occupabit, laetificabit, beatificabit et perfecte satiabit. Quidquid enim sapere poterit ratio, quidquid recolere memoria, quidquid desiderare voluntas, Deus erit, et singula haec implebit, quia omnia in omnibus erit, et cantabitur ei canticum laetitiae de felicitate beatitudinis aeternae; ibi dum iusti sine fine damnatorum cruciatus conspiciunt, in Dei laudibus crescunt, et quia et in se cernunt bonum quo remunerati sunt, et in illis supplicium quod evaserunt, erit gratiarum actio et vox laudis. Gratias agent liberatori suo Deo, et cum perpetua charitate diligent, in quo etiam signa suae liberationis, cicatrices videlicet vulnerum indesinenter aspicient. Quantoque reminiscuntur periculorum et miseriae quam evaserunt, tanto exsultantes dicent: Torrentem pertransivit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. At laudantes Deum subjungent: Benedictus Dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum, scilicet daemonum, de laqueo quorum venantium animae eorum ereptae sunt, et contritus est laqueus, quia cessavit tentatio; et ipsi sunt liberati, sed inimici vinculis aeternae damnationis sunt astricti. Quos etiam semper videbunt in inferno, ut eorum conspectis tormentis semper gaudeant, et liberatorem suum diligant, et gratias illi agant: unde ad Job Dominus loquitur, quod diabolum electi accipiunt in praemium sempiternum (Job XL), et quia hic se cum eis dum eos tentando affligit, et illic dum visa ejus poena gaudebunt quam evaserunt, pro his omnibus erit gratiarum actio, eritque vox laudis, quia quem diligent perpetuo laudabunt: laudabit enim Hierusalem, id est visio pacis, id est omnes videntes illam pacem laudabunt Dominum, qui est eorum pax et exsultatio et aeterna beatitudo, et in pace sua et concordia, et in charitate ita suos unit in regno et conjungit, ut et quidquid felicitatis et gaudii unus habuerit, hoc etiam per charitatem alterius fit, dum iste illi quod ipse habet optat et ille istius bonum ita in ipso sicut in se suum amat. Quot ergo electi regnabunt cum Christo, tot erunt ibi praemia, et de tot uniuscujusque qui salvabitur erunt gaudia. Si quis computare possit

numerum civium supernorum, etiam computare poterit gaudia singulorum, quia tot sunt electorum gaudia.

Videndum est nunc quam infusa et quam diuturna sunt. Conferamus gaudium hujus vitae ad gaudium patriae. Si duplicemus, si triplicemus, quantumcunque numerus per numerum multiplicari potest, non pertingemus ad aequalitatem gaudii beatorum, et quia hic igniculus, ibi canimus, sicut dicit auctoritas: Vivit Dominus cujus ignis in Sion et caminus in Hierusalem. Sed nec ad terminum, quia infinitum est, sicut immensitate ita aeternitate quantum ad comprehensionem vitae praesentis, ita ut nulla comparatione, nulla computatione ad magnitudinem hujus gaudii sive diuturnitatem possumus attingere. Dictum est quam multipliciter sit hoc gaudium, quam magnum, quam diuturnum; videndum nunc quid sit, vel in quo sit. Unde sciendum, quod ipsum in Deo est et Deus est: neque enim verum atque perfectum dici posset si non Deus esset, vel extra Deum esset. Et quia nihil verum, nihil perfectum extra Deum, nec creaturae ad similitudinem Dei factae aliquid praeter Deum sufficere, vel perfecte hanc posset implere, hoc est illud plenum gaudium quod in Evangelio Dominus petere et quaerere monet (Joan. XVI), et quod accepturos esse petentes perhibet. Et hoc est illud quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quod Deus suis praeparavit; parvus et magnus ibi sunt, et servus et liber a domino suo. Qui hic pro Deo servierunt, de labore ad requiem, de servitute ad libertatem transierunt, jam liberi a timore alicujus poenae vel separationis, et possident timorem reverentiae et amoris. Fruuntur enim libertate filiorum Dei, qua libertate eos Filius Dei liberavit ut vere liberi sint. Servivit Christus ut servi libertati donarentur, formam servi suscepit ut reformarentur qui erant per peccatum deformati, et similitudine Dei privati. Carnem de nobis accepit, spiritum suum nobis dedit, sicque dum nostrae infirmitatis servitatem assumpsit, et sui Spiritus libertatem contulit, libertati nos restituit: ubi enim Spiritus Domini, ibi libertas; in hoc Spiritu Patrem ipsius, Patrem quoque nostrum vocamus et accipimus; in anima ergo reformavit ad

sui similitudinem, in corpore reformabit ad corporis sui claritatem. Haec est electorum libertas, hoc gaudium; de hac libertate gloriantur, de hac gloria gaudent, quod scilicet fruuntur gloria filiorum Dei, quod filii Dei sunt, et ideo haeredes, et quod patrem habent Deum, et fratrem Christum, quod haeredes sunt Dei, et cohaeredes Christi, et quod haereditatem coelestis Patris cum Christo fratre possident, in qua ipsum primogenitum consortem et consocium habent. Est etiam primogenitus in multis fratribus, hos fratres et cohaeredes habet Christus in libertate sua et gloria, hos socios secum habet in mensa. Edent enim et bibent in mensa ejus in regno suo; hujus mensae requies, ut in Job legitur, plena est pinguedine (Job LVI). Requies hujus mensae est refectio illius gloriae quae plena est pinguedine, quia perfecte satiat sicut dicit Propheta: Satiabor cum manifestabitur gloria tua (Psal. XVI). Illa gloria satiabimur et pariter illam desiderabimus, nec desiderium habebit defectum, nec satietas fastidium, quia desiderium comitabitur satietas, et satietatem desiderium: illius enim immensitas praestabit satietatem, et dulcedinis gustus desiderium. Semper ergo satiabitur, et semper delectabit: haec est illa refectio, haec est illius mensae requies plena pinguedine. Satiabimur enim ex adipe frumenti quod in terram cecidit, id est divinitate Salvatoris nostri qui defectum nostrae mortalitatis suscepit, ut nos sua divinitate reficeret: de torrente, id est transitoria et turbulenta passione bibit in hujus mundi via, ut nos torrente voluptatis suae potaret in patria. Qui calicem passionis bibit, et nobis fontem aquae vitae aeternae praeparavit: hae sunt deliciae, illa refectio, illa abundantia Hierusalem, illa requies et pinguedo illius mensae. Ille torrens voluptatis quo inebriantur electi, ut obliviscantur, et expertes sint omnis miseriae, et gaudeant sine fine: haec est beatitudo, requies et lectulus pacifici nostri, ubi pascit suos his deliciis, et ubi cubat in meridie. Hic lectulum habet sponsa cum sponso in nocte, id est in hujus vitae caecitate; ibi autem in meridie, id est plena charitate et cognitione. Hic cognoscit tantum ex parte, ibi cognoscet sicuti est et perfecte, ibi dormit et requiescit in pace sine omni perturbatione, et in idipsum, id est in illius pace, quiescit qui est

pax et gaudium quod est idipsum. Et quia semper idem est, et eodem modo est nec mutatur aliquando, nec finitur, quia nec habet transmutationem, nec vicissitudinis obumbrationem, illam plenitudinem et delicias cogitando circumscribunt, et considerando ambiunt devoti et fortes qui in adimplendis praeceptis viriliter desudant. Hi per sexagenarium numerum designantur, qui ex decem et sex perficitur; per decem namque Decalogus, id est praecepta significantur; per sex labor qui in adimplendis eisdem praeceptis impenditur. Hi ergo fortes Salomonis lectulum desiderio ambiunt, non conscendunt, vel in eo dormiunt: tantummodo enim de illa cogitare et investigare aliquid possunt, non autem perfecte, et sicuti est comprehendere. Quantumcunque de hac cogitando circumscribant, vel de aequalitate ejus et felicitate conjectant, circa ire est, non ad perfectam cognitionem intrare. Unde quia minimum est quod de illa quiete cognoscere possunt, per diminutivum exprimitur, nec tam lectus quam lectulus nominatur. Non valent hunc lectum perinde ambire qui adhuc gemunt pro peccatis praeteritis, et lacrymis poenitentiae lavare opus habent lectum tristitiae, et aegrae conscientiae: hi enim non quietum, sed turbatum habent lectum, dum turbat eos intus conscientia, et peccatorum tristis memoria, nec tam ambire et desiderare possunt superna praemia, quam timere adhuc tormenta. Cum autem per veram poenitentiam mundati fuerint a peccatorum sordibus, et post diuturnam pugnam liberati a vitiorum passionibus, et roborati per gratiam atque de timore et spe ad perfectam charitatem transierint, tunc illuminatis oculis ascendere atque superna contemplari possunt. Fortes proinde, imo qui fuerint ex fortissimis Israel, id est magis devoti et spirituales, habent lectum Salomonis ambire, et possunt quidquid in Scriptura intelligunt opere perficere. Qui vero segniter praecepta implent, et molliter et dissolute vivunt, non valent ad hujus quietis considerationem conscendere, in quibus adhuc fortia sunt carnalia et mundana desideria, videlicet gulae appetitus, irae furor, avaritiae aestus, luxuriae ardor, impatientiae vel invidiae livor. Hi enim tanto infirmiores sunt in Deo, quanto ista in se minus perfecte defecerunt. Cum vero haec in eis

debilitata fuerint diuturno studio et labore, et per spiritualia desideria roborata, et tunc quanto haec sub se presserint, tanto superius fortes sunt et potentes, et hunc lectulum ambire possunt. Fortissimi ergo ex Israel, id est ex his qui Deum mente contemplantur et quaerunt, et quorum ferventiora fuerint desideria spiritualia, hunc lectulum ambiunt. Vehementibus enim desideriis accensi, undique circumeunt et aditum quaerunt, ut et quietem hanc degustent, et ad illam aliquatenus intrent; hic ergo est eorum ambitus, et circa lectum hunc desiderii cursus.

***CAPUT XI. De cautela pugnandi contra inimicum,
et de remedio contra cordis caecitatem.***

Omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi (Cant. III). Fortes lectum Salomonis ambientes, nunc superna considerant, et illis intendunt, nunc inferius contra humani generis adversarium bellum gerunt. Contra quem ut dimicare possint, in primis sumentes juxta Apostolum armaturam Dei, virtutes scilicet, quibus cum armantur et omnes habeant, cavent ne in aliqua negligant. Sciunt enim quod si in una offenderint, facti sunt omnium rei, et nec aliquam habebunt, sicque inimico non armati sed nudi apparebunt. Qui enim aliqua virtute caret, huic contrarium vitium habet, sicque extra charitatem est, quia virtus et vitium simul esse non possunt. Et qui extra charitatem fuerit, vires contra adversarium habere non poterit. Deinde justitia se muniunt, et armant quasi lorica, qua circumtecti impenetrabiles contra jacula hostium manent. Qui enim exhibet Deo quod debet et proximo, undique munitus est, nec in eo invenit hostis quod feriat. Habent etiam fidem rerum quae non videntur quasi scutum, quae prima opponitur hostibus, quanquam primo impugnant, et hanc tanto feriunt et impetunt hostes quanto spiritualius eos expugnant, dum enim viri perfecti futura et aeterna credunt et diligunt, terrena et transitoria judicant et contemnunt. Unde cum de his tentatur quae non diligunt, facile tentantem adversarium vincunt, frustra enim jacitur rete ante oculos pennatorum. Pennati quippe sunt, et duabus pennis sublevantur, et ut in coelis sit eorum conversatio, et illa appetant et terrenis superemineant, meditatione scilicet et contemplatione. Assumunt etiam spem salutis quasi galeam; hac quippe gaudent intantum ut etiam labores non solum libenter portent, sed delectentur in his, et beatos se per hos reputent, sicut scriptum est: Labores manuum tuarum quia manducabis (Psal. CXXVII), beatus es. Vere enim beatus est, qui et futura credit et diligit, et opera impendit pro quibus illa exspectet et speret, et in laboribus delectatur et gaudet, quae pro illis exhibet, his armis muniti Christi milites, secure et viriliter

pugnare possunt. Dum enim illuminati per gratiam futura credunt, et opera exhibent pro quibus illa sperent, habent fidem et spem, habent etiam virtutes et iustitiam. Sic armati sumunt verbum Dei quasi gladium quo et se tueantur, et hostes feriant: vivum est enim verbum Dei et efficax, et quasi gladius penetrans et cogitationes maligni discernens. Fortes ergo Salomonis nostri omnes tenent gladios, quia sacram Scripturam amplectuntur et memoria retinent, et huic mente inhaerent, in qua diversa documenta habent quibus callidi hostis insidias cognoscant atque superent. Lectio enim Scripturae atque meditatio, psalmodiae devota decantatio mentem roborant, hostem infirmum reddunt, et vires ejus evacuant. Dum itaque hanc memoria tenent et opere implent, et per hanc ad confligendum cum hoste doctissimi fiunt, quia per intelligentiam Scripturae erudiuntur, et per operationem illuminantur sicut Psalmista dicit: In intellectibus manuum suarum, id est per operationem, reduxit eos (Psal. LXXVII). Horum prima cautela est, ut cum hoste dimicaturi humilitatem hanc assumant, et se viribus suis conflare posse non confidant, sed infirmos se reputantes, totos divinae protectioni committant. Qui tantummodo hoc conflictu fortes fiunt, quantum ad decertandum cum hoste non in se sed in Deo confidunt. Cum inimico enim humani generis nullus ex aequo decertare posset comparatis invicem viribus, quorum tanta est fortitudo, ut nulla virtus humana ei comparari possit, propter tot nocendi artes quas habet, quas nemo cognoscere sufficit.

Divina ergo virtute cum his congreendum est, quam proprie meretur infirmitatis cognitio et humilitas, quae sola, ut in vitis Patrum legitur, hos laqueos evadere potest. Sic Jonathas hostium multitudine vallatus, dum se resistere non posse cognoscit, ad divinum auxilium confugit et victor exstitit (I Reg. XIV). Sic Josaphat in simili periculo positus, cum se infirmum coram se profiteretur, totum se ad invocandum Deum convertit, et contra hostes convaluit (II Par. XVII). Quorum uterque humilitate et oratione magis triumphavit quam virtute; humilitate vero et oratione

Dominica passio memoranda est atque fide sonanda. In illa milites Christi contra hostes vires accipiunt; nam ibi fortitudo Dei infirmata est, ut nos roboraremur. Ibi inimicus fortis exstitit, ut infirmaretur; ibi praevaluit, ut deiceretur. Tantum ergo in hac pugna membra Christi fortia sunt, quantum in hac fidem suam collocare potuerint. In hac fidei firmitate, in hoc lapide adjutorii stetit Moyses, quando pugnante populo suo cum Amalecitis, Dominum oravit (Exod. XVII). Cujus cum manus prius essent graves, tanta deinde in eis fortitudo exstitit, ut non laxarentur donec inimici superarentur. Manus vero in orando sustentabat Aaron, qui interpretatur mons fortitudinis, et Hur qui dicitur ignis: viriliter enim insistendum est orationi et cum fervore: qui fervor intelligitur per hunc ignem. His duobus sublevata oratio, constantia videlicet et devotione, de hostibus triumphabit, et quod postulat impetrabit. Interdum ita cum Moyse pugnant hi milites nostri pacifici, et congregiente turba bonarum cogitationum cum turba malarum vel vanarum, interdum subtracta consolatione, et quasi derelicti cum Jonatha orando recipiunt et recuperant auxilium, et hostes vincunt. Ille vero derelictus a comitibus scissis vestibus, terram super caput posuit, et oravit; comites recepit, hostes interfecit. Ita milites Christi in tentationis anxietate recedentibus, et turbatis bonis cogitationibus, vestes scindunt et capiti terram superponunt, dum virtutes in se scissas et imperfectas reputant. Et quia terra et cinis sunt, mente retractant, et orando, et se humiliando cogitationes spirituales et prius habitas recuperant, et hostes expugnant. De Juda quoque Machabaeo legimus quod aliquando congressus cum hostibus tantae constantiae et confidentiae fuerit, ut prius ad eos transiret quam eos ad se transire permetteret (I Machab. III). Quod sicut in illo, ita in servis Christi victoriae signum est: hoc enim pro signo habuerunt illius hostes, quod si Judas torrentem inter eos medium prior transiret, victor existeret, nec ei resistere possent: quod factum est, et victor exstitit. Sic milites Christi futuros victores praesignat, si ad obstacula intrepidi persecutores, vel adversa ferre parati sunt et haec constanter pertranseant. Hic Judas, instante bello, fuit strenuus; pacis vero tempore providus, in bello viriliter agebat: quo cessante,

vel potius intermisso, non otio torpebat, sed de rebus gerendis disponebat; loca polluta (accepta opportunitate) ipse mundabat, et sancta renovabat, destructa reaedificabat. Ita milites Christi docti sunt nunc cum hostibus fortiter dimicare, et nunc mentis suae (quae domus Dei est) polluta mundare, et virtutes aedificare, sancta studia et pia opera renovare. Hos gladios (videlicet haec Scripturae documenta et exempla) tenent, et per haec ad bella spiritualia doctissimi fiunt: Uniuscujusque etiam ensis super femur suum, propter timores nocturnos (Cant. III). In femore notatur propagatio carnalis, dum per femur intelligi possunt motus carnales atque cordis voluntates. Ex utroque enim magna propagatio ducitur; quia sicut ex carne generantur cogitationes variae, ita ex corde procedunt voluntates multae.

Quantum quisque has delectationes vel voluntates sequitur, tantum in mente caecatur, quia quae carni sunt dulcia, spiritui sunt noxia, et quae carnaliter delectant animam amarificant. Terrena delectatio est illa uva acerba, quam qui comedit obstupescunt dentes ejus (id est intelligentia spiritualis obtunditur) et juxta Jeremiam ad numerum franguntur hujus dentes; quia juxta numerum delectationum carnalium frangitur et dissipatur notitia spiritualium. Et quantum in his homo delectatur, tantum intus caecatur, et caecitatis nox in mente generatur. Quae nox tanto magis timenda est, quanto etiam nescientes in multis peccamus, et delectamur; natura enim humana prona est ad malum, et in multis delinquit, quae nescit; quia, sicut in Job legitur, luteas habitamus domos, et terrenum habemus fundamentum, et consumimur velut a tineas, quae occulte et sine sono vestem consumit (Job IV): hinc est quod peccatorum sordibus saepius intingimur et abominamur, id est, abominabiles nos faciunt hujusmodi vestimenta nostra, id est corpora. Item saepe peccamus, et delectamur quod minus cognoscimus et nescientes peccamus, et quas delectationes et peccata Dominus novit, quamvis nos haec ignoremus; et ideo nos excaecari permittit. Item novit opera singulorum, et ideo inducit noctem, ut in Job legitur, id est permittit

evenire caecitatem (Job XXXIV). Ex peccato enim caecamur et caecati amplius peccamus, quia non videmus in quantis delinquimus: unde timendae sunt istae noctes, et contra hos nocturnos timores est gladius verbi Dei habendus super femur delectationum et voluptatum, non seponendus vel longe ponendus, quatenus per hunc cognoscantur peccata et abscindantur: verbum enim Dei illuminat, et intellectum horum dat. Quae si minus caveant, et minus cognoscentur. Caecata paulatim mente, etiam usu roborantur contra hominem, ut ea vitare facile non possit. Est et alius gradus ad cognoscendum et reprimendum has delectationes efficax et necessarius, gladius scilicet amoris Dei, et ut charitate vulneretur anima illius, qui per ipsa vulneratus est, et ei condoleat, qui pro ipsa dolores sustinuit: ipse enim vulneratus est propter delicta nostra, et dolores nostros ipse portavit. Pro his, o homo, te vulneret gladius amoris, et pertranseat animam tuam gladius doloris. Iste gladius bis acutus est, amore vulnerat, et sic intelligentiam aperit mentemque illuminat. Amor enim notitiam generat et peccata abscindit, ut eum offendere caveas quem amas. Desuper femur itaque delectationum, sive voluptatum carnalium habent milites Christi amoris gladium propter timores nocturnos, id est propter occultos peccandi lapsus; quia si non amant propter caecitatem et ignorantiam, in multis delinquant. Et item dum amore fervent, teporis periculum declinant; quia, sicut amor illuminat, ita tepor excaecat. In remissa enim mente crescunt terrenae delectationes, et silvescunt propriae voluntates; quia, juxta Salomonem, agrum hominis pigri replent vepres et spinae (Prov. XXIV), quae quantum fructificavit, tantum nemus opacum horum fructetorum generant mentemque obtenebrant, ut minus homo remissus intelligat in quantis delinquat, minus se attendat, minus se apprehendat. Timenda est haec nox in qua homo quotidie fit deterior, et tamen de se securior. Qui vero divini amoris gladium habuerint timorem hunc excutient, et non veniet super eos timor iste spinarum et veprium, ad quem habendum maxime valet memoria beneficiorum Dei, ut recolas et recogites quod te fecerit et refecerit, quod tibi bene fecerit. Cogita illius bonitatem, largitatem et liberalitatem; quam

bonus sit in se, quam largus erga te, seipsum impendens pro te quam liberalis ad te, dona sua cumulans in te. Ista cogitans amabis, quem talem erga te considerabis. Et hic gladius amoris pullulantia mala praescidet, et ab hoc timore nocturno securum te reddet.

CAPUT XII. De animae virtutibus et perfectione, munditia, desiderio et discretione.

Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani (Cant. III). Ferculum est sancta anima, quae pascit et reficit. Reficit enim Christum, reficit et membra ejus. Christum reficit, dum bonis ejus operibus et studiis atque desideriis delectatur, sicut scriptum est: Populus meus saturavit me vocibus, implevit me odoramentis. Reficit enim membra ejus exemplo, dum ex sancta vita ejus atque moribus aedificatur et emendatur. Reficit oratione, dum a Deo eis impetrat gratiam qua consolantur et aedificantur. Ad salutem pascit doctrina, dum eos praedicatione roborat, et instruit ad sapiendum aeterna et salubria. Pascit consilio, dum hortatur ad bonum, et dulci admonitione contristatos erigit et reparat, et bonos amplius accendit et roborat; pascit colloquio, dum de bono colloquitur, et inutilis locutionis, in quantum praevalet, occasionem tollit. Verba aedificationis in medium profert, et materiam boni sermonis praebet charitati et paci operam dat; linguae detrahenti aurem non accommodat, sed hanc vultu tristi dissipat. Ita sancta anima tam Christum quam membra ejus reficit. Unde hoc ferculum sibi fecisse Christus dicitur; dicitur etiam sancta anima ferculum, ferculum a ferendo, quia fertur de loco ad locum, ubi eam voluntas gubernantis direxerit, et Dei videlicet omnia disponentis, ut plures reficiat, et ad salutem instituat; hoc ferculum Christus fecit de lignis Libani. Hae sunt cedri, quae crescunt in monte Libano, et significant electos qui crescunt et fructificant per Christum et in Christo. Libanus enim qui candidatio dicitur, Christum significat, qui ex munda virgine processit sine omni peccati labe. Haec ligna sunt pulchra, proceri, imputribilia, odorifera, a vermibus illaesa, et significant sanctos, qui pulchri sunt per sanctam conversationem et per mores honestos; proceri, quia sursum tendunt desiderio, et superna quaerunt; imputribiles, quia charitas eorum atque sanctitas ita hic incipit ut in aeternum non finiatur, sed in futuro perficiatur; odoriferi, quia bonae famae de se odorem emittunt, et opinione sancta alios ad bonum

trahunt; a vermibus sunt illaesi, quia vermes, id est daemones, interiora sua depasci non sinunt, nec ipsis ignorantibus alienos robur mentis suae comedere, quia occultas eorum suggestiones multis experimentis edocti cognoscunt; de his lignis fecit Christus ferculum, id est animam omni plenitudine gratiae refertam, adeo ut in se abundans sit, et alios reficere, eisque prodesse potens sit; facit, inquam, animam talem de lignis Libani, id est de sanctorum exemplo, cum in eorum vita et conversatione formam ei, quam imitetur ostendit, cum in eodem spiritu quo illustraverit hanc reparat, et ad perfectionis gradum perducit, cum virtutes quibus illi ornabantur in ea construit, cum denique juxta eorum formam et similitudinem hanc informat et componit.

Hujus animae columnae quatuor sunt virtutes principales, scilicet prudentia, fortitudo, temperantia, justitia: bene sustentatur anima quae his fulcitur, ut scilicet sit prudens ad cognoscendum, quae ad salutem pertinent; fortis ad perficiendum quae cognoverit; temperata, ut mala caveat, et bona discrete et loco et tempore faciat. Quae cum talis fuerit justa erit, et justitiam quarto loco obtinebit. Hae columnae argenteae sunt, quia animam quae his sustentatur virtutibus, et intus ante Deum, et foris coram hominibus splendidam faciunt, pulchrumque aspectum de illa praeferunt. Reclinatorium fecit aureum. Reclinatorium est conscientia pura in qua reclinat se et requiescit Christus Dei sapientia, quae aurea est; quia tribulationis igne excocta, et purgata ut aurum atque probata. Quae enim grata est per vitae innocentiam, gratior et mundior efficitur per tolerantiam adversorum, et digna ut aureum sit Dei reclinatorium. Judaei miserunt lignum in panem ejus, qui panis est angelorum et hominum; miserunt ei lignum ad torquendum, non submiserunt ei lignum ad reclinandum. Iste panis excoctus est passione, et solidatus. Compatere cum illo anima sancta, ita ut igne tribulationis purgeris et solideris; non consumaris ut plumbum, sed mundior fias ut aurum. Si adusta tribulatione non defeceris, sed per patientiam profeceris, aurum eris et Dei reclinatorium. Et reclinabit in te, qui reclinatorium

non habuit in cruce, facietque in te aureum, qui ipse non habuit lignum. Idcirco passionem pertulit, et reclinatorium non habuit, ut exemplo ejus et amore patiamur, et ut per tolerantiam adversorum ita mundemur, ut ipse reclinet et requiescat in nobis in hoc saeculo, et nos cum illo quiescamus in futuro. Hanc charitatem ejus cogita, anima, et totam te ad ejus amorem et beneplacitum inclina, ut totam te illi impendas, et quaeque tibi pro illo illata fuerint constanter et devota mente feras, ut ipsius beneficiis aliquatenus respondeas ejusque reclinatorium fias. Ut ergo aureum sis reclinatorium, aurum etiam spiritualis sapientiae habere stude; non sit sapientia tua lutosa, sed aurea; non terrena, animalis, diabolica, sed spiritualis et divina. De hac spirituali sapientia abyssus humanae sapientiae dicit: Non est in me; et mare, id est amaritudo vitiorum, dicit: Non est mecum. Abjicienda est ergo haec carnalis sapientia, et commutanda pro hac spirituali; et sic emendum aurum mundum, ignitum, probatum, ut locupletes fiamus, et hoc aurum possideamus. Post sapientiam spiritualem et morum emendationem, ad hanc patientiae virtutem veniendum est, ut libenter, imo hilariter quaelibet adversa feramus, et in his propter Christum gaudeamus. Ita gradatim et paulatim Christus animam provehit et mundat, tam gratia sua quam donorum exemplo, ut aurum fiat, imo aureum ipsius reclinatorium. Facit quoque et in ea ascensum purpureum. Ascensum in anima facit, cum per ejus gratiam superna desiderare hanc facit. Sed ascensus iste purpureus est et rebeus: patitur enim anima talis interdum convicia et detractiones a malis, qui devotioni illius invident, eo quod bonum ipsi non diligant nec facere velint. Cumque malorum convicia audit, quamdam perturbationem mentis et ruborem confusionis ab eis accipit. Est autem purpura ita rubea, ut tamen videatur rubor ille dispersus et diversus: ita in sancta et devota anima illa rubor est diversus; quia, unde rubet ex conviciorum jaculatione, inde rubet charitate, qua etiam ardet erga eos qui conviciantur. Item rubet ex desiderio quo accenditur ad superna et aeterna: diversi sunt isti rubores, et omnes pretiosi, ut merito decorent animam devotam, et purpurae debeant comparari. Hujus animae media charitate sunt constrata. Media haec

sunt opera de genere bonorum, opera scilicet communia, quae et bono et malo animo fieri possunt, sicut sunt vigiliae, jejunia, orationes et eleemosynae, et caetera. Ista debent esse constrata charitate, ut scilicet in charitate fiant et bona intentione. Et item, ut cum charitate fraterna ita fiant, ut infirmi in his non scandalizentur vel infirmentur, sed ista strata sint (id est, tanta aequalitate et discretione facta), ut incedat anima in his omnibus sine querela, et opportune noverit illa exercere et iterum intermittere: bene ista media charitate constrata erunt, si ita fuerint ordinata. Facit itaque Salomon nunc ferculum sibi de lignis Libani, et columnas argenteas, et reclinatorium aureum, ascensum purpureum, et media charitate conseruit, cum animam gratiae plenitudine et spiritualibus epulis ditat, et de exemplis et doctrina perfectorum informat, ut alios aedificare possit. Cum virtutum decore hanc ornat et perfectione roborat, et cum tam mundam hanc facit, ut in ea requiescat et reclinatorium habeat, et tam sublimem et pretiosam, ut per desiderium supernorum et charitatem proximorum atque tolerantiam malorum purpurae comparetur, et tam discretam et socialem in exteriori conversatione, ut divino conspectui placeat, et proximorum aspectum non offendat.

CAPUT XIII. De modo proficiendi, et de exemplo Christi, et praemio.

Egredimini, et videte, filiae Sion, regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua, in die solemnitatis et laetitiae (Cant. III). Exhortatio est ad fideles et devotas animas, ut considerent et in mente contemplantur decorem et gloriam Jesu Christi, quam in coelis per poenam martyrii sui possidet. Hae animae filiae sunt Sion, id est supernae illius civitatis, quae Deum speculantur, quae est mater nostra: hae spiritualiter sunt renatae et regeneratae in Christo, ad hoc ut filiae et haeredes illius visionis sint et beatitudinis: his dicitur ut fide et desiderio egrediantur a terrenis ad superna consideranda, et contemplantum diadema nostri Salomonis, id est Christi, qui nos redemit et pacificavit. O filiae Sion, egredimini de concupiscentia carnali, et de consuetudine vitiosa, et de caecitate cordis, et videte, id est spiritualiter contemplantini, regis nostri gloriam, illius supernae laetitiae felicitatem, ut alacres ingrediendo sitis illa dulcedine et delectatione tracti, quatenus sic gradiamini, ut a vobis ipsis egrediamini. Gradiuntur enim aliqui, sed non egrediuntur; quia nunc procedunt, nunc retrocedunt, nunc remisse, nunc distorte incedunt. Interdum enim aliqui bonis operibus insistunt, et mala etiam committunt. Per quamdam enim mentis ignaviam et caecitatem mala minus cavent, cum benefacere student, non attendentes quod bona malis admista Deo non placent. Item aliqui ad quaelibet laboriosa minus validi sunt, et a pusillanimitate tam spiritus quam corporis gravamen sustinent; alii nihil difficilius existimant ferre quam voluptatibus suis resistere possunt, et in tentationibus vel concupiscentiis delectantur, minus resistentes passionibus suis et motibus, qui quantum se in minimis superari patiuntur, tantum contra peccata et vitia vel tentamenta debiles fiunt, et ad gradiendum et progrediendum insufficientes. Alii minus progrediuntur, quia non recte et discrete gradiuntur. In aliquibus tantum bonis operibus minus utilibus magis se exercent, et in aliis profectui suo magis convenientibus se negligunt, laboribus corporis insistunt, et virtutes

animae et pietatem negligunt, cum corporalis exercitatio ad modicum valeat, et pietas magis necessaria sit, quia valet ad omnia. Item quia cordis custodiam, et circumspectionem non habent, per hanc negligentiam in multis delinquant. Et item alii circa quaedam parva et levia valde solliciti sunt, et majora nec cavent, nec cognoscunt, qui camelum glutientes culicem liquant. Hi autem omnes, etsi gradientur, intra se tamen remanent; quia pristinos mores et imperfectionem inolitam atque torporem non relinquunt, ut emendatis in omnibus et mundatis oculis cordis egrediantur ad videndum Deum, et Salomonem diademate coronatum. In primis ergo necesse est ut sic bona faciamus, quatenus a malo declinemus; quia non bene progreditur, qui nunc incedit, nunc corrui. Item oportet ut genua debilia roboremus, et nimiam pusillanimitatem et infirmitatem caveamus, alioquin a nobis ipsis non egrediemur ut ad hanc visionem pertingamus. Item gressus rectos pedibus nostris facere debemus, ut ea per quae maxime proficere possumus cognoscamus, et illuc gressus mentis dirigamus, hoc est, ut corrigendis nobis in omnibus mundando cordi, augendae charitati insistamus. Si sic gradimur, utique a nobis ipsis egrediemur, et videre poterimus, mundatis oculis cordis a pristinis affectibus et caecitate, regem Salomonem. Tunc enim videre eum, id est contemplari, poterimus per sublimitatem mentis fulgentem in diademate, id est aureola, qua in hac vita coronavit eum mater sua Judaea inferendo ei martyrium, per quod talem fabricavit ei coronam et gloriam. Quia enim martyrio eum coronavit passionis tempore, ipse tali diademate coronatus est in die solemnitatis et laetitiae gloriosae Ascensionis suae: magna quippe solemnitas exstitit occurrentibus civibus supernis regi suo, et Domino Redemptori hominum cum triumpho venienti; magna quippe laetitia, tam ipsius Redemptoris quam civium eorumdem pro redemptis: unde de ipso dicitur quod convocare fecit suos cives, ut sibi congratulentur et congaudeant de invento et redempto homine, quem perdidit: haec est dies solemnitatis et laetitiae, sive desponsationis et laetitiae cordis ejus. Tunc enim sponsam solam, supernam videlicet Ecclesiam angelorum, sibi desponsavit, tunc nuptias illas adiit, et illi

se copulavit, a quibus revertetur ad nuptias illas hominum in fine saeculi, quando scilicet sponsam istam illi sponsae sociabit: In die desponsationis illius, ait, et laetitiae cordis ejus. Quantam in illa desponsatione Filius Dei acceperit laetitiam cordis, id est gaudium humanitatis, scilicet secundum quod homo, quantum ad gloriam Redemptoris, sermo non exprimit, sensus non capit. Quot enim erunt redempti ejus, de tantis erit ejus laetitia. Ex quantum unusquisque de propria salute gaudebit, tantum et majus gaudium de singulis eorum habebit. O filiae Sion, hanc gloriam et laetitiam regis nostri considerate, hoc exemplum vobis proponite! Cum adversa patimini, egredimini ab imperfectione vestra et impatientia, ut leviter feratis illata vobis mala; videte regem vestrum pro vobis passum, et per passionem gloria et honore coronatum. Et cum pro pietate aliquid patimini, recogitate qualem ille ab impiis sustinuit pro vobis persecutionem et contradictionem. Si enim Deus passus est pro homine, quanto magis homo debet pati pro se? Exiguum et breve est, quod pati potestis, immensum quod per hoc exspectatis. Momentaneum et leve tribulationis nostrae, et aeternum gloriae pondus operatur in nobis. Cogitate aeternum et leviter fertis momentaneum, cogitate pondus, id est magnitudinem gloriae, et levis fit tribulatio quam comitatur talis remuneratio; dum patimini, coronam intueamini: tunc enim vobis fit diadema quo coronemini in die solemnitatis, quae de vobis erit cum de corpore egrediemini, vel desponsationis illius cum de nuptiis Ecclesiae militantis transibitis ad nuptias Ecclesiae triumphantis. Ergo, o filiae Sion, prudentes virgines, aptate vestras lampades, oleum bonorum operum, et lumen charitatis vobis praeparate, et sic exite obviam sponso, et sponsae! Tunc eritis corona gloriae in manu Domini, et diadema regni in manu Dei vestri.

***CAPUT XIV. De humilitate interiori et exteriori,
et de triplici ejus distinctione.***

Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra (Cant. IV). Commendat Christus in anima perfecta duplicem decorem, quod videlicet et foris pulchra sit per sanctam conversationem, et intus per simplicem intentionem, et mentis humilitatem. Est itaque haec exterior pulchritudo animae, cum temperanter in omnibus vivit, cum tenui utitur victu et vestitu, cum cavet omnia superflua, vel reprehensibilia, et exercet omnia justa et honesta. Item decorant hanc, cum est composita in opere pariter et sermone, cum sociabilem et amabilem se ad omnes exhibet, neminem laedens, neminem circumveniens, omnibus compatiens et omnibus pro posse subveniens. Et item, cum est prudens, pudica, et mitis, et mansueta, et caeteris bonis in omnibus ornata, habet recte decorem exterius anima cum habet honestatem in habitu, et gravitatem in gestu, hilaritatem in vultu, aures non prurientes, oculos non sublimes vel curiosos, linguam eruditam, et a levibus verbis vel inutilibus temperatam, et bona et salubria proferentem. Venustat et hanc cum non turbatur ira, vel impatientia sive rancore, cum non contendit, non detrahit, non judicat, nec talia tractantibus aurem accommodat, cum conversatur cum omnibus non solum sine querela, sed etiam cum gratia. Est item pulchra, cum fervens est in opere bono, in Dei servitio, in fraternae charitatis occupatione, in omnibus agendis strenua, fervens et discreta. Est alia interior pulchritudo, cum in omnibus quae laudabiliter gerit simplicem oculum, id est intentionem, habet, nec affectans, nec curans ab hominibus laudari, sed laudem, quae a solo Deo est, quaerens et superna tantum appetens. Cum itaque foris pulchra sit per opera, magis decoratur, et placet intus divinis obtutibus per intentionis puritatem et humilitatem, et sensu mentis quo et magna agit, et sibi semper vilescit. Quae mentis vilitas tanto pretiosior est, quanto de fonte amoris et fervoris radice procedit. Amanti enim et devoto nunquam sufficit quod habet, nec magnum reputat quod egerit, quia inopem se

judicat quisquis desiderio semper ad majora anhelat.

Est igitur humilitas quaedam devota, quaedam voluntaria, quaedam coacta. Coacta est quando homo peccata, infirmitatem ac imperfectionem suam ante oculos sibi revocans quasi invitam mentem, et bona sua ante oculos magis habentem demutescere facit, et sibi vilescere. In his et si coacta est, tamen perficitur, ut hanc mens aliquatenus consequatur. Si tamen per negligentiam cesset cogendi magisterium, statim ab ea dilabetur, et ad pristinam superbiam sine remissione deducetur. In aliquibus vero nec cogi potest, mente semper sursum ad alta et consueta tendente, nec est aliquid quod mentem per humilitatis infima deprimere et submittere valeat. Alta est enim superbis humilitas; et si ad eam aliquando conscendere conentur, illico relabuntur. Ad quam ideo non conscendunt, quia infirmo desiderio ad hanc tendunt. Volunt enim et non volunt, sicut Salomon de pigro dicit: Vult et non vult piger (Prov. XIII). Voluntaria est humilitas cum ex rationis ductu homo videt quam infirmus sit et peccator. Et quod, juxta Job, non sit ei auxilium in se, et huic rationi consentit voluntas, et hoc iudicium diligit, et despectus esse eligit, quia sic nosse esse sic expedire novit. Lubens itaque se humiliat, quia illustratus per gratiam, humilitatem sicut et alia bona jam amat. Non autem est coacta haec humilitas; quia excusso jam tempore et debilitatis vitiorum passionibus, ad hanc libertatem spiritus pervenit anima, ut bonum eam delectet, eique sapiat.

Est item alia sublimior humilitas quae non coacta, non rationis ductu tracta, nec solum voluntaria, sed fervens et devota est: hanc habet perfecta anima quae tanto est humilior, quanto fuerit devotior, et quantum crescit in spiritu aut cognitione, tantum proficit in humilitate. Vera enim gratia non extollit, sed humiliat; quia hominem sibi plenius demonstrat, et sublimitatem ejus intelligens videt quam exiguum sit, quod de ea capere potuerit. Quantum quisque spirituales epulas edit, tantum et esurit: quae, quia ad plenum nunquam comprehendi possunt, nunquam desideranti sufficiunt:

unde semper hanc humiliant, quia semper ejus deliciae minus quam desiderantur abundant. Humiliat itaque talem animam degustata gratia, pariter et considerata bonorum exempla, consideratio peregrinationis et multimodae miseriae humanitatis, amor supernae felicitatis et desiderium libertatis, quia scilicet liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei. Anima talis purgata terrenis delectationibus, spiritualia tantum desiderare novit, et tota in amorem horum atque in affectum virtutum transit; hanc humiliat amor Christi, qui pro ipsa humiliatus est; humiliat amor ipsius virtutis, quam ideo amplectitur, quia Christus hanc specialiter amavit et habuit; unde et singulariter virtus Christi dicta est: placent ei omnia humilia, quia intelligit haec esse sublimia. Scit enim quod mox ut humiliatur intus exaltatur, quia Christo assimilatur, qui minimus, id est humillimus erat in regno coelorum, id est in praesenti Ecclesia, cum esset magnus et Altissimi Filius. Spiritus Christi qui in hanc accendit ad illius amorem, instruit etiam ad illius humilitatem, quo quantum plena est tantum abjecta esse eligit, quamque beata est, tam pauper est spiritu. Neque enim potest quae Spiritum Christi habet non amare quod Christus amat et habet. Tantaque est convenientia amoris Christi et humilitatis, ut qui alterum horum habuerit, alterum necessario habere comprobetur. Et quantum habuerit unum, tantum habeat alterum; ut si vere amas, vere sis humilis; et si minus sis humilis, minus amare convincaris. Perfecta ergo anima, quia diligit, humiliatur, et propter hanc humilitatem, quae de radice dilectionis procedit, merito dilecta et pulchra vocatur. Cujus duplex pulchritudo commendatur, exterioris videlicet operis et interioris humilitatis. Et merito laudatur qui et magna agit, et humiliter de se sentit; non alta sapit, sed humilibus consentit, et in omnibus humilem sensum gerit.

***CAPUT XV. Quomodo anima terrena despiciat,
et interna cognoscat.***

Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet (Cant. IV). Habet talis anima oculos columbarum, quia simpliciter intuetur ista terrena, nec ad haec desiderio cupiditatis rapitur, imo modicis contenta est, aliena non ambit, non fertur desiderio ambitionis vel divitiarum, vel alicujus delectationis carnalis. Interior mentis sufficientia placitum aspectum facit exteriorem, ut circa terrena oculos habeat columbarum, sicut in cupidis terrenorum appetitus facit oculos milvorum. Non hanc affligit rerum cura, non vexat amor, non fatigat occupatio, magna quiete et securitate fruitur, dum ista non quaerit, non curat, non concupiscit. Sicut enim in Job legitur: Homo nascitur ad laborem, avis vero ad volandum (Job V). Quia qui homines sunt, id est humani, carnales, id est mundanorum desiderio occupati, laborem habent; boni vero, dum haec non amant vel desiderant, ab horum afflictione evadunt et avolant. Malis ex cupiditate, quae est radix omnium malorum, labor iste nascitur; boni vero Spiritus sancti renovatione et sublevatione ad hunc volatum et libertatem nascuntur. Isti sunt qui, ut nubes volant et quasi columbae ad fenestras suas (Isa. LX), quia ad aeterna desideria sublevantur, et ad infima nulla cupiditate feruntur. Quem volatum, et aspectum columbinum Spiritus sanctus operatur in anima, qui designatur per columbam. Spiritus iste oculos exteriores simplices facit, interiores aperit; quia sensum hominis illuminat et provehit ad intelligenda et comprehendenda spiritualia et superna. Oculi ergo devotae animae sunt columbarum, quia sensus ejus per Spiritum sanctum sunt illuminati, et edocti spiritualia sapientes. Illa quaerentes, illis intendentes, terrena calcantes et despicientes. Sapiunt enim secundum spiritum illa quae sapientia, quae vita est et pax: haec sapientia vita est, quia animam vivificat; pax est, quia eam tranquillat, componit, modificat, pascit, jucundat, provehit, beatam facit. Non est haec singularis, sed et segregata, sed communis; non sua, sed aliorum quaerens; non astuta, non malivola, sed pura, dulcis,

amabilis, grata; non obstinata, sed suadibilis; bonis consentiens, benevolentibus concordans, felle caret perturbationum et amaritudinum, quas in se habet amor terrenorum. Deum sapit, dum cognoscit, a Deo est, et in Deo. Unde ejus oculi, id est sensus, dicuntur columbarum, id est Spiritus sanctus, quoniam per hunc videt et intelligit. Isti columbarum oculi, id est, sensus spirituales, ista sublimitas, ista tranquillitas mentis est in te, o anima, absque his quae intrinsecus latent. Illa enim quae cum Christo secrete in cubili cordis versas, quis foris exponere queat? Illam confabulationem mutuam, ausum loquendi ad eum, consolationem ab eo acceptam sive revelationem, unitatem animorum, concordiam voluptatum, amorem mutuum, zelum justitiae et animarum, desiderium visionis et fruitionis Dei, peregrinationis taedium, dissolvendi cupiditatem quis foris intelligat vel exprimat verbis? Nunc aperitur animae talis sensus, ut intelligat Scripturas; nunc de occultis, sive dubiis instruitur, nunc ita unitur Deo, ut unus spiritus efficiatur cum eo; nunc ita absorbetur a spiritu, ut in carne commorari se non recolat; nunc aliqua arcana divinae aspirationis cognoscit quae prius non agnoscebat; nunc autem ita jungitur Deo, et junctum sibi Deum sentit, et omnem voluntatem suam ita in Deum transfert, ut Dei voluntatem vel intelligat vel ad suam hanc inflectat. Ex ea enim puritate cordis qua Dei voluntati in omnibus concordat etiam hanc intelligit, eamque ad suum placitum flectere digna sit. Nunc ita Deum per amorem sibi jungit et attrahit, ut quasi solum hunc habere se credit, nunc in eum ita dilatatur et transit, ut in eo per charitatem omnem hominem comprehendat, omnesque lumine quo illustratur videat, et omnibus (quia una et simili charitate) compatiatur et condescendat. Ita intentionem suam in eum dirigit, ut per eum videat, et comprehendat ita plures sicut paucos. Anima talis quaedam postulata obtinet, propter fidei suae magnitudinem, quaedam propter profundam humilitatem, quaedam per importunitatem. Interdum devotione, et immensi desiderii fervore Deum cogit; interdum eum flectit compositione verborum, et blanda sive cauta locutione; interdum ostensa justa causa miserendi, et ratione super aliquibus

postulatis consolationem accipit, super aliquibus revelationem, et nunc certam, nunc dubiam, interdum exauditam se intelligit, sed modum nescit. Sic Tobias cognovit se exauditum, sed de modo non est ei revelatum. Credidit enim hunc esse modum ut moreretur, cum potius esset ut illuminaretur. In quibusdam Deum propitium fore sperat, eo quo se in orando praeveniri consolatione sentiat, et juvari. In quibusdam obtinendis sentit Deum oportere flecti, et precibus diuturnis pulsari. In quibusdam experitur cum quaerere, et desiderare virum, qui spem orationis vindictae ejus opponat. In aliquibus vero irae ipsius non posse resisti agnoscit, etiam si Moysem et Samuelem in conspectu ejus stare contingat. Ista et hujusmodi familiaria, et secreta orationis, meditationis et cognitionis intrinsecus latent in anima perfecta in praesenti. Quae vero de futuris lateant, abscondita sunt ab oculis omnium viventium. Nondum enim apparet quod tunc erit; quia, cum in illa vita apparuerit Deus, similis ei erit, quia videbit eum sicuti est. Tunc perfecte Deo assimilabitur, cui nunc ex parte assimilatur; quia, cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, et tunc cognoscet sicut cognita est. Tunc videbit quomodo Pater in Filio, et Filius in Patre, et Spiritus sanctus in utroque: tunc denique Trinitatem sanctam videbit in gloria sua.

CAPUT XVI. Quomodo a Christo per orationem meditationes sanctae obtineantur.

Capilli tui sicut greges caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad (Cant. III). Capilli sponsae sunt meditationes sanctae, quae sicut capilli crescunt in capite, ita oriuntur in mente. Qui capilli capris comparantur propter quasdam similitudines. Caprae enim inquirendo pascua, alta montium atque arborum petere solent, et etiam ruminant. Ita meditationes sanctae semper ad alta tendunt, et ad spiritualia atque coelestia investiganda et cognoscenda laborant. Quae in quantum capere praevalent, ruminare, id est retractare, et recogitare student, et a ventre mentis sursum ad memoriam revocare, atque haec ad saporem et aedificationem terere atque comminuere. Arbores istae boni sunt in gratia crescentes atque sublimes. Dum itaque anima devota hos a tendit et horum sanctitatem meditat, et ad eorum imitationem se erigere nititur, has arbores meditatione ascendit, dumque vigorem mentis, vigorem quotidiani profectus, et renovationis eorum spiritualis diligit, considerat, et in memoriam pariter et imitationem transmittit, quasi cibum quo nutriatur ab eis carpit. Qui enim bene agentes attendit, et eorum virtutibus devotione et conversatione delectatur, ipse per hos ad bonum et perfectum incitatur atque nutritur. Montes quoque istae capreae ascendunt, dum meditationes animae perfectorum sublimem vitam et mores inspiciunt, et ad haec ascendere cupiunt, bonis se jungunt, horum consortium, consolationem, colloctionem, orationem expetunt. Ita capreae istae arbores sive montes ascendunt, ita semper alta petunt, et contemptis infimis superna petunt et quaerunt, et horum delectantur aspectu, reficiuntur pastu, renovantur desiderio, proficiunt, et sursum tendunt exemplo. Semper proficiunt, quia semper bonos attendunt, semper recentes, semper alacres sunt. Talis enim conversationis aliquis fit quales inspicit, quales attendit, et qualibus familiarius se jungit. Istae capreae, meditationes videlicet sanctae ascendunt de monte Galaad. Mons Galaad Christum significat: Galaad enim interpretatur acervus testimonii, et sancti in Christo coacervantur, et

congregantur, et habent testimonium Jesu, et fidei ejus atque operum, lapides utique vivi et ad aedificium coeleste pertinentes. Mons Galaad uberrima pascua legitur habuisse, et Christus uberrime pascit, qui non solum exemplo reficit, sed etiam gratiam infundit. Nullus enim sanctorum sicut Christus exemplo aedificat, quia nullius tanta fuit humilitas, patientia et obedientia, mansuetudo, charitas et omnium perfectio virtutum. In ipso quoque omnis plenitudo gratiae fuit adeo, ut de hac plenitudine omnes accipiant quotquot habent gratiam; hic est mons Dei, mons pinguis, nec solum in se pinguis, sed etiam de se alios impinguans, quosdam lacte gratiae nutriens, quosdam per uberiores dulcedinem sapientiae reficiens uberiores ergo sunt pascua in hoc monte.

Sed videndum quomodo de Deo ascendant, capreae istae, meditationes videlicet devotae. Jacet anima, et in imo est quando terrena et carnalia cogitat. Surgit vero et in altum ascendit cum spiritualia meditatur, et mente versat. In carnalibus itaque cogitationibus a nobis ipsis deprimimur et dejicimur, ad spiritualia a Deo sublevamur, quia a Deo sunt, et in anima surgunt meditationes bonae, a nobis carnales et malae. Non est enim in nobis, hoc est in carne nostra, bonum, quia sterilis est caro, nec parit hujusmodi cogitationes, sed spinas et tribulos germinat nobis. De corde quoque exeunt cogitationes malae, fiunt etiam suggestiones per angelos malos. Cum igitur compungitur anima de peccatis praeteritis, seu de praesentibus se corrigere et custodire proponit, cum delectatione alicujus virtutis sive studio proficiendi accenditur, commovetur ad compassionem proximi, ad zelum justitiae, ad amorem vel desiderium vitae aeternae cum aliqua devotione vel dulcedine spirituali afficitur, cum illuminatur, instruitur vel ad aliquod bonum excitatur: tales meditationes et affectiones a Christo sunt, qui loquitur in anima cogitatione pacis, et cujus spiritus suggerit haec omnia in occultis. Cum ergo hujusmodi sentiuntur in mente, tunc utique ascendunt de monte Galaad capreae, id est a Christo oriuntur, et surgunt meditationes sanctae. Qui enim manet in Christo et Christus

in eo, hic fert fructum multum harum cogitationum, et in quo hae meditationes congregantur et coacervantur, testimonium habet quod in eo Christus maneat, et ab illo assensum harum meditationum habet. A Christo ergo sunt et ascendunt, qui eas nutrit in corde nostro, et consurgere facit et ascendere. Qui nunc eas per se suggerit, et nunc orandus est ut eas largiatur: dormit enim interdum Christus, ita ut non loquente ejus spiritu, sed flante vento contrario operiatur navicula mentis fluctibus tentationum vel malarum cogitationum. Unde suscitandus est, ut imperet his ventis et mari harum perturbationum, et tranquillitatem faciat in mente. Orante itaque anima et suscitante Christum precum instantia, recipiuntur cogitationes spirituales et desideratae. Ascendunt enim a Christo suscitato, et per orationem propitio facto. Et videas qualiter anima instante precibus, alia post aliam surgit et ascendit, et quot motus orandi fiunt, tot meditationes surgunt et ascendunt, et instante anima, et multiplicante preces, multiplicantur hae cogitationes; tandemque ita densantur in anima, ut jam immenso agmine harum valletur, quae prius sola, et quasi derelicta videbatur. Quia ergo a Christo sunt, et ascendunt in mente meditationes istae, ascendat in istum montem anima, maneat in Christo, invocet Christum. Accipiat sublime officium orandi. Ascendat in montem orare sola, exclusis videlicet et semotis omnibus occupationibus, maneant in ipsa verba Christi, audiat cordis aure legem ejus, et servet mandata, ut quae petere voluerit fiant ei. Qui enim legem audit, oratio ejus erit acceptabilis, et quae mandata implet exaudietur, et a mandatis opere impletis erudietur, quia servanti justitiam Deus dabit sapientiam et spiritualium notitiam. Et, sicut ait Salomon (Prov. VI), et juxta Psalmistam, a mandatis Dei intelligit (Psal. CXVIII). Ita de hoc monte pingui et uberi orante anima devota ascendunt capreae istae, id est meditationes sanctae; a maligno autem spiritu suggeruntur et surgunt cogitationes inutiles, et exsiccantes devotionis pinguedinem, et bonorum meditationes exstinguentes.

Hae sunt populus ille Amalecitarum. Amalec interpretatur

populus lambens: lambunt enim, et perdunt suavitatem unguenti, consumunt unctionem Spiritus sancti. Contra quas oratione pugnandum est cum Moyse, et manus levandae cum corde, ut oremus, et pariter mandata opere servemus, si sic utrasque ad Deum levamus et non lassemur superabimus (Exod. XVII). Si cessamus vel segnius agimus, superabit Amalec, sicut ibi gestum legimus. Quandoque meditationes sanctas quiete, et sine impugnatione Amalec possidemus, quandoque illo congregiente nobiscum, et nunc praevalente, nunc superato proficit oratio, et manus in orando remissius fuerint sublevatae, ita ut experiatur anima has vicissitudines, ut nunc videat se superiorem, nunc affici delectatione spirituali, nunc malis occupari cogitationibus et premi, si tamen in orando non cesset, nec lassetur, non dubium quin Amalec superetur et effugetur. Quando per nostram negligentiam, et cordis dissolutionem a bonis cogitationibus ad vanas et noxias dilabimur, quandoque tentante adversario et suggerente, interdum contingit ut longo tempore exsiccata a gratia et spiritualibus cogitationibus destituta suavam illam dulcedinem non experiatur, pro qua tanto humilior et instantius est orandum, quanto ignoramus utrum hujus defectus aliquo modo causa sumus. Privatur enim aliquis gratia propter aliquod latens peccatum vel propter ingratitude, indigne scilicet per hanc operando, vel largitori gratias non reddendo, vel quia hanc non sicut debet quaerit, vel quia carnales cogitationes admittit. Cum ergo siccitas haec evenerit, et facta fuerit anima sicut terra sine aqua, expandendae sunt manus ad Deum in oratione, et cum Elia post siccitatem trium annorum pluviam postulante (III Reg. XVIII), sedendum est ad orationem, et pro pluvia gratiae postulandum. Ille puerum misit iterum atque iterum ad comprobandum si preces ejus exauditaessent, nec factum est ante septimam vicem; ita, mente siccata longo tempore a devotionis gratia, orandum est et multis vicibus insistendum, nec a prece cessandum, donec quies mentis, quae per septenarium intelligitur, et gratia quae septiformis est operetur. Sine enim magna instantia et laboriosa prece, exsiccata mens a gratia illam recipere non meretur.

Non autem devota prece consequi valet illam requiem cum devotione, et dulcibus illis affectionibus destituta sit, sed labore et importunitate necesse est ut devotionem recompenset. Et ita si non propter amicitiam, propter importunitatem tamen quod petit accipiet. Ut vero preces ejus exaudiantur, necesse est ut superflua locutionis, cogitationis et etiam operis amputet et circumcidat, ne dissoluta sit cogitatione, vana, superflua, vel noxia loquens. Ne quoque sit sine custodia cordis indifferenter quaslibet cogitationes admittens, nec super his discernens, vel sibi cavens, ne etiam mollis sit et dissoluta in opere, non quod expedit, sed quod delectat tractans atque agens. Hanc enim custodiam, et circumcisionem illam notat mons ille Carmelus, in quo Elias hanc orationem fudit, et quod postulavit accepit. Interpretatur enim Carmelus cognitio circumcisionis. Qui in se ista circumcidere, et amputare non noverunt, exaudiri digni non sunt. Sunt quippe montes Gelboe, in quos nec ros, nec pluvia gratiae descendit, eo quod in eo projectus sit clypeus fortium, id est custodia et circumcisio virilis. Sine enim custodia nec aliqua virtus conceditur, nec gratia amplior acquiritur. Sic ergo anima circumspecta videat, et circumcidat superflua et noxia instet praecibus iterum et iterum, nec cesset ascendente primo parva nubecula gratiae, tandem erumpat et sequatur immensitas salutaris pluviae et plene mentem irriget et infundat, quae diutius siccitate noxia, et defectu gratiae aruerat. Hinc igitur gratiam postulet et exspectet, hinc seipsam ad hanc praeparet, et qua cautela ad meditationes sanctas redeat consideret: quod ita potissimum fiet ut ad nuperrime habitas imprimis recurrat. Haec namque tanto facilius recipiuntur, quanto vicinius habitae sunt; ad remotiores vero et retro habitas difficilior est recursus. In hunc modum melior est orationis finis quam principium. Ita a Christo qui principium est et finis, et per Christum obtinebit omnia diligens et sollicita anima, facietque in se meditationum bonarum assensum.

***CAPUT XVII. De discretione cogitationum,
et quomodo ad hanc veniatur.***

Dentes tui sicut greges tonsarum quae ascenderunt de lavacro (Cant. IV). Dentes sunt discussiones discretionis, quibus meditationes spirituales et cogitationes cordis cernuntur et comminuuntur, ac discernuntur an purae sint et veraciter bonae, an sint a Deo, vel a spiritu malo, vel a corde humano. Malus enim spiritus quasdam cogitationes suggerere novit, quae spirituales videntur, et humanus spiritus interdum se Spiritum sanctum esse simulat et mentitur, sicut in Job legitur: En venter meus quasi mustum (Job XXXII). Quod etiam ipsi Eliae contigit, qui verba protulit per tumorem sui spiritus, quae a Spiritu sancto, et Dei zelo dicere se credit. Per ventrem enim sinus cordis, per mustum fervor Spiritus sancti intelligitur, quo se incitari Eliu apud Job putavit, cum tamen a solo proprii cordis impetu moveretur. In multis talibus cordis motum, sive etiam vitii impulsus sequitur homo, et tamen a Spiritu sancto se moveri arbitratur. Daemones etiam interdum mala sub specie boni occultant, ad quaedam bona incitant, et ut ad malum perducant, futura etiam nuntiant. Quaedam enim futura praenuntiare possunt, quia ea interdum sciunt, quaedam per subtilitatem naturae investigant, quaedam angelis sanctis revelantibus discunt, quaedam ex causarum eventibus, quaedam ex naturalibus hominis, quaedam ex dispositione aeris conjiciunt. Et diu aliqua sicut sunt indicant, ut tandem credulam mentem fallant. Falsa etiam devotione decipiunt, quia quasdam orationes et meditationes, dulcem affectum, etiam lacrymas in anima producunt, ut vel mentem in errorem, vel elationem, vel corpus perducant ad debilitatem. Interdum de Scriptura aliquid falsa interpretatione aliter intelligendum, vel ex hac aliter agendum, quam veritas habet suggerunt, male quosdam de salute aliorum sollicitant, quos incitant et accendunt ad conversionem vel aedificationem aliorum longe positorum, quatenus a quiete mentis, et utilitate propria eos dejiciant. Quod negotium in anima quasi diem quamdam depingentes occupationi pristinae salubrius

atque utilius insinuant.

Cum itaque aliquid nobis suggerit agendum, perpendere debemus utrum aliqua, sui parte indiscretio se misceat, vel dolus inimici se ingerat, et plene illud discutere si cum debito timore et cautela fiat, si non tam nostra quam etiam aliorum utilitas in hoc consistat, si humana laus vel ostentatio subrepat, si vanitas vel levitas aliqua impellat, si a Scriptura vel exemplis sanctorum in nullo dissentiat. Quidquid autem a malo spiritu est, aliqua parte falsum deprehendi poterit, vel periculum ejus de futuro pendet et cito denudabitur, quia fraudem suam detegendo inimicus, quod occultaverat apertius suggeret, per quod cognoscetur. Spiritus quoque sanctus diversis modis operatur in anima, unde cognoscendae sunt ejus operationes et discernendae. Convertit enim interdum mentem timore poenae, interdum ascendit ad Dei amorem, nec tamen multam praebet cognitionem. Movet mentem, et incitat ad bonum, et ad Deum nec tamen statim facit hominem perfectum. Non enim est in his plena cognitio: sed initium atque incitamentum ad bonum, seu consolatio; quia haec quandoque infirmus aliquis et imperfectus percipit, et qui ad cognitionem, et intelligentiam spiritualem minus pertingit. Cum vero in cognitione profecerit, ac deinde ad gradum contemplationis ascendit, si de Deo aliquid sentit, et perfecte id comprehendere videtur sibi tunc, non ita sicut in Deo est intelligit; unde Elias, qui transire Dominum vidit, quia incomprehensibilem intellexit spiritum commotioni, et igni non inesse Dominum dicit, sed in sibilo aerae levis; quia quidquid perfecte comprehendere valet, ibi non est, sed potius ibi subtile aliquid de Deo sentitur, et quod plene comprehendere non posset. Incipienti adhuc infirmo datur gratia, ut hac illustratus se cognoscat, et roboratus corrigere queat, et sic ad notitiam plenius perveniat. Ad notitiam enim hujusmodi non pertingitur, nisi melioratis moribus major cordis puritas obtineatur. Quanto perfectius cordis oculos quisque mundaverit, tanto plenius Deum videre poterit; et quanto plenius hunc videt, tanto incomprehensibilem esse intelligit quem videt. Unde qui in notitia

profecit, perfectus de Deo sentit et quidquid de illo capere potest exiguum intelligit. Quanto enim sapientiae et notitiae appropinquat, tanto minus sibi videtur esse quod capere potest, quia, juxta Salomonem, quanto sapiens efficitur, tanto ipsa sapientia recedit ab eo (Eccle. VII), id est, tantum intelligit quantum sit incomprehensibilis. Talis scientia animam non instat, sed accendit et humiliat, suamque sibi caecitatem amplius demonstrat. In hoc scire potest quisque quod sanum sapiat, et tunc oculus suus Deum videat, si ipse se reprehendat ex humilitate, et perceptam sapientiam amplius esuriat, minimum esse intelligat quod de illa ceperit, vel capere possit. Inter sanctum ergo Spiritum et suum caute distinguere debet homo, et seipsum discutere, et cum movetur ad aliquod opus bonum, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium, vel tentatio. Sunt enim in anima aliqui impetus ex dispositione hominis, vel ex causa aliqua, vel occasione, vel curiositate, vel ambitione, vel levitate, vel vitio, vel tentatione. Qui ex vitio, vel tentatione omnino cavendi sunt. Qui ex humanitate et caeteris praenominatis, tolerare possumus, et bene eis uti, ut nunquam eos scilicet sequamur, sed a latere hos patiamur, ad ministerium non ad damnum, ut scilicet ex his alacritatem majorem habeamus ad peragendum opus illud quod facere intendimus. Ubi enim nobis cooperantur naturalia sine alia causa, promptior in his est spiritus noster, et alacrius peragit quod intendit.

Videndum enim et omnino cavendum ne principaliter aliqua carnalis vel humana delectatio impellat, nec talem impetum sequamur, et si patiamur, sed ubi cognoscimus esse impetum Spiritus sancti ibi gradiamur, et quod ille suggerit faciamus. Item considerandum est, quod in anima adhuc infirma et imperfecta, proniores sunt carnales motus spiritualibus. Unde cum aliquis ad aliquod bonum movetur facile, et cum quadam cordis levitate, timendum quod hujusmodi levitas fit a carnalitate, maxime si aliquid ibi annexum sit, quod delectare humanitatem possit. Item suspecta est cordis alacritas, quando impellitur ad aliquid homo cum quadam

vehementia et impatientia dilationis; quia Spiritus sanctus modestus est, et tranquillus, et temperati sunt motus ejus; devotioni etiam interdum cooperatur, et hanc plenius ascendit cordis levitas, naturalis benignitas, prosperitas, vel orta aliqua causa laetitiae. Et item hanc deprimit, et etiam impedit tristior dispositio, vel aliqua adversitas, et causa moestitiae. Unde in oratione false consolatur interdum simplex aliquis, vel diffidit, dum secundum quod alacritatem spiritus sentit, exauditionis conjicit indicia de corde suo prophetans, et quod cor suum loquitur hoc Dominum loqui arbitrans. Inimicus quoque falsis consolationibus, vel falsis revelationibus decipere novit, quem in talibus credulum deprehendit. Unde cognoscenda est horum discretio spirituum, quae omnia dum devota anima dijudicat et discutit, quasi dentibus quibusdam discretionis conterit et comminuit. Hi sunt dentes sponsae qui assimilantur gregibus tonsarum ovium; detonsiones sunt innocuae cogitationes exteriora abscindentes, scilicet amorem terrenorum, et desiderium habendi prudentiam saeculi. Terrenorum enim amor excaecat oculos cordis, mentem gravat et deprimit, ne ad cognitionem ac discretionem spiritualium assurgere queat. Mundana quoque sapientia Deum non capit, nec animalis homo percipit ea quae sunt Spiritus Dei. Stultam enim fecit Deus sapientiam hujus mundi, ut quantum quis terrena sapit, tantum minus Deum sapit; et quanto late cor distenditur, tanto in divinorum amore angustatur. Sic enim lumen exteriorum et carnalitatis hominem obnubilat, ut puritatem discernendi spiritualia minus apprehendat, et quantum ad multa spargitur, tantum ad unum et maxime necessarium minus se colligat. Interius quoque aliquid interdum adhaeret animae quo spiritualium discretio impeditur valde, propria scilicet voluntas. Haec quantum sua quaerit, tantum Deo minus jungitur, et quanto in se manet, nec ad Deum ascendit, tanto minus ea quae Dei sunt apprehendit. Item non valet percipere discretionem qui propriam amat voluntatem; quia, dum sequitur quod delectat, non autem quod veritas judicat, sicut recedit a veritate, ita separatur a vera cognitione, et sic a discretionem. Hoc est vellus quod praecidi oportet in fine videlicet delectationis, pondus quo, dum calet

anima atque oneratur, a spiritualibus impeditur. Sic detonsae oves (istae cogitationes videlicet innocuae) liberius spiritualia capiunt et discernunt, et sapientiam in horum vacuitate scribunt. Hae cogitationes ascendunt de lavacro, id est, de compunctione et lacrymis poenitentiae. In hoc lavacro mundantur a sordibus peccatorum pariter et vitiorum, et exonerantur ab horum pondere, ut possint ascendere, et ad spiritualium notitiam scandere. Compunctio enim consumit plene peccata atque vitia, et mundat animam ab omni eorum sorde, et simul a carnalitatis faece, poros quoque cordis aperit, et pluvias virtutum fundit, quibus ad haec volare et sublevari possit. Haec perfusa anima surgit quasi diluculo ad discernendum singulas cogitationes, et videndum si qua oberraverit, vel impura fuerit, seu inutiliter operata sit. Sic discretio dum post innocentiam et mundanorum abjectionem, atque propriae voluntatis mortificationem per compunctionis gratiam mundatur, atque ad spiritualium intelligentiam, et discussionem eruditur, de lavacro ascendere merito perhibetur.

***CAPUT XVIII. De discretionem naturalium, et gratuatorum,
et de diversis motibus animae.***

Omnes sunt gemellis fetibus, et sterilis non est inter eas (Cant. IV). Magna est virtus discretionis qua homo investigat qua parte pronus sit ad malum, vel dispositus ad bonum, et quantum suffragari possint sibi bona naturae, et dona gratiae, discernit virtutes atque vitia, motus quoque cordis, causas a foris vel interius surgentes, opera perfectiora sive imperfecta, consolationem gratiae atque cognitionem eorum, denique interiorem et exteriorem statum cognoscere studet. Discretio enim apposita verbo Dei penetrabilior est omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis: haec indicat homini qualiter duplex affectus sit in ipso, carnalis videlicet ac spiritualis, quodque quandiu carnalis nondum est edomitus, non possit anima perfecte in spiritualibus delectari; etsi exsultet in Domino, non tamen exsultare potest caro, secundum quod Propheta dicit: Cor meum, et caro mea exsultaverunt in Deum vivum (Psal. LXXXIII). Quandiu tam diversus et divisus est homo, non plene assurgit ad spirituale gaudium, nec ad aliquod opus laboriosum peragendum. Imperfectus enim adhuc carnalis ad aliquod opus laboriosum est invalidus, ad quod agendum de suo nihil habet, id est, in quo eum non trahit aliqua voluntas cordis, vel delectatio carnis seu humana aliqua causa, vel occasio cum quibus spiritualia agere plurimum praevalent, ad quae ex sola gratia minus promptus esset. Talis animae imperfecta sunt opera omnia et desideria; quia partim impetu carnis fertur, partim spiritualiter movetur. De tali suspicandum est, quod in omni opere quo frequens, vel promptus invenitur, vel longo tempore perseverat non hunc sola gratia juvat, sed simul humana aliqua delectatio. Si autem frequentius hunc venialium motus quam rationis vel charitatis impelleret, nisi per poenitentiam illa deleret, timendum esset quod cito in mortale casurus esset, atque arena talium obruendus. Quandiu tamen non ita caecatur aliquis ut a charitate deviet, non erit infructuosum quod

egerit, quia meritum non amittit quicquid ex charitate fit. Si denique inimicus aliquem constitutum in charitate ad aliquod opus bonum incitet, ut ab utiliori avertat, vel aliquo modo decipiat, etiam hoc ipsi nescienti, et hoc bene intendenti meritorium erit, quia ex charitate fit. In tantum enim castra diaboli militant Deo, in quantum intentione mala ad aliquod bonum hominem daemon incitat. Inimicus enim non semper manifeste impugnat, sed interdum sub specie boni se jungit homini ut decipiat. Ipsa quoque natura hominis atque dispositio in aliquo bono opere contraria est et invalida, in aliquo ita prompta, ut ejus alacritas devotio videri possit: potentia enim valde sunt in homine naturalia, ita ut in imperfecto ex his frequentius procedant motus cogitationis, locutionis et operis, et item gaudii, vel tristitiae, alacritatis cordis vel taedii, et aliorum affectuum animae. In devotissimo quoque, et qui omnes motus interiores et exteriores perfectius regit, tamen quae gerit secundum dispositionem ipsius formantur, et naturalia haec juvant vel impediunt.

Sicut enim vulgo dicitur, illud quod in vase aliquo fuerit de vase sapit; unde contingit ut iracundus, etiamsi bono zelo moveatur, amaritudo naturalis se misceat. Si quis levis fuerit aut remissus plusquam debeat, ille rigorem districte, iste clementiam exsequetur dissolute. Item tristis, vel rigidus aliquis ex naturali dispositione minus exhibet benignitatem, benevolus et jucundus disciplinae rigorem. In his et similibus custodiendum est ab ea quae dormit in sinu nostro, humana videlicet fragilitate, ut caveat sibi etiam devotissimus aliquis ab his motibus quibus naturam sentit ad malum dispositam et pronam. Haec omnia discretio cognoscit et dijudicat, et qualiter cum his agendum sit ut meritoria fiant. Intelligit etiam qualiter opera virtutum, videlicet humilitatis, patientiae, obedientiae, mansuetudinis, charitatis, et caeterarum aliarum natura hominis, vel alia causa juvet, vel impediatur. Et quod non secundum quod aliquis promptus est, vel tardus in horum aliquo mereatur, sed secundum quod radicans est in virtutibus, et intensam habet charitatem. Habet enim secundum naturalia hominis vel aliam causam interdum aliquis

majorem charitatem, habens in aliquo virtutis opere minorem alacritatem, et minorem charitatem habens majorem alacritatem. Virtutes enim, cum omnes, sint pares, non aequaliter omnes exerceri possunt, quia secundum naturalem dispositionem pronior est aliquis ad istam exercendam quam ad aliam; quae tamen omnes pares sunt, quia ex eadem radice procedunt. Si ergo aliquis pronior sit et magis dispositus ad compassionem quam ad patientiam, adeo perfecta tamen est in illo patientia sicut compassio, quia ex eadem charitate procedit utraque virtus. Ex quanta enim charitate compatitur, ex tanta patiens est, quia ex pari et utraque virtute aequaliter meretur, quia par charitas, par praemium consequitur. Et quamvis laboriosius quis hanc exercent quam illam, si tantum motus intenditur in ista peragenda sicut in illa, tantum meretur; imo magis hic qui conatur et laborat, quia hic major est pugna magis meretur, et magis in eo charitas augetur. Simile iudicium est de devotione; quia, si duo sint in pari charitate, et alter gratiam habeat se exercendi in devotione, alter tentatione laborat, vel contra aliquam infirmitatem, vel imperfectionem bellum gerit, tantum meretur iste motibus et conatu pugnae, quantum ille devotione et mentis alacritate, imo magis mereri poterit si legitime certaverit. Paulus in labore tentationis maxime posse mereri aliquem, et in eo auferri charitatem perhibet his verbis, quibus dicit: Quando infirmior tunc fortior sum et potens (II Cor. XVIII). Vehemens quippe taedium et amaritudo cordis virtutes exercet, non evertit. Sive ergo aliquis acedia laboret, et ariditate cordis, et tentatione aliqua, sive devotione perfruatur, tantum mereri potest in illo adverso statu sicut in isto prospero, si tantum intendatur motus ejus et conatus in reluctando.

Contingit autem ut in ea virtute ad quam melius dispositus est aliquis magis moveatur, et ita magis mereatur, unde infirmis devotionis status plerumque fructuosior est, robustorum vero et constantium est in adverso statu amplius mereri. Contingit tamen ut infirmus in pugna spirituali aequetur forti; quia, quo invalidior est eo, in resistendo magis laborat; unde quod ille acquirit virtute, hoc iste

majori fatigatione. Si vero imo, quia frequentius in venialibus labitur tam infirmus quam fortis; quia similiter in resistendo laborat, magis contingit ut poenae debitae venialibus, respondeat poena resistendi, et poena poenam deleat. Attamen qui venialia minus committit, saepe in eo amplius charitas crescit. Intelligit haec omnia discretio, et tam adverso statu quam prospero bene uti novit. Hoc igitur modo geminum fructum facit, dum utrumque statum moderatur, et ex eo proficit. Et item dum et malum cavet indiscretionis, et bonum prudenter agit. Si aliquis enim bene intendat et minus prudenter agat, offendit; quia, se recte offeras, et recte non divides, peccasti, ait auctoritas; facit item geminum fructum, dum et intus cogitationes regit, et foris opus prudenter disponit. Non solum hunc duplicem fructum facit in se, facit etiam hunc in aliis quos tam admonitione prudentiae emendat, quam recte operandi exemplo. Recte ergo capreae istae (discussiones videlicet discretas) geminum fructum habere dicuntur, quae et in se, et in aliis fructificant fetus spirituales generant, et non est sterilis inter eas. Nullus enim labor discutiendi haec, nullus motus piaae intentionis, nihil denique quod charitate fit sterile esse poterit, sed fructuosum est atque meritorium.

CAPUT XIX. De custodia loquendi et dulcedine.

Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce (Cant. IV). Labia sponsae vittae comparantur quia sicut vitta constringit crines, ne dissolute defluant, ita devota anima labia sua ligat et cohibet ne mala vel inutilia loquantur et in perniciem proprium vel aliorum defluant et dissolvantur. Quae vitta coccinea dicitur quia per coccinum charitas intelligitur, quo labia haec ligantur. Per dilectionem namque Dei et proximi continentur et reprimuntur verba, ne videlicet proferatur quod vel Deum offendat, vel proximo noceat. Dilectio haec Dei lectio, vel Dei electio dici potest. Legit enim Deum in cordis schola, ibi discit Deum noscere, Deum sapere. Eligit etiam Deum in amore, et elegit eam Deus, et praelegit; unde et prae aliis in eo legit, et discit quae cogitat, loquitur atque agit. Qui unus Spiritus est cum Deo, quae aliena sunt ab eo sicut non sentit, ita non loquitur. Qui bonitati sociatur, ab ea per noxia non disjungitur. Qui adhaeret veritati, a vanitate avertitur, quia veritas et vanitas in uno domicilio non commorantur, et quis devotus fuerit, per inutilia verba non defluit. Labia ergo sponsae, quia verba comprimunt ne dissolute fluant, vitae comparantur. Quia vero per dilectionem Dei tinguntur, coccino assimilantur. Solent vittae, dum crines ligant, etiam caput ornare, ipsumque ornamentum in mentibus demonstrare. Sic custodia et disciplina loquendi mentem decorat, quae caput et principale est hominis, et foris pulchram animam demonstrat. Verba enim dissoluta, et inepte prolata exterius deformant, et intus rectitudinem mentis dissipant. Quot enim verbis superfluis aliquis utitur, tot modis extra se ducitur, et a custodia sua dissipatur. Ubi vero composita fuerint verba et cum disciplina prolata, testimonium dant constantiae mentis, prudentiae atque discretionis. Labia ergo sponsae comparantur non qualicumque vittae, sed coccineae, quae praetiosior est; quia tanta disciplina loquendi sublimior et dignior in ipsa est, quanto non habetur ex humana sapientia, vel naturali dispositione tantum, sed ex divina dilectione. Est autem naturaliter aliquis bonae dispositionis, et modestae loquelae, alius ex prudentia naturali verba sua moderans,

juxta quod Salomon ait: Qui moderatur labia prudentissimus est (Prov. X); sed magis gratum est, et aedificat quod habetur ex gratia et charitate. Unde subditur quod eloquium talis animae sit dulce. Merito dulce est eloquium, quod ex gratia et divina dilectione procedit, unde quia de tali radice oritur, delectat foris et aedificat. Quod ex amenti et vacuo corde profertur, quia de pleno non fundit, non aedificat, vel reficit. Qui in se inops est, alios locupletare non potest, non refundere, quo non est infusus. Qui enim verba profert de pleno corde, et quod dicit implet opere, hujus effectum habent verba, sapiunt et dulcia sunt. Merito ergo devotae animae dulce est eloquium et delectat, gratum est et aedificat, quia procedit ex charitate et profluit ex fonte gratiae. Gustat enim quoniam suavis est Dominus: unde dulcedinem, quam experitur, refundit, et plenitudinem qua fruitur, eructat; quia enim repletum cor spiritualibus deliciis, eructat foris verbum bonum dulcedinis, consolationis, instructionis, admonitionis; cordis promptuaria plena sunt his divitiis eructantia ex hoc dono gratiae in illud, ex hac meditatione spirituali in illam, ex una plenitudine in aliam. Ex abundantia ergo cordis habet refectionem, ex gustu dulcedinem. Dulcia item habet verba, quia mundata est conscientia a vitiorum amaritudine et carnalitatis faece. Unde non sapiunt rancorem, non indignationem, non iram, non invidiam, non detractionem, non denique aliquid quod noxium sit, vel inhonestum, vel latentis in anima vitii, vel imperfectionis, unde proferat iudicium. Habent verba talis animae benignitatem vel charitatem, mansuetudinem, patientiam, humilitatem. In accepta amaritudine injuriae servant dulcedinem, quia retinet anima charitatem. Nec tantum est patiens, sed etiam benigna, ut magis de laedente se doleat, quam de sua laesione ut ei condoleat. Pronior est ad ignoscendum quam ad irascendum, ad compassionem quam ad indignationem. Sicut enim in Ecclesiastico legitur: In mandatis Dei tabitudo et mors (Eccli. XXVIII), id est compassio qua aliquis tabescit per compassionem de peccatis proximorum, et mors, id est mortificatio vitiorum, quia haec in se mortificavit, provocatus non solum ignoscere, sed etiam

compati novit. Dum enim propriam miseriam cognoscit, et misericordiam ipse a Deo quaerit, ut sibi ignoscatur, miseretur, ut sibi Deus misereatur: Memorare testamenti Altissimi, ait Ecclesiasticus, et dispice ignorantiam proximi (ibid.), testamentum Altissimi est, id est pactum, ut si dimiserimus, dimittatur nobis. Qui sibi dimitti vult hujus testamenti memoratur, et dimittit ut sibi dimittatur; despicit quoque ignorantiam proximi, id est contemnit, et non curat stultitiam conviciantis vel se laedentis. Stultus enim est qui laedit et ignorat quod facit, quia sibi nocet, et ei quem laedit obsequium praebet. Stultus enim servit sapienti (ad salutem scilicet) dum affligit, locum quoque aegroti obtinet qui injuriatur, dum motus suos cohibere non valet; patiens vero et tolerans fortis, et incolumis modum gerit, dum non vincitur a malo, sed vincit in bono malum; vinceretur si per impatientiam succumberet, sed vincit dum fortiter tolerat; nec invidet, nec convivium respondet, nec conviciati aliquo modo nocet; non ergo vincitur a malo, ne simul malus sit cum illo, nec respondet stulto secundum stultitiam suam, ne similis ei efficiatur, sed molli responsione iram frangit commoti, et viperam lenit. Novit talis anima commotum apud se excusare, et infirmitati vel imperfectioni potius ascribere quod dixerit quam malitiae, et hoc secum reputare, quod post paululum poenitebit eum ita verbis excessisse. Non enim attendit praesentem statum, et quae tunc commotus egerit, sed pristinam potius tranquillitatem, vel etiam amicitiam, et post paululum hominem in se reversurum. Non solum ergo ponit ori suo custodiam cum consistit peccator adversus eum, sed in omni tempore vias verborum custodit, ut non delinquat in lingua sua. Quia si oris vas operculum non habeat (silentii et custodiae) immundum erit. Et quot superfluis verbis maculas contraxerit, tot de gratiae dulcedine exsiccabit. Per oris ergo custodiam servat cordis munditiam, et ex cordis munditia foris format verba. Commendat ergo Christus in sponsa hanc custodiam, et coccino comparat, quia informatur charitate, et propter Deum non pro humana laude, vel honestate scit eloqui; ergo praedicat dulcedinem, quia non procedit ex adulatione, vel ficta verborum benignitate, sed ex gratia et cordis puritate.

***CAPUT XX. De pulchritudine animae poenitentis,
et humilitate, et occultis ejus meritis.***

Sicut fragmen mali punici genae tuae, absque eo quod intrinsecus latet (Can. IV). In genis quas sicut fragmen mali punici esse dicit, verecundia designatur; quia, dum erubescimus in genis, rubemus. Malum punicum rubet foris, et intus candet, et plenum est granis, unde et malum granatum dicitur, cui assimilantur genae devotae animae, quae rubet foris, id est, erubescit de peccatorum praeteritorum memoria et recordatione, de cogitatione turpium sive tentationum quotidiana et verecunda consideratione, de infirmitate quoque atque imperfectione: haec ipsa indesinenter videt, ut Deus non videat cui omne cor patet, et omnia etiam judicat, ut Deus non judicet. Quod autem ante se habuerit ante Deum non erit, et quod judicat, Deus non judicabit, qui non judicat bis in idipsum; si tamen sufficienter judicaverit peccata et omnia reprehensibilia sua, et quae Deo displicent, et ab eo objici possent ante se habuerit, et horum imaginem sibi pingit, de his rubet, id est erubescit, sibi displicet ut ei placeat, sibi vilescit, et in oculis suis turpis apparet, sed quantum de se erubescit, quantum sibi turpis esse videtur, tantum ante Deum pulchra efficitur. Sequestrat enim inutilia ab utilibus, ventilat paleas et segregat a granis, et has igne confessionis, et poenitentiae comburit, grana intus abscondit hac humilitate, hoc rubore confessionis et confusionis, et a peccatis efficitur munda, et ante Deum decora. Hic ergo rubor et peccata consumit, et faciem decorat. Hic cortex humilitatis bona custodit et conservat. Custos enim virtutum est humilitas. Ornat animam hic genarum rubor, accendit Deum ad ejus amorem, provocat ad aspectum. Respicit enim coelestis sponsus verecundiam et humilitatem devotae animae, placet ei demissus vultus, non erectus, oculi non sublimes, sed depressi, et in tantum hunc ruborem amat et intuetur, ut ruborem peccati quo sicut vermiculus rubuit non videat, sed omnino hunc oblivioni tradat. prudenter itaque sponsa hunc ruborem altero tegit et tergit, et judex sui facta pro Deo ruborem rubore commutat, et divino conspectui

gratum offert, et noxium abscondit. Amator enim hominum grater accipit hanc commutationem, qui non vult mortem peccatorum, sed conversionem.

Bene itaque cum Deo dividit anima, bona quidem sua divino iudicio relinquens, mala vero ipsa reprehendens et iudicans, noxium ruborem et salubrem convertens, et rubens per poenitentiam quae rubuit per culpam, ut sic quae sorduit etiam pulchra sit, et sit pro turpitudine decor, pro fetore suavis odor. Unde genae istae, id est rubor malogranato comparantur, quia foris habet ruborem, et intus granorum candorem. Non autem simile dicitur integro malogranato, sed fragmentum quod partim grana abscondit, partim detegit: boni enim etsi virtutes suas occultent ut Domino tantum notae sint, aliquando tamen ex parte deteguntur, et hominibus innotescunt. Non enim ita devotus aliquis latere potest, quin aliquoties ex aliquo virtutis opere deprehendatur quid sit. Item ubi frangitur malogranatum, ibi grana videntur, quae non videntur ubi integrum manet, si cortex aperiatur, etiam ibi aliorum latentium candor et virtus invenitur. Sic in anima perfecta latent virtutes, sed dum pulsatur adversis, detegitur. Patientiam habere cognoscitur, dum injuriam sustinet, et non invidet, nec ab ira superatur; humilitatem, dum aequanimiter fert contemptum, nec exaltationem affectare deprehenditur, obedientiam per impletionem ejus in adversis, charitatem per inimicorum dilectionem, dilectionem Dei per mandatorum observationem, compassionem proximi per necessitatis subventionem. Sic per opera probatur perfectio. Et secundum Job ossa quae tecta fuerant nudantur (Job XXXIII), id est virtutes quae latuerant manifestantur. Habet etiam ruborem mali punici in genis anima, cum erubescit non fugit pro Christo, objectionis, paupertatis, contumeliarum, afflictionum et laborum. In his enim sibi complacet pro Christo, et hoc rubore libenter perfunditur pro ejus amore, qui in passione rubuit suo sanguine pretioso pro illa fuso. Ita ad similitudinem mali punici boni foris rubent, sed intus diversis donis gratiarum candent. Comparatur autem eorum afflictio non

integro malo, quia similia Christi passioni non pertulerunt, nec sicut ille pleni gratia fuerunt, sed de plenitudine ejus omnes acceperunt. Christus enim in patiendo malo punico potest assimilari, quod plenum atque integrum est, quia plenus erat gratia, quae ei non ad mensuram data est. Et totus in poena rubuit, quia non parva pro nobis, vel partem dolorum, vel laborum sustinuit, sed tanta et tam gravia, ut nullus unquam dolor fuerit sicut dolor ejus. Acerbior fuit, et excessit dolores omnium hominum quos ab initio saeculi usque ad finem ejus passuri erant. Oportebat autem acerbiorum ejus esse dolorem, ut omnium dolores portaret, quia erat hostia sufficiens pro omnibus, sed non efficiens. Non enim omnes salvos fecit, quod tamen per ipsos stat, qui non salvantur. Ab hora namque nativitatis, laboravit inopia, fuga, persecutionibus, fame, siti, laboribus multis et adversitatibus. In corde etiam passus est, quia incomparabiliter afflicto est de hoc quod acerbiter passionis suae antequam sustinet novit, et quod hanc passurus erat certissime scivit. In passione quoque non est cruciatus in parte corporis, sed in toto corpore. Non enim tantum transfixa sunt clavis membra, sed ipsum quoque corpus pertulit extensiones, poenam et flagella, et caput praeter alapas, et oculorum velamen, etiam spinarum sustinuit punctiones et vulnera. Quia ergo tam graviter, et tam multipliciter passus est Christus, ideo omnis electorum afflictio, quam pro Christo vel Christi exemplo pertulerunt fragmini tantum potest comparari, quia respectu eorum, quae pertulit ille, parva erunt quae pati potuerunt et tantum modica pars eorum. Unde dum ista considerant et cognoscunt, parvipendunt omnia quae pati possunt, et dum cogitant illius celsitudinem, et eorum quae pertulit magnitudinem, et quod hoc, sicut beatus Job loquitur passus est absque iniquitate manus suae (Job XVI), quodque contritus est propter scelera nostra, et livore ejus sanati sumus (Isai. LIII), semper deprimunt quod ipsi agere possunt. Delectat eos pro illo adversa sustinere, accenduntur ad majora ex ejus amore, et semper humiles manent in se, foris laboribus et afflictionibus rubent, intus virtutibus candent, mala patiuntur, bona agunt, et sibi vilescunt. Fragmini mali punici

comparantur genae devotae animae. Et praeter haec intrinsecus habet diversa merita et dona Spiritus, perfectionem amoris Dei, et desiderium pro illo moriendi.

Quod si non conceditur in corpore, facit sibi martyrium in mente. Mortificat carnales appetitus, propriam voluntatem, vitia cordis, pravos mores; luctatur cum propria carne, et cum inimico indesinenter eam impugnante. Martyrium quoque abstinentiae invisibiliter habet in mente, dum reprimit oblectamenta terrena cordis, et motus sensualitatis, dum renuit omnes consolationes, quae carnaliter delectant. Spiritualiter patitur, dum frigitur in mentis sartagine zelo animarum, dum cruciatur de contemptu justitiae, de praevaletante malorum iniquitate. Martyrium quoque passionis obtinet, dum affligitur pro peccantibus, dum compatitur infirmantibus, dum condescendit quacunquē necessitate laborantibus. Latet item, nec foris apparet qualiter omnis gloria ejus sit ab intus, et quod filia sit regis superni, quomodo ei serviat, non timore poenali, sed dilectione filiali; quod justificationes Dei facit, non tantum propter retributionem, sed voluntarie Deo sacrificat et confitetur, id est, laudat eum quoniam bonus, diligens bonum propter bonum, et delectatur ipso bono et Dei beneplacito. Denique in Deo tantum gloriatur, non in saeculo, vel aliqua re, sine commodo exteriori vel terreno. Item testimonium habet conscientiae bonae nihil quod conscientiam remordeat, nihil quod contra Deum esse credat agens, nihil aliter quam secundum Deum intendens. Multipliciter etiam meretur occulte in corde; quia, solo Deo teste, multa intendit interius vel gerit. Meretur enim motibus desideriorum, contemplatione supernorum, cordis compunctione, amoris Dei delectatione, proximi compassione atque oratione, voluntate efficiendi aliquid quod non valet; quia tamen ante Deum tantum facit, quantum intendit; recte ex quanta charitate intendit tantum meretur, quia tantum fecisse judicatur. Habet etiam occulta merita in corde, quae quamvis lateant, a Deo sciuntur; quia, ipso solo teste et conscio, in occulto multa quae merita sunt geruntur. Quot sunt modi quibus se occulte propter Deum

in corde, vel in opere humiliat, vel humiliata ab aliis libenter id tolerat, multoties etiam injuriata tacet, cum rationabiliter respondere posset ne patientiae virtutem deserat? Interdum etiam, cum major fuerit injuria et melior excusationis causa, non se defendit vel excusat, sciens quod tunc magis in ipsa virtus proficit, et meritum crescit. Cum verbosi sint amici ad Deum stillat oculus ejus. Amici enim sunt hi qui injuriantur, quia de his lucrum facit, nec nocent, sed obsequuntur: quia enim verbis obstrepunt oculo intentionis ad Deum stillat quem conscientiae novit testem et occultorum remuneratorem. Novit pro loco et tempore nunc silere, nunc loqui, nunc se opponere quibusdam causis, nunc tolerare, nunc aliquid agere, nunc intermittere, in quo non negligentia ducitur, sed discretione utitur et pura intentione. Haec sunt quae intrinsecus latent, et commendant sponsam in oculis interni arbitri, qui occulta videt.

***CAPUT XXI. De profectu, et fortitudine bonorum,
et scripturae documentis.***

Sicut turris David collum tuum, quae aedificatur cum propugnaculis (Cant. IV). Collum caput et membra connectit. Unde per collum designantur qui vel praedicatione, vel admonitione alios convertunt, et capiti Christo jungunt. Hi sunt sicut turris David, fortes in gratia, et sublimes ante Deum: nihil enim sic placet Deo sicut zelus et lucrum animarum. Turris haec est spirituale aedificium, constructio videlicet et cumulatio bonorum operum, augmentum gratiae et perfecta dilectis Dei et proximi. In his per gratiam Christi solidati sunt tam praedicatores quam alii devoti atque perfecti pro modo suo et possibilitate, aliorum conversioni sollicite insistentes. Haec turris David, qui interpretatur manu fortis, et significat Christum qui nos confortat, ut in Christo omnia possimus, et in quo omnis aedificatio constructa crescit et proficit. Haec turris non tam ipsorum quam Christi esse dicitur ex eo quod Christi potius quam ipsorum virtute perficitur. Non ego, ait Paulus, sed gratia Dei mecum (I Cor. XV). Et Job: Ecce non est mihi auxilium in me (Job VI); unde et alibi quod in se fiduciam non haberet manifestat, dicens: Desperavi (Job VII). Qui per hoc quod de se desperavit, melius in divina spe convaluit. Quantum fideles de se diffidunt, tantum in divinae spei adiutorio confidunt, et quantum de se infirmantur, tantum fortes sunt et potentes in Deo. Sicut enim quod seminatur nisi prius moriatur, ita proficere volens non roboratur, nisi prius in se infirmetur, et ex hoc humilietur, nec in Deo proficit, si non prius in se deficit, et defectum suum cognoscit. Impossibile est igitur quempiam de seipso triumphare posse, donec experimento didicerit propria se virtute obtinere non posse triumphum. Itaque infirmitatem cognoscentibus, et per hoc se humiliantibus, et in se non confidentibus robor praebet Christus, ut carnaliter esse fortes desinant et spiritualiter convalescant ita dum de se desperant et in Christo sperant, mutant fortitudinem, et assumunt pennas ut aquilae atque volant. Qui enim fortes fuerat in quaerendis terrenis, fortes

fiant in appetendis supernis et coelestibus: Elegit suspendium anima mea, ait beatus Job, et mortem ossa mea (Job VII). Quia dum intentione ad superna suspendit, fortitudinem carnalem in se mortificavit. Haec autem carnalis mortificatio non statim, nec sine labore obtinetur. Nemo enim repente fit summus, nec scalae summitas volando, sed gradatim ascendendo scanditur. Seipsum ergo necesse est ut quisque proficiens vincere studeat, et voluntates suas frangere, nec tantum majora peccata, sed etiam minora oblectamenta cavere. Quantum enim a voluntate propria, vel delectatione, vel consolatione carnali etiam in minimis vincitur tantum a robore deficit, et mente infirmus fit. A quo enim quis superatur, et ejus servus efficitur, et quantum superatur, tantum ad hanc servitutem perducitur. Item, quantum parvis suggestionibus inimici succumbit, tantum hunc contra se robustum facit, sicut Job in persona talis dicit: Irruit in me quasi gigas (Job XVI), ut ei jam resistere non valeat, cui cedendo frequenter contra eum vires dabat. Qui ergo molliter et dissolute vivendo inimico contra se vires praebuit, versa vice ut contra hunc roboretur, et illi resistat a minimis incipiat, et frequenter in talibus praevalere conetur, quatenus usu vincendo roboretur, et de minorum victoria ad majora vincenda paulatim convalescat. Debet quoque assuescere corporis oblectamenta, et commoda declinare, et voluntates cordis frangere. Quantum in his praevaluerit, et se fregerit tantum infractus et fortis spiritualiter erit. Quoties ergo vel motibus cordis carnalibus, vel inimici suggestionibus resistit, toties contra vitia, vel tentamenta sibi robur addicitur. Debet etiam pusillanimitatem et femineam molliem devitare, et opportunis laboribus et afflictionibus corporis assuescere. Si enim a pusillanimitate vincitur, paulatim deficiet, et a virtute spiritus enervabitur.

His modis praedictis de infirmitate convalescere debet anima, et in robur transire virile, quae turrim spiritualis aedificii cupit in se construere. Quae turris licet manus fortis Christi dicatur, quia auxilio et virtute ejus perficitur, oportet nihilominus ut etiam omnis hominis

industria et labor adhibeatur. Haec omnia vicerunt perfecti, quia et corpus spiritui servire coegerunt, et cordis motus illicitos rationi subegerunt. Turri igitur comparantur praedicatores vel alii devoti, qui conversioni aliorum intendere student, quia firmi et excelsi per meritum debent esse, qui alios ad superna et coelestia student erigere. Habet autem haec turris propugnacula (diversa scilicet Scripturae documenta) quibus se contra hostes defendat, et ex quibus hostes impugnet et feriat. Videt enim in Scriptura sacra laqueos et calliditates hostium quibus homines decipiunt, nunc per aperta mala, nunc per occulta, nunc aliis atque aliis modis. Unde Dominus in Job contra militem Christi inimicum nunc pugnare ex pharetra per insidias perhibet, nunc ante faciem ejus hastam vibrare (Job XXX), quia alia vitia sub specie virtutum contegit, et alia, ut sunt aperta, ejus oculis objicit, et si quem aperta pugna non decipit, clypeum ei opponit, ut si resistentis pectus feriendo non perforat, saltem quibusdam objectionibus iter proficientis intercludat, et alienis cogitationibus, seu occupationibus impediatur. Suggesterit enim aliquid quod hominem delectet, vel utilitatem habere videatur, ut ab utiliori quod intendebat facere avertat. Sed Dominus sacrum eloquium condidit, in quo argumenta daemonum detegit, et remedia quibus ei obvietur opponit. Quot enim tentationum ejus possunt esse argumenta, tot in Scriptura contra haec reperiuntur documenta. Ipse etiam Dominus tentatus ex Scriptura inimico respondit. Nam cum lapides in panes eum commutare suaderet, hunc ex Scriptura confudit (Matth. IV). Cum itaque nobis esum panis (id est terrenae delectationis) suggerit, cogitemus beatos nos magis si labores manuum nostrarum manducemus, si videlicet de tribulatione laborum spei consolatione, et gaudiis reficiamur. Qui enim ex Scriptura intelligit, quam mercedem pro labore suo exspectet, et quod pro singulis laboribus mille annorum computatio in aeterna felicitate, et amplius respondeat, jure melius laboribus suis quam terrena delectatione reficitur, et jucundius hunc manducat. Illud ergo beati Job recolamus: Panis ejus in utero vertetur in fel aspidum intrinsecus (Job XX). Quia terrena delectatio in fine retributionis amara,

daemonum persuasio fuisse cognoscitur, dum hanc pasti ad aeterni cruciatus amaritudinem perducuntur. Haec duo testimonia Scripturae quasi duo propugnacula sunt, quibus ab hoste defendamur, et eum vincamus. Item ex Scriptura docemur quod deorsum nos immittere suadet inimicus, cum affectare miracula suggerit. Nam legimus quod melior est infirmitas conscientiae signorum vanitate. Paulus quoque docet nos relinquere quae retro sunt, et extendi ad anteriora (Philip. III), ad virtutem scilicet profectum, non ad gloriam miraculorum. Signa enim dantur propter infideles, ut per haec convertantur ad fidem, sed virtutes animae requiruntur a fidelibus (I Cor. XIV): nam sine istis non est salus. Signa vero interdum facta sunt ab infidelibus, sive etiam reprobis, utpote ab Alexandro Macedone et Juda proditore, et aliis multis, qui ad damnationem haec faciebant. Ab aliquibus fiebant propter circumstantium fidem sive utilitatem. Interdum quoque fiebant per daemones signa, sicut scriptum est, quod quidam spiritus daemoniorum sunt facientes signa. Inter fideles itaque et maxime inter spirituales hujus temporis signa merito suspecta sunt, maxime illa quae ostentationem habent, nullam autem utilitatem, quae scilicet feminis istis contingere dicuntur, et quod a daemonibus potius fiant quam a Deo ostenditur. Sunt enim his diebus aliqui, juxta Apostolum, qui attendentes ad quosdam spiritus errorum, a veritate quidem auditum avertunt, ad fabulas autem et rumores novorum convertuntur, quia miracula quaedam sive a daemonibus facta, sive a quibusdam quibus contingere videntur conficta, magis quam morum perfectionem et virtutes mirantur et attendunt. Dicit enim B. Gregorius quod perfectio sit non quidem facere miracula, sed unumquemque sicut se diligere, vera de Deo cognoscere et meliora de aliis quam de nobis sentire.

Item dicit quod tantum quisque perfectus est, quantum perfecte sentit dolores alienos. Et item quod ille vere est perfectus, qui erga imperfectionem proximi impatiens non est. Charitas ergo, humilitas, patientia et caeterae virtutes, atque perfecti mores perfectum faciunt hominem, non miracula. In virtutibus itaque salus

est, super has roboratur et firma consistit anima in miraculis non solidatur vel fundatur, sed elevatur et supervacuum et inane levatur. Deorsum ergo se mittunt qui affectant miracula sine utilitatis causa et supervacuum suspenduntur, non in solido et tuto consistunt, ut retrocedant, non in antea ut de virtute in virtutem eant. Sed econtra nos docet Scriptura non tentare Deum in exhibitione miraculorum, sed magis perfectioni virtutum studere, et in implendis mandatis operam dare. Tertiae quoque tentationi obviare nos docet sua responsione Dominus, cum dicit: Dominum Deum tuum adorabis (Matth. IV). Ubi enim Deum adorandum dicitur et regna mundi contemnit, ad cultum Dei provocat, et veras divitias quaerere, falsas contemnere docet. Si enim Deum colamus, et illi serviamus interminabiles divitias possidebimus, quia de singulis operibus bonis majus nobis dabitur praemium quam sit mundi regnum. Denique de singulis qui salvabuntur habebimus singulare gaudium, et de singulorum abundantia magis ditabimur, quam si toti mundo dominaremur. Haec Scripturae testimonia atque exempla propugnacula sunt, quibus nos ab hoste defendamus, et alios instruamus et accendamus, et in hostem jacula mittamus, unde ipse inimicus in Scripturae intelligentia nos impedire conatur, ne in ejus eruditione proficiamus terrenis cogitationibus vel carnali scientia puritatem spiritualis intelligentiae maculans et offuscans. Sed cum Redemptor noster ab eorum tentationibus nos defendit, tunc mens hanc scientiam apprehendit, sicut in Job legitur: Erit Omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi (Job XXII), id est charitas et puritas divini eloquii. Deus ergo suos, dum intelligentia sacrae Scripturae erudit, et pabulo reficit, cautos pariter et fortes contra tentationes facit, sicut recte in Job legitur: In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii (Job V), ut dum verbo Dei reficiuntur, in bello tentationis non superentur. Quoties ergo tentationibus inimici resistimus cumque confutamus, tam ex Scripturis edocti quam a Deo adjuti, toties enim percutimus et vulneramus, et retorquetur in eum poena quae nobis inflingeretur si ab eo vinceremur: haec Scripturae documenta ac testimonia

propugnacula sunt quibus miles Christi se munit et tuetur.

CAPUT XXII. De vera perfectione et exemplis perfectorum.

Mille clypei pendent ex ea (Cant. IV). Clypei virtutes sunt quibus contra vitia seu tentamenta defendimur. Per millenarium vero earumdem perfectio designatur. Si enim fundatae fuerint virtutes in anima, perfecte se despicit, et vere humilis est, minus laeditur vel gravatur, robur non habent contra hanc vitia, seu tentamenta, et qui perfecte se despicit, et vere humilis est, minus laeditur vel gravatur, si contemptus habeatur. Superbiae enim jaculo non perforatur qui in humilitate fundatus humilitatem exaltationis intelligit, et de contemptu vel abiectione gloriatur sicut scriptum est: Glorietur humilis in exaltatione sua (Jac. I). Qui enim inimicos diligit, invidiae aditum obstruxit; quia invidia non penetrat pectus quod charitatis perfectione munitum invenerit, nec injuria aliquatenus commovebitur, qui virtute patientiae fundatus etiam de opprobriis laetatur. Item, sua quaerere non potest qui per charitatem sua aliis cupit esse communia. In caeteris virtutibus munitus est miles Christi ut contrariis vitiis obviare possit, et qua parte illum impugnant in ea parte virtutibus repelluntur, et repulsa resiliunt. Mille itaque clypei pendent in hac turri, cum omnes virtutes homo obtinuerit et perfecte assecutus fuerit, ut nulla parte vitiis ac tentatori locus patere possit. Quantum enim in aliquo indomita sunt vitia, ut carnales appetitus, tantum erga cum potentiora sunt, et robur habent vitia ad impugnandum eum. Cum vero devicta fuerint et mortificata, et contrariis virtutibus illuminata, tunc si forte tentant, vel impugnant illico resiliunt, nec praevalere possunt. Qui vero in virtutibus infirmatur, et vitia quidem nondum edomuit, in seipso gerit unde tentetur et infirmus sit. Hinc est quod apostolus dixit unumquemque tentari a concupiscentia sua (Jac. I), sibi videlicet adhuc insita, nec plene devicta. Donec enim virtus ac vitium in homine certant, nec quietum locum virtus obtinet, necesse est hominem multis tentationibus concuti ac fatigari, et nunc superiorem, nunc inferiorem esse. Cum vero virtutes perfecte possederit, tunc carnalitatem perfecte premit, et ejus incursus superat, ac repellit. Haec itaque

signa sunt perfectionis, si vitia ita subegerit, ut tentatus sive a carnis concupiscentia, sive gula, sive voluntate propria, sed propinquorum affectu, vel carnali aliquo motu robustum se contra haec sentiat, et facile sub se haec comprimat. Item perfectus vir regitur ratione, imperfectus vir saepe sensualitate ducitur, et ab hac aggravatur. Debet enim perfectus vir caput esse membris, id est sensualitatis, et hanc sub se habere et ratione comprimere. Ut autem hanc regat et comprimat, ideo illuminari et roborari hanc oportet a Christo, ut motus carnales cognoscere possit et cognitos refrenare. Si enim Christus caput sit viri, et rationem regat, vir quoque, id est ratio inferius suum, sensualitatem videlicet consequenter regere poterit, et quantum spiritum Christi acceperit, tantum ad hanc comprimendam vires habebit. Perfectus ergo est qui virtute spiritus et voluntates carnis, et voluntatem cordis potenter comprimit. Item haec, scilicet, signa perfectionis, si de bona conscientia non de falsa justitia, vel praesumptione fidei procedant, mortem habere faciunt in desiderio, et vitam in patientia propter Deum et fraternam utilitatem. Quia igitur talis est miles Christi qui praedictas virtutes atque perfectionem assecutus est, turri quae mille clypeis munita est comparatur. In qua turri omnis armatura fortium esse adjungitur, fortium armatura est sublimis operatio bonorum, et eorundem exempla virtutum, hac armatura se studet miles Christi munire, qui vitam propriam studet horum exemplo reformare. In his videt quisque quales labores cordis, et afflictiones, qualesque pertulerunt tentationes, quam viriliter decertaverint, et voluntates fregerint, et in praeceptis adimplendis laboraverint. Quanta in eis fuerit vitae munditia, cordis puritas, et omnis perfectio virtutum. In solitudinibus, seu in monasteriis quanti fuerint qui nunquam pane sunt saturati, nunquam somno plene refecti, nunquam vestibus calefacti, nunquam lecti suavitate oblectati, quia cum his egentes et afflicti essent, virtutum perfectione et gratiae plenitudine divites, daemonibus imperantes, infirmos curantes, et mente in coelo conversantes. Horum omnium et caetera exempla sunt fortium arma, quae miles Christi penes se habet, quibus utitur, armatur, munitur contra hostes animae, contra mundum, contra

seipsum. Qui exempla haec penes se habuerit, qui tales semper attendit otio tepere non potest, nec inermis ac dissolutus ante hostes perire. Habent quoque mali arma sua, membra scilicet, quae exhibent arma iniquitatis peccato. Oculis namque vident ad concupiscendum malum, lingua utuntur ad detrahendum, convitiandum, vel ad vana, vel inutilia loquendum, aures habent prurientes ad audiendum nova, sive nocua, pedes eorum ad malum currunt, et manus operantur iniquitatem, quorum dextera dextra est iniquitatis. Denique corde simul et corpore militant peccato, ac per hoc diabolo; horum arma non muniunt, sed occidunt, tantoque gravius his armis aliquis vulneratur, quanto talibus familiaris jungitur. Qui enim malis sociatur et eos attendit, a bono separatur.

Duobus quippe modis nocent, quia exemplo corrumpunt, et falsa laude seducunt. Quia enim bonum ignorant, optimum illum praedicant qui non fuerit, et illum bonum, qui fuerit malus nimis, quorum laudibus dum afflictus fuerit aliquis, paulatim sui cognitione privatur, et talem se credit qualem se audit. Sentit enim de se, non secundum proprii cordis testimonium, sed secundum iudicium eorum qui de se sic vel sic opinantur. Unde plurimi de seipsis falsa opinione moventur. Quae enim prae oculis sunt, ad haec facile animus inclinatur, ut haec attendat, vel secundum haec sentiat. Unde necesse est ut magis oculis cordis studeat fortes et perfectos inspicere, et eorum virtutes sive facta coram se ponere et attendere. Malos si attendit et eorum iudicio se credit, decidet et seducetur, et ad deteriora devolvetur, bonos si cogitat, humiliabitur et ad bonum promovebitur. A malis ergo sive dissolutis debemus animo alienari, et hos (quamvis juxta positos) ignorare, ab eorum consideratione aspectum avertere, cordis vero oculis bonos inspicere, et eorum conversationem considerare atque virtutibus studere. Inter hos debemus mente conversari quorum conversatio in coelis est, et ita, juxta quod scriptum est, ambulare cum bonis. Si cum bonis talibus assidui sumus, et hos quasi notos sciamus, et desiderio atque amore eis sociemur, utique assimilabimur, ut cum sanctis simus sancti, cum

robustis perfecti. Hoc ergo modo nos debemus ad eos conferre, et eorum ad nos exempla transferre, et quasi arma quibus spiritualiter militemus penes nos collocare. Ita cum his conversatur miles Christi, et, sicut in Job legitur inter lapides commoratur (Job VIII), lapides utique vivos atque ad structuram coelestem pertinentes, firmos, atque quadratos, sectis et amputatis vitiis et carnalitate. Cum his corde ambulat, inter hos commoratur, non inter lapides terrenos, homines, scilicet carnales qui de terra sunt et terra loquuntur, et terreno more agunt atque sentiunt. Inter hos commoratur qui eorum favoribus vel moribus delectatur. Bonus autem inter lapides commoratur cum quibus sibi pactum est, sicut ad Job dicitur: Cum lapidibus regionum pactum tuum (Job V). Cum lapidibus regionum pactum habet quicumque ad aedificium supernae civitatis pertinet, ut scilicet firmos ac fortes qui per mundi regionem sunt vel fuerunt imitentur et eis assimiletur. In hac ergo turri, viro videlicet perfecto omnis armatura est fortium, id est exempla et opera viriliter in Deo certantium. Horum constantiam in laboribus, patientiam in adversis, temperantiam in prosperis, charitatem erga inimicos, obedientiam in duris, tolerantiam in injuriis, devotionem mentis, sublimitatem contemplationis in memoria collocat, haec cogitat, in his se exercet, haec imitari studet, et horum exemplo in militia spirituali se devotum ac strenuum exhibet: bonorum enim exempla aedificant, instruunt et accendunt. Hanc ergo fortem armaturam penes se habet, et hac utitur, ut meritis horum aequetur, et praemiis donetur.

CAPUT XXIII. De pietate bonorum, et maxime beatæ Virginis.

Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies, et inclinentur umbrae (Cant. IV). Hi sunt ubera quos superius collum dixerat, doctores sed et perfecti alios ad bonum admonitione convertentes. Haec ubera lacte replentur charitatis quo juniores et teneriores reficiunt, et quasi matres lactant et alunt. Non habet haec ubera anima adhuc carnalis, donec crescat in gratia, et sanguinem carnalitatis convertat in lac devotionis. Cum vero in gratia creverit, et pietatem conceperit, tunc mater fit, lactat teneros, consolatur desolatos, contumeliis pulsata vel injuriis affecta patientiae et compassionis lac fundit, non sanguinem carnalis commotionis. Quia enim pietatis lacte repleta est, dulcedinem exhibet quam accepit, magis miseris se laedentis compatitur quam injuria moveatur. Est in eo qui injuriatur nequitia cordis, et est miseria animae. Sustinens quoque in se habet unde moveatur ad iram, sive ad clementiam. Si potius indignatur quam compatitur, carnalis est, et miseriae peccati etiam ipse obnoxius; quia sicut ille peccat per nequitiam, ita iste per iram et impatientiam. Sanguis sanguinem tangit, id est peccator peccatorem. Tactus probat quisque qualis sit. Si ubera haberet tactus, id est injuria pulsatus lac funderet. Cum autem injuriam patitur, et non compatitur; dolet et non condolet, quia pietatis lac non effundit, probat se habere non ubera, nec matrem esse, sed sororem adhuc parvulam et ubera non habentem. Quia ergo anima perfecta desuper accipit gratiam quam aliis refundit, et sic ipsa quoque lactatur, merito hinnulis comparatur, qui ad lac currunt, et alta petunt. Surgit enim unde ipsa crescat, et alios reficiat. Duo hinnuli sunt activi et contemplativi, qui utique ad lac gratiae currere non cessant, hoc desiderant, et ad perfectum semper tendunt, et superna petunt. Semper se novos, semper incipientes et insufficientes se reputant, quia ad anteriora se extendunt, donec occurrant in virum perfectum, donec profecto perveniant ad perfectionem; nunquam arbitrantur se apprehendisse, sed apud se dicunt se tantum incoepisse, apud se parvuli semper sunt, id est humiles, et ideo lac gratiae

quaerunt, ad hoc tendunt, hoc sugunt: unde quia ad hoc lac indesinenter currunt, hoc percipiunt, et hoc reficiuntur, ac ita dulcedine hujus replentur ut ejus abundantia aliorum inopiam supplere sufficiat. Hi sunt hinnuli capreae, id est Ecclesiae, quae alta petere solet, gemelli; quia eadem doctrina reficiuntur utrique, sicut gemelli nutriuntur eodem lacte. Ita enim erudit Scriptura sacra contemplativos sicut et activos, et ideo inveniunt utrique quo spiritualiter nutriantur. Hi autem pascuntur inter lilia. Per lilia quae nitent et odorem habent, munditiam bene viventium et odorem virtutum accipimus. Inter quae pascuntur hi gemelli, quia in munditia bonorum et bono odore conversantium delectantur. De horum salute, pariter et boni exempli odore gaudent, et quod aliis praebent in his laetantur, inter haec delectabiliter reficiuntur. De malorum enim interitu torquentur, de bonorum vero profectu et prosperitate gratulantur quandiu degunt in hujus mundi exsilio et caecitate. Et hoc est quod sequitur, donec aspiret dies, et inclinentur umbrae. Donec deficiat ignorantia et miseria praesentis vitae, et luceat dies aeternitatis et divinae cognitionis. Possunt autem haec ubera ad beatam Virginem transferri. Ipsa enim habet duo ubera geminae dilectionis lac fundentia, quia reis impetrat veniam et justis gratiam. Quae ubera sunt sicut duo hinnuli capreae; hinnulos hos intelligere possumus angelos et hominum animas ad regnum jam translatas. Qui bene hinnuli dicuntur, quia montem coelestis habitationis conscenderunt, et divinae contemplationis dulcedine reficiuntur sicut hinnuli et alta petere solent et lacte nutriuntur. Hi hinnuli gemelli sunt capreae, id est Christi a quo pariter capiunt et sugunt lac geminae dulcedinis, divinitatis scilicet et humanitatis. Caprea enim est Christus, quia saliit in montibus et transiliit colles. Et ita saltum dedit in uterum B. Virginis. Et de hoc in mundum, et de mundo in coelum, ubi pascit hinnulos istos coelesti lacte. Itaque cum tam angeli quam sanctae animae pro peccatoribus solliciti sint, et eis tam meritis, quam intercessione subveniant, credendum est beatam Virginem tantum in hoc posse, quantum utramque hanc creaturam, imo utraque potior judicatur, quia utraque per hanc reparatur, et

angelorum ruina per hanc restaurata est, et humana natura reconciliata. Quid autem mirum si beata Virgo, et peccatoribus reconciliationis, et piis gratiae lac fundit, quae mundum reconciliavit, et ipsam gratiam peperit, imo ipsum fontem gratiae qui distenditur per mundum et extenditur usque ad mundi terminum? Est enim beata Virgo paradus de qua egreditur fons iste, qui deinde dividitur in quatuor capita, quia de corpore Christi quod de ipsa processit, profluxit fons sanguinis qui sacramentaliter inde fluxit in quatuor mundi partes ad abluendum pariter a peccatis, et infundendam gratiam suis. Merito ergo misericordia ejus cursui hinnulorum comparatur, per mundum currit, mundum irrigat et infundit. Hinnulorum velocitati comparatur, quia velocius occurrit ejus pietas quam invocetur, et causas miserorum anticipat; hinnulis vero comparatur, quia dulcedinem bonitatis quam impendit, ipsa desuper sugit. Haec autem sunt ubera tua, o beata, id est pietas, quibus miseros lactas, dum misericordiam eis impetras, lactas miseros et ab ipsa misericordia lactaris, ab ipsa percipis quod refundis. Praerogativam singularis gratiae meruisti, quia privilegiata es prae mulieribus, ut non mulierum, sed virgineo lacte alueris nec hominem purum, sed Deum. Unde quam singulare hoc, quia nec primam similem haec visa est nec habere sequentem. Merito ergo tantum posse quantum angeli sancti, et animae sanctorum judicaris, et utrisque compararis. Ad te ergo matrem misericordiae, matrem miserorum clamant exsules filii Evae, clamant ipsae miseriae. Habet enim miseria clamorem, et vallis haec lacrymas: vallis est enim lacrymarum, adeo ut si ipsi miseri non clament, ista auribus tuis non insonent. Non possunt haec ante te silere, nec auditum tuum latere, eo quod aures audiendi miserias habeas, et te has scire sit eas audire. Sicut enim ubicunque fuerit corpus, congregantur et aquilae, ita ubicunque fuerit miseria, tua et currit et succurrit misericordia. A Deo pietate replentur ubera tua, ut alicujus miseriae notitia tacta lac fundant misericordiae, nec possis miserias scire, et non subvenire. Et quid mirum, si misericordia affluis, quae ipsam misericordiam peperisti? Carnalia in te Christus ubera suxit, ut per te nobis

spiritualia fluerent. Cum enim misericordiam lactasti, ab eadem misericordiae ubera accepisti. Et sicut carnem nostram in te sumpsit, et Spiritum sanctum suum nobis dedit. Cum materiale lac ex te Deus suxit, spirituale pariter filiis Dei per te fluere coepit. Ex eo miserorum mater facta es, et miseros alere misericordiae lacte coepisti. Et cum misericordia Dei sit ab aeterno, amplior esse coepit ex tempore. Et cum ex te coepit initium ejus quoque largitas per te sumpsit augmentum. In te ergo concrevit lac divinae misericordiae, et ex te nobis profluxit. Ipsa prius repleta es, et ex te nobis descendit haec abundantia. Unde quia lacte hoc inebriaris, et lac istud nobis fundis, et per mundum pietas tua currit, et miseris occurrit et subvenit, merito hinnulis compararis, et lactentibus haedis, pariterque currentibus assimilaris. Sugunt enim lac istud in divina fruitione, et nobis occurrunt; quia et Dei contemplatione satiantur nobis occurrunt charitate, et subveniunt meritis et intercessione. Sed cum tam angeli quam sanctae animae, circa nos sollicitudine discurrant, et nobis succurrant, utrisque compararis, quia tantum tu sola quantum uterque, et super utrosque potes et efficis. Hi quoque hinnuli pascuntur in liliis, quia salutem desiderant adhuc in exilio degentium, et munda vita, et bonae conversationis odore atque fama reficiuntur, quod est in liliis pasci. Quod utique agunt donec illucescat dies aeternae beatitudinis, et umbrae finiantur, miseriae scilicet praesentis vitae.

***CAPUT XXIV. De mortificatione, et oratione,
et perfecta pulchritudine animae.***

Vado ad montem myrrhae, et collem thuris (Cant. IV). Mons myrrhae est anima quae mortificat membra sua quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, etc. Sublimis est ista, et merito monti comparanda, quia calcatur et supergreditur terrena et infima, et ad superna appetenda et cognoscenda sublevar, quaerens quae sursum sunt, ubi Christus est, et haec sapiens, non quae supra terram. Terrena judicat, et damnat omnia quae sunt in hac mortali vita sciens nihil in hac terrena morientium subsistere vel durabile esse. Myrrham habet dum in se mortificat carnales affectus, et propriam voluntatem, vel quidquid inferius delectare potest. Solent montes esse alti et aridi, sed loca inferiora humida. Montes ergo sunt devoti, quia alti sunt per amorem supernorum, et aridi dum in se exstinguunt, et exsiccant humorem carnalium desideriorum. Hos montes visitat Dominus, et non venit ad humida, quia non manet in locis humentibus Deus, sed diabolus. Unde humorem hunc exsiccare nititur devotus quisque omnibus modis, et aqua spirituali desuper infundi. Pro hac expandit manus suas ad Deum, et animam suam sicut terram sine aqua, carnalis videlicet humoris hanc gratiam anima sitire sicut terra quae est sine humore solet aquam desiderare, unde velociter exaudiri meretur, quia deficit spiritus ejus, id est voluntas et appetitus in terrenis atque carnalibus. Arida igitur est terra bonorum, et non habens humorem terrenae dilectionis. Non est sicut terra Aegypti, id est, mundi, ubi jacto semine in morem hortorum aquae ducuntur irriguae. Terra Aegypti est cor humanum et tenebrosus, ubi semen jacit qui in carne seminat, et radicem suam in mundanis plantat, ubi carnalis delectationis aquas facile ducit per hortum mentis. In promptu est haec irrigatio, sed quantum ad manum est, tam cito deficit et exsiccat. Mons vero est mens devota ab infimis delectationibus sicca, imo terra illa montuosa quam Dominus Deus dat suis, quia bonos sublevar a terrenis ad appetenda superna quoties

ascendit ad cor altum. Haec terra desuper expectat pluviam gratiae, et hanc Deus immittere solet a principio anni usque ad finem ejus a principio scilicet a nativitate tempore usque ad extremum vitae, et infundere superna irrigatione. Ad quas aquas anhelant corda bonorum, quia, sicut in Job legitur, radix eorum aperta est secus aquas (Job XXIX), id est occulta cogitatio, et mentis intentio expensa est ad percipienda fluentia gratiae et dona spiritus. Has aquas sitiunt, et ut has percipere digni fiant a carnalis delectationis aqua arescunt, et vacui sunt. Pro quibus impetrandis etiam ad aquas quae super coelos sunt oratione, et contemplatione conscendunt omnes spiritus videlicet coelestes, qui laudant Deum et torrente voluptatis ejus inebriantur. Quomodo vero non hunc fontem hauriat, et aquas gratiae anima percipiat, quae ad omnes coelestes spiritus aperta est, et se expandit desiderio, et precibus omnes pulsat? Quae si se denique sic dilatet et expandat, ut sicut sibi ad omnibus gratiam postulat, ita quoque omni homini hanc desideret, et poscat. Nonne tanto largius hac infundi merebitur, quanto ampliori charitate et ad multos dilatatur? Item cum ad omnes illos spiritus extenditur, nonne singulos quibus custodia humana delegata est complectitur? Cum itaque omnibus spiritibus sinum cordis expandit ut spiritualia dona capiat, et gratiam attrahat, et ad singulos versa vice desiderio extenditur, et quidquid obtinere potuerit vel desiderare hoc eisdem concedatur, et refundatur ad salutem sibi commissorum, merito exauditur, qui intercessores suos et advocatos sic juvat, sicut eorum adjutorium et patrocinium flagitat. Optant enim ipsi sibi commissis, misericordiam, et gratulantur collaborantibus sibi circa eorum salutem. Merito talis anima advocatos suos propitios in prece habet, quae tam praestare cupit quam accipere. Merito beata est anima et Deo grata quae ita seminat super omnes aquas, et semen orationis jacit, ut nec terrae inimicorum hoc semen subtrahat, sed pro eis quoque ex charitate intercedat. Multum aperitur radix ejus quae ad hos omnes spiritus expanditur, et ad omnes homines pariter dilatatur, quae ad aquas superiores spirituum ascendit, et omnium hominum necessitates inferius comprehendit: multum aperitur, cum aequalis ad omnes

spiritus intentio pro omnibus hominibus dirigitur, et aequaliter omnibus hominibus sicut sibi gratiam obtinere conatur. Cum igitur radix animae ita aperitur, et tam multipliciter expanditur, et ad aquas scilicet Spiritus sancti, ad aquas sanctorum spirituum, ad aquas populorum (aquae enim populi sunt) merito multum placet Deo, multum infunditur aqua gratiae, multum dilatatur charitate. Mons sublimis est appetendo superna, myrrham pariter et thus habens, dum in se omnes mundanos et vitiosos affectus mortificat, et devote pro omnibus orat. Unde ad hanc Christus merito divertit, ad hanc venit, utpote pulchram in oculis ejus, et gratam atque adventu ejus dignam. Unde eam commendat, dicens! Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te. Minus pulchra est mulier siquidem corporis forma venustatur, sed vultu palleat. Cum vero tam corporis elegantiam habuerit, quam genarum ruborem, tunc perfectius decora judicatur. Sic anima cum per dignam poenitentiam a peccatis mundata est et peccati corpus destruxit, quasi corpore pulchra est. Et cum etiam per quotidianam confessionem a quotidianis peccatis sit mundata, et pro his verecundiam patitur, quasi rubore genarum simul decoratur, ut tota pulchra merito dicatur: Et macula non est in te mortalis peccati, nec venialis quoque perseverat, quia se quotidie per poenitentiam et contritionem lavare et mundare non cessat. Quin etiam tanto plenius a venialibus mundatur, quanto magna charitate erga proximos afficitur, et pro eis orando salutem obtinere conatur. Tota item pulchra est quae per opera bona, et virtutes ornatur, et per humilitatem et confessionem peccatorum (quibus maculata fuerat) decoratur. Judicando enim peccata sua, et se pro his humiliando non solum a peccatis mundatur, sed et humilitatis ornatum acquirit unde etiam decoretur. Et non est in ea macula, elationis videlicet. Ab hac enim immunis est, dum per desiderium ad majora agenda semper accenditur, et parva reputat quaecunque egerit, dum Salvatoris beneficia, et labores pensans se digne respondere his non posse cognoscit. Tota ergo pulchra est et sine macula, dum etiam hanc malorum memoria decora, et de bonis quae gesserit nulla elatio maculat.

CAPUT XXV. De corona beatorum, et quomodo pollutio et alia quaedam sunt mortalia.

Veni de Libano, sponsa mea; veni de Libano, veni (Cant. IV). Libanus mons est, in quo crescunt myrrha et thus. Dicitur autem Libanus candidatio vel dealbatio. Vocat ergo Christus sponsam de Libano, cum per mortificationem peccatorum, et carnalitatis, et devotionem orationis mundatam et candidatam invitat ad supernam remunerationem. Quod autem non solum duplicata voce, sed etiam triplicata hortatur ut veniat, immensitatem desiderii et amoris quem habet ad eam insinuat, et ut trina repetitio immensitatis et firmitatis sit attestatio, funiculus enim triplex difficile rumpitur. Item multiplicata repetitio vocationis et gratulationem indicat qua liberationi ejus de praesenti miseria congaudet. Innuit quoque quanto desiderio hanc celerius fieri optet. Iterum enim atque iterum repetita vocatio accelerantis pariter et congaudentis affectum exprimit. Ideo etiam eam toties vocat, ut iterata vocatione magnitudinem felicitatis ad quam vocatur insinuet. Ut etiam trina vocatio Trinitatis indicet fruitionem, quam perceptura est post laborem, quae fruitio est aeterna beatitudo. Et cum eam vocat, etiam ei de quibus remuneranda sit praenuntiat, dicens: Coronaberis de capite Amanae, de vertice Sanir et Hermon. Amanae interpretatur inquietus vel turbulentus, et significat amatores mundi qui inquieti sunt, pariter et turbulenti. Inquietudo laboris, et fatigatio est in quaerendo mundanas delectationes, et cum eas assequitur quis, non plenam in eis invenit satietatem. Non habita haec vexant, et habita non satiant. Nam, dum quis in istis desiderio satisfacere cupit, amplius illud accendit. Unde dicitur, quod remedia peccatorum aegritudines sunt. Quia unde peccando aliquis desiderium ad tempus curat, inde majori desiderio peccandi postmodum aegrotat. Quia ergo non habet satietatem, non praestat quietem, nec in mente quae terrena quaerit Spiritus Dei manet, qui non nisi super humilem et quietum requiescit. Non enim capitur a mente quae inquieta fuerit per terrena desideria, et non illustrat hanc spirituali lumine quae carnali delectatione repletur. Ubi enim a

carnalibus cordis vasa vacua non fuerit, oleum spiritus stare ibi non habet. Neque enim venit sive permanet Spiritus sanctus in homine quando caro est, id est, carnalis. Cum igitur his desideriis anima inquietatur, pariter etiam turbulenta fit, id est obscura et confusa et a veritatis cognitione aliena. Confundunt enim terrena desideria, et cordis oculos obtenebrant, ut nec vel se homo, vel caecitatem suam, ac miseriam agnoscat. Mens vero bonorum in his delectationibus renuit consolari, et ideo meretur delectari, et gratia illustrari. Damnat enim beatus Job, et maledicit diei carnalis delectationis (Job III), et vertit hunc iudicio suo in tenebras, sive noctem, dum pensat ad quantam deducet caecitatem et miseriam. Per consideratam enim noctem quam sequi considerat hunc diem, destruit ipsum diem, et in se perire facit, et sic ad diem gratiae pervenit. Sic noctem vertit in diem, et post tenebras noctis quas damnat, merito sperat lucem, et gratiae percipit illustrationem. Quos igitur terrena delectatio superat Amana sunt, id est, inquieti et turbulenti, et horum caput est diabolus, qui per haec in eis principatur. Cujus suasionibus dum anima devota resistit, nec has respicit, de hoc capite triumphat. Non solum autem de capite Amana, sed etiam de vertice Sanir et Hermon hanc coronandam promittit Christus. Sanir et Hermon montes sunt Judaeae, in quibus leones et pardi habitant. Isti montes significant fetentes per immunditiam et a Deo atque bonorum consortio segregatos per culpam. Sanir enim interpretatur fetor, et Hermon anathematizatio. De his vero qui sunt Sanir, alii polluuntur per actum, alii per cogitationem, alii alicui tentationi vel fragilitati consentientes, vel minus legitime renitentes immunditiae culpam non evadunt. Et actuum quidem immunditia satis patet, nec de his oportet multa dici. In cogitatione vero peccatur mortaliter, vel voluntate peccandi, vel consentiendo delectationi cogitationis, et moram habendo in delectatione. Si enim delectationi cogitationis de mortali consentias, etiamsi actum committere nolis, peccas mortaliter, praesertim si in tali delectatione moram habeas diu postquam hanc ratio apprehendit, et placeat. Si enim duraverit ipsa delectatio ratione non consentiente, vel illam non advertente, mortalis non dicitur. Sic quandoque longior

mora venialis est, et brevior mortalis, dum advertitur, et non ei resistitur, sed consentitur. Si autem in corpore pollutio aliqua vigilanti contingat, et seminis fluxus, mortale est, nisi contingat ex naturali quadam infirmitate. Si ergo contingat ex delectatione, mortale est, etiamsi non voluntarium sit quando contingit, si culpa mortalis praecessit, familiaritatis, cogitationis, aspectus et huiusmodi, de qua occasionem habuerit morosa delectatio per quam accidit. Quia enim haec fuerunt voluntaria, et per haec morosa delectatio habita, non excusatur ipsum peccatum, etiamsi contra voluntatem contingat. Si quis autem post morosam delectationem de ea contritus fuerit, si postea contingat ei pollutio, et iterum redit delectatio, mortale est, quia in ipsa hora contingendi aliquatenus consentit delectationi ut ei contingat. Si enim non consentit, veniale peccatum est, quia non contingit mortale peccatum, nisi voluntarium. Aut ex infirmitate contingit, et tunc veniale est, aut nullum peccatum, si nulla ibi fuerit delectatio. Potest enim contingere ex infirmitate, et tamen aliqua ibi est delectatio quae tamen sit venialis. Si quoque dormienti contingat ex culpa aliqua quae mortalis sit, mortale erit. Sed si contritio interve niat, veniale est, quamvis occasionem exinde habeat, quia abolita est per contritionem.

Simile est de furioso, et ignorante, et omittente. Quando enim furiosus in furia constitutus occidit, vel fornicatur, vel aliquod mortale facit, quamvis tunc non habeat sensum discernendi quae facit, mortaliter tamen peccat, si in ipsam furiam culpa sua incidit, et in voluntate peccandi mortaliter fuit, et ita ex praecedente culpa reus fit; sic dormienti ex causis praecedentibus pollutio est mortalis. Sic est de ignorante; quia, quamvis in hora sciendi quod debet nolit ignorare, tamen reus est, quia prius scire contempsit cum scire potuit. Et de omittente quando omittit quod debet, quia pot isset se ad faciendum sollicitum exhibui se, et sic tempore faciendi non omittere. Sanir ergo sunt fetentes quos polluit diabolus, sive in opere, sive in cogitatione, qui reperi legitur pectore et ventre. Hermon vero, qui interpretatur anathematizatio, significat illos qui sunt

anathematizati, id est, propria iniquitate a Deo separati, et alii propter manifesta peccata ab Ecclesiae societate per excommunicationis sententiam exclusi. Et de primis dicamus qui per mortalia peccata a Deo disjunguntur. Omne mortale committitur agendo contra praecepta, vel contra conscientiam. Quidquid enim conscientia dictaret mortale, etiamsi veniale esset, qui hoc contra talem conscientiam faceret, mortaliter peccaret, dicente Apostolo: Omne quod non fit ex fide, id est contra conscientiam, peccatum est (Rom. XIV), et quod contra conscientiam fit, aedificat ad gehennam. Caetera quae fiunt mortalia, contra praecepta fiunt.

Sunt autem quaedam peccata quae semper sunt mortalia, sicut sunt odium, idololatria, veneficium, maleficium, fornicatio et hujusmodi. Ira vero, impatientia, tristitia, avaritia, gula, superbia, inanis gloria, detractio, et multa talia non semper sunt mortalia, nisi videlicet in his aliquis peccet per gravem contemptum, vel faciat contra praeceptum, id est contra dilectionem Dei et proximi. Ira enim non est mortalis quando aliquis movetur circa proximum voluntate et consensu nocendi ei in persona aut in facultate, aut in fama, quia tantum primos motus iracundiae incurrit. Et ideo sol non occidit super iracundiam ejus (Ephes. IV), id est Christus. Simile est de omnibus aliis motibus citra voluntatem, et consensum faciendi contra dilectionem Dei et proximi. Per impatientiam peccatur mortaliter, quando sic per eam exceditur ut virtus patientiae penitus relinquatur. Per tristitiam, cum ita superatur aliquis, ut nullatenus se in Deo consoletur, sed omnino consentit. Per avaritiam, cum tanta est tenacia ut in arcta necessitate proximo non subveniat, et danda retineat. Per gulam, cum per consuetudinem vel frequenter in crapulam vel ebrietatem labitur aliquis, et infirmitatem suam in hoc expertus non sibi cavet, nec se moderatur, vel cum per ardorem concupiscentiae cibi aut potus sicut Esau superatur. Et iterum his quandoque modis praepropere, laute, nimis ardentem, studiose. Per superbiam, vel inanem gloriam, cum aliis se praefert, et humanum favorem dilectioni Dei praeponit. Detrahendo quoque, vel publicando

peccatum alterius per invidiam tunc peccatur mortaliter, vel quando dicuntur alia per quae nocere intendit personae, aut famae, sive cum bonum statum alterius nititur aliquis depravare. Veniale quoque per contemptum fit mortale, sicut dicit Augustinus, nullum peccatum adeo peccatum veniale est, quod non fiat mortale dum placet, si videlicet ita placeat quod illud committeret homo, etiamsi mortale esse sciret, vel veniale fit mortale per occasionem, quia per multitudinem venialium venit ad mortale committendum. Quodcumque ergo peccatur mortaliter, tunc vel fit contra conscientiam, vel per contemptum, vel contra aliquid quod praeceptum est, vel prohibitum. Donec itaque primi motus intantum procedant ut contra aliquod horum fiat, non peccatur mortaliter. Sed cum eis ita consentit aliquis, ut in uno eorum offendat, tunc primum mortaliter peccat. Quocumque autem modo praedicto peccent perversi, anathematizati sunt, et a Deo separati per mortale. Qui vero nominatim fuerint excommunicati, sunt excommunicati majori excommunicatione, et vitandi sunt in oratione, in mensa, in salutatione. Non enim potest orare aliquis in ecclesia talibus praesentibus occulte nec palam. Innocentius tamen dicit in contrarium. Potest tamen extra ecclesiam praesentibus eis, sive audientibus. Pro talibus quoque orare potest occulte, non manifeste, vel aliquo audiente. In his tamen possumus communicari eis quae pertinent ad eorum absolutionem et salutem. Et si aliquid deberent alicui, potest ab eis repeti et possunt conveniri, non convenire. Sunt itaque perversi Amana, id est inquieti per amorem terrenorum, vel Sanir, id est fetentes per immundam vitam, sive Hermon, id est anathematizati per peccatum, sive excommunicationis sententiam. Caput autem sive vertex eorum est diabolus, qui ad hoc tentando eos inducit, et per hoc in eis principatum gerit, cujus suasioni, dum devotus quisque resistit ne peccatis implicetur, de hoc capite quia triumphat coronatur. Leones quoque et pardi sunt daemones; quia nunc, aperta iniquitate, saevientes quosdam decipiunt, nunc blandis consiliis et variis fraudibus rectos seducunt, sicut et leones feroces, et pardi vario colore respersi sunt. Horum leonum, seu pardorum

habitatio sunt iniqui, quorum perversos mores et peccata dum boni non imitantur, sed fugiunt, et interdum tales exemplo et doctrina ad bonum convertunt. De his montibus et cubilibus leonum atque pardorum coronantur, et aeternis praemiis donantur.

CAPUT XXVI. De beatæ virginis Mariæ integra et perfecta pulchritudine.

Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te (Cant. IV). Beata Maria virgo tota pulchra fuit, quia sanctificata in utero. Ab utero quoque egressa nec mortale unquam nec veniale commisit. Et ante conceptionem quidem Filii Dei prius per gratiam custodita est a peccatis, post hanc vero ita confirmata est ex virtute Altissimi, obumbrata et roborata, ut peccatum omnino committere non potuerit. Ex quo templum Dei facta est, ita privilegiata est ut nullatenus aliqua macula potuerit deturpari. Tota item pulchra fuit, quia plena gratia, ut nec ullum vel minimum veniale in ea fuerit quominus in ea locum gratia habere potuerit. Cum enim aliquis aliquod veniale committit, tunc non meretur, nec augetur in eo gratia. Tota ergo fuit pulchra quam totam possedit gratia, quia nullum in ea locum habuit peccatum. Habuit quoque virtutes sine perturbatione vel passionibus vitiorum, et has possedit amore earum delectata et gratia adjuta. Ideo in ipsa virtutes erant perfectæ, et in continuum usum transfusæ, ut nihil aliud quam bonum saperet, vellet, vel sentiret. Talis fuit in virtutibus, tanta quoque fuit ejus charitas, ut non solum ad ejus gentem (Judæos videlicet) extenderetur, sed has ignotas et notas, ad omnes denique homines, ad hos omnes charitas ejus dilatata fuit, pro his sollicita fuit, pro his indesinenter oravit, pro his orando exaudita fuit, dicente ad eam angelo Gabriele: Invenisti gratiam apud Deum (Luc. I), scilicet, quam quaerebas. Omnium salutem desideravit, quaesivit et obtinuit; imo salus omnium per ipsam facta est, unde et mundi salus dicta est. Tota ergo fuit pulchra, quia mundata in utero, et deinde in sanctitate munditia confirmata, fomite peccati primo in ea sopito, ut non peccaverit, et tandem extincto, ut peccare deinceps non potuerit, angelicam denique in terra adeptæ est puritatem, et Dei similitudinem in virtutibus et sanctitate ac morum perfectione, justa, pia, prudens, modesta, misericors, sancta mente et corpore. Merito ergo prædicatur pulchra, quæ et divinam et angelicam similitudinem in terris est adeptæ. Et quia humilitas locus est gratiæ Dei, adeo ut

tantum gratiae capax sit aliquis quantum fuerit humilis, sicut virtutem hanc perfecte et totam possedit, ita totam eam gratia implevit, totamque decoravit. Haec est ergo interior pulchritudo mentis. Exterior quoque fuit decor castitatis, candor virginitatis. Tota quoque lucida fuit opere nil tenebrosum habens vel sinistrum, sed totum lucidum et perfectum, ut aliorum aspectibus pateret et exemplo luceret, induta vestitu deaurato virtutum et circumdata varietate meritorum. Talem Rex coelestis concupivit tam decorae, sic vestitae sol justitiae se infudit, et in ea se carne vestivit. Nec mirum si lucida fuit quam splendor gloriae implevit, si pulchra fuerit quam splendorem lucis in se suscepit. Non quoque dubitandum amoris ignem et interiorem candorem exterius etiam in ea lucere, ut quae puritatem angelicam habuit, vultum etiam angelicum habuerit. Tota ergo pulchra merito dicitur, quia pulchra facie fuit, pulchra mente et corpore. Quae etiam ipsis principibus tenebrarum terribilis fuit, ut ad eam accedere, eamque tentare non praesumpserint. Deterrebat enim eos flamma charitatis, incendebant orationes et fervor devotionis, stupebant immunem a peccatis. Nemo enim tam sanctus qui maculam non habuerit, et defectum praeter ipsam. Luna enim quae nocte splendet, et stellae non sunt mundae in ejus comparatione, id est hi qui vitae sanctitate lucent ut luna vel stellae, in nocte hujus vitae obtenebrantur in ejus comparatione. Obtenebrantur enim stellae, id est sancti, caligine humanae culpae, sed B. Virgo tota pulchra fuit, quam totam illustravit, et perfudit sol justitiae, ut nec maculam habuerit, nec tenebras culpae.

Super haec martyrio decorata fuit. Ipsius enim animam pertransivit gladius, non materialis, sed doloris. Quo martyrio gravius passa fuit quam ferro. Quanto enim incomparabiliter amavit, tanto vehementius doluit. Unde sicut non fuit amor sicut amor ejus, ita nec fuit dolor similis dolori ejus. In martyribus magnitudo amoris dolorem lenivit passionis, sed beata Virgo quanto plus amavit, tanto plus doluit, tantoque ipsius martyrium gravius fuit, unde quia plus omnibus dilexit, et juxta magnitudinem amoris erat vis doloris,

gravius passa fuit mente quam martyres carne. Pulchra ergo fuit beata Virgo virginitatis decore, pulchra confessionis laude, et caeteris omnibus pulchrior qui sancte vixerunt, pulchra martyrii palma, et sine omni macula. Quia igitur tam pulchra, tamque multipliciter decora, merito de Libano vocatur, id est de candidatione. Quae etiam coronanda dicitur de capite Amana, Sanir et Hermon, de principe videlicet hujus mundi principante mundi amatoribus, et per munditiae fetorem, sive per alia peccata a Deo separatis, hunc mundi principem, et caput iniquorum beata Virgo superavit, calcavit et vires ejus contrivit, dum perfectam munditiam servavit in corpore et humilitatem in corde, ut nullum locum rependi, vel in pectore ejus, vel in mente habere potuerit mulier ista fortis cujus pretium procul est, et de ultimis finibus, illum pariens qui fortem armatum debellaret, atrium suum (id est mundum) pacate possidentem. Quae beata, dum ab eorum cordibus quos vel aperte saeviendo dejecerat, vel occulta et varia fraude tectus deceperat, meritis et intercessione sua liberavit, de cubilibus seu montibus leonum atque leopardorum coronari perhibetur.

CAPUT XXVII. De spirituali visu, et quomodo Deo placeat cura propriae salutis, et alienae.

Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa; vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui (Cant. IV). Duo sunt visus sive oculi: unus quo superna contemplantur, alius quo transitoria atque terrena. Illum quo superna videntur Salvator aperire venit, sicut ipse dicit: In mundum hunc ego veni, ut qui non vident videant, et qui vident caeci fiant (Joan. IX). Pro hoc illuminando ad nos venit, vulnere aperturam et mortem sustinuit, ut lumen hoc nobis aperiret, et ad cognitionem salutis vivificaret. Unde quantum oculum hunc, contemplationem scilicet salutis nostrae et desiderium amet his verbis exprimit, dicens: vulnerasti cor meum. Ac si dicat: O anima, quae soror mea dici meruisti, ex quo carnem sumendo me tibi fratrem feci, et quam sponsam elegi cum te mihi in amore et voluntatis unitate conjunxi, in eo quod aeterna potius quam terrena cordis oculis vides et quaeris, tantum me laetificas et grata fis, ut amor tuus cor meum vulneret et nimietate sua penetret. Fortis erat ad te dilectio mea quasi mors. Unde pro te mori volui, et dura corporis vulnera pro te suscipere, ut suavia amoris a te reciperem. Illa igitur cogitatio, et in illorum apertura oculum cordis defigens aperis hunc ad amorem pariter et cognitionem. Amor enim notitiam aperit, ut dum Salvatorem tuum amas, etiam salutem quam tanta charitate, et sui ipsius pretio comparavit immensam, et merito appetendam intelligas. Amans itaque me quia pro te haec pertuli, amare quoque incipis gaudium quod tibi emavi atque praeparavi. Et sic per visibilia humanitatis meae ac laboris, pervenis ad videndum et comprehendendum invisibilia aeternorum; de me ad videndum me transfers contemplationem; de me non habente speciem vel decorem ad meam in supernis gloriam et majestatem, ubi talis sum ut etiam angelis delectabilis sim ad spectandum. Spiritualis ergo visus tuus, et salus tua est contemplatio mei amoris meaeque fruitionis. Ego enim Salvator tuus sum, et salus, et qui pretium tuum fui, praemium ero, et gemina mei visio aeterna est beatitudo. Hunc spirituale visum, et

salutis tuae desiderium vehementer in te diligo, hoc uno solo oculo, id est contemplatione unica et singulari tuae salutis, et mei amoris atque fruitionis cor meum vulneras, et in uno crine colli tui. Collum caput et membra conjungit. Collum itaque mihi es, dum animas convertere et mihi conjungere studes. Unus crinis colli est unica cogitatio, et praecipua intentio qua circa hoc laboras. In hac gemina sollicitudine et cura tam propriae salutis quam alienae, amorem meum specialiter tibi vindicas, et ad intima cordis mei penetras. Placet quoque mihi, et singulariter me tangit simplex intentionis oculus quo nihil contra me, nihil praeter me quaeris. Per hoc enim toto corpore lucida es, id est bono et sincero opere, ut merito lauderis, et amore tuo cor meum vulnerare didiceris.

***CAPUT XXVIII. De laude geminae compassionis,
et dulci doctrina.***

Quam pulchrae sunt mammae tuae, soror mea sponsa, pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata (Cant. IV). Duae mammae duplex est compassio, corporalis et spiritualis. Has habet anima, quando corporum necessitate, vel aliqua adversitate laborantibus compatitur, sive in aliquo peccato, vel tentatione positus consolationem et orationem impendit. Haec ubera habet quando novit gaudere cum gaudentibus, et flere cum flentibus, infirmari cum infirmis, uri cum scandalizatis. Pulchrae sunt mammae illius animae quae omnibus ex affectu compatitur, et nullius dolores sine cordis dolore potest praeterire. Bene autem per unum oculorum spiritualiter videt illud quo etiam spiritualiter circa proximos movetur. Nam qui Deum diligit, etiam proximos ex charitate complectitur. Quia bonitati appropinquavit, pietatis viscera accepit, ut sic ad alios moveatur et charitate sicut Deum didicit amare. Item sicut unicum habet respectum ad salutem suam et ad Deum, item ad proximos suos unum habet motum, pietatis videlicet non commotionis vel rancoris. Merito haec ubera habens anima pulchra est, et aspectibus Christi placet habens charitatem quae peccata sua operiat, et misericordiam impendens alienis peccatis, ut misericordiam ipsa consequatur, de quo in Job legitur: Visitans speciem tuam non peccabis. Species nostra est proximus noster, in quo inspicimus quid nos sumus. Quem cum ita per compassionem visitamus, non peccamus, id est a peccato immunes sumus, quia per hanc pietatem a peccatis mundamur. Plene etiam a peccatis munda fit anima, quae non solum a proximo per rancorem aliquem, vel temerarium iudicium atque suspicionem peccatum non attrahit, sed insuper compatiendo de commisso indulgentiam percipit. Merito ergo commendatur quae per pietatem et a peccato mundatur, et meritis simul ornatur. Cujus ubera pulchriora vino dicuntur. In vino rigorem justitiae possumus accipere qui plurimum Deo placet et animam ornat, magis tamen hanc

misericordiae viscera commendant et decorant. Sicut enim oleum caeteris liquoribus supernatat, et splendorem suum praefert, ita misericordia superexaltat iudicium, eique praefertur, et potior est; ita ut iustitia non aliquod jus exercere debeat, aut iudicium donec ista suum plenius impleverit, nec operari valet quidquam iustitia nisi in hujus residuis, merito in tantum misericordia praeeminet et dignior est, ut officium possit suum exercere, si adfuerit discretio absque culpa, iustitia vero exercere suum non possit, nisi misericordia mediante. Merito ergo pulchra praedicantur et commendantur ubera in sponsa, quia per hoc ad Dei similitudinem tantum proficit, cui proprium est misereri et parcere, quantum ipse novit perfecte compati et subvenire. Et odor unguentorum tuorum super omnia aromata; hujus suavitatis fragrantiam, et unctionis spiritualis quam tam benigne afficitur ad omnes, condolet, gemit, orat et subveniri cupit in naribus superni sponsi, suavis omnium virtutum, operibus redolet, et placere cognoscitur. Caritas enim mater est omnium virtutum; unde non immerito virtus haec quae de illius radice procedit, iudicio praecellere et boni odoris famam meretur anteferre. Talis est sponsa in corde qualis etiam est in ore et opere.

Subditur: Favus distillans labia tua, sponsa; mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Favus distillans sunt labia devotae animae, quia spiritualis dulcedinis liquore fluunt, et aliis ad aedificationem hunc fundunt. Hunc favum congerit anima de diversis Scripturae floribus; hos perquirat, his insidet, de his suavitatem spiritualis dulcedinis extrahit et elicit. Scientiam infantem segregat et contemnit, aedificationem potius perquirat, suave olentes sententias, non pomposam eloquentiam eligit. Sanctorum quoque exempla et dicta spiritualia investigat et mente perlustrat, qui utique flores erant, et sicut palma florebant. Horum sicut sancta erat vita, ita dulcia et suavia erant quae proferebant, vel docebant ad hujusmodi flores pervolat; ab his spirituale mel colligit, sed praecipue de flore illo singulari, id est flore qui processit de virga Jesse, flore campi et non horti. Hujus

odor floris est sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus. Plenus est hic ager in quo habitat plenitudo divinitatis, in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae, in quo florent justii, et in quo fructificant tam in bona vita quam in sacra scientia. Hic est ager floridus, imo plenus floribus in quo tot sunt flores, quot justii in bono fructificantes, et extra quem non est florere, sed arescere. Ad hunc agrum floridum, et plenum quasi apis prudens pervolat sponsa, in hujus floris odore currit, ad hunc desiderio pergit, huic amore atque fide inhaeret, de hoc precis importunitate sugit mel gratiae, de hujus plenitudine accipit gratiam, per hujus spiritum diffunditur charitas in corde ejus, et pietatis accipit ubera, atque in labiis ejus diffunditur haec gratia, ut supernae dulcedinis saporem spiret et aliis propinet. Mel quoque et lac habet sub lingua, id est refectionem robustorum et consolationem parvulorum, solidum cibum perfectorum et lac tenerae doctrinae infirmorum. Praegustavit enim dulcedinem futurae vitae, ubi reficientur animae divinitatis Christi fruitione et humanitatis ejus lacte. Illius beatitudinis praelibationem degustavit, quia rivulis fluminis mellis et butyri reficitur, de quibus in Job legitur, quod eos hypocrita et fictus non videbit (Job XX), id est non intelliget, vel gustabit. Haec gemina dulcedo quasi fluminis impetus laetificat civitatem Dei supernam, sed ejus rivulos bonos adhuc peregrinos et exsules visitat, et leniter infundit et recreat. Ex hac abundantia habet anima ubera quibus perceptam suavitatem proferat, quae tanto plus sapiunt et aedificant, quanto datum est ei discere haec in experientia, et docere ex sententia. Et odor vestimentorum ejus sicut odor thuris. Vestimenta animae sunt opera quae in charitate sunt, vel fiunt, quibus vestiti, et non nudi inveniuntur ante Deum electi. Quae vestimenta sunt sicut odor thuris, quia sic bonum odorem de se mittit bona operatio sicut devota oratio. Si enim propter occupationem utilem aliquis intermittat, ipsa occupatio vice orationis reputabitur, ut, juxta Apostolum, sine intermissione oret qui semper bene operatur.

***CAPUT XXIX. De gemina conclusione animae,
et occulto martyrio.***

Hortus conclusus, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus, emissiones tuae paradus malorum punicorum cum pomorum fructibus (Cant. IV). Hortus est anima in qua excoluntur virtutum plantaria, et spiritualium studiorum gemina. Hic hortus tunc foditur, dum in ea vitia radicitus extirpantur, et mores convertuntur. Qui etiam tunc altius foditur, cum naturam vitiorum et origines cognoscere studet homo. Nunquam enim tepidus operator, et naturae vitiorum ignarus poterit bene mortificare vitia. Fodienda est ergo divinae passionis memoria, et clavi illi quibus impii foderunt manus et pedes Domini eam confodiunt, dum horum memoriam habemus, et huic dolori condolemus, et proinde de peccatis nostris dolemus, qui tantis beneficiis ingratos recolimus nos. Talis itaque dolor vitia expellit et reprimit, ut in nobis praevalere vel nocere non possit, dum his consideratis vehementer dolemus. Quem dolorem, dum amor Dei comitatur, ex hac gemina concussione compunctio generatur, quae, dum cor emollit, etiam virtutes proficere facit. Hic hortus conclusus est sera silentii. Per silentium enim excolit in profectu et justitia, quia cultus justitiae silentium requirit. In quo se cohibet, non solum a noxiis, sed etiam ab otiosis et superfluis, quia per minima pervenitur ad majora, et per otiosa decipitur mens, et extra se ducitur, sicut dicit Gregorius. Quot supervacuis verbis mens a silentii sui censura dissipatur, quasi tot rivis extra se ducitur. Ut ergo in se remaneat et se videat, se cognoscat, se corrigat, ab otiosis et superfluis verbis se reprimit et temperat. Auditum quoque et visum concludit, ne introrsus trahant quod mentem inquietet vel maculet. Et his fenestris seras ponit, quia per has mors ingredi solet. Cavet enim ne superetur a curiositate videndi sive audiendi, quia per horum delectationem a virtute spiritus enervatur, et tantum servus fit peccati quantum a peccato superatur. Non enim semper violenter vel repente per has fenestras mors irruit, sed etiam paulatim, et per parvam in mente negligentiam irrepit. Quia sentina neglecta ita navem sicut fluctus

irruens submergit. Haec enim usu pulverem in mentem congerunt quo foedatur et obscuratur, et paulatim ab his superatur, ut a vigore suo deficiat, et tandem libenter toleret quod negligenter toleravit. Ita qui parva negligit paulatim decedit (Eccli. XIX). Cura quoque rerum exteriorum cor urit, et germina virtutum suffocat ne prodeant et cogitationum terrenarum multitudo si hortum hunc irruperit bestialiter conculcat.

Haec igitur excludit devota anima, et contra hujusmodi hortum suum concludit. Quia vero secundo conclusus dicitur hic hortus, aliam quoque ejus conclusionem considerare debemus, non enim solum ab exterioribus periculis hunc munit et claudit, sed intus se bona sua celat, et hominibus occultat, sciens quod cum bona opera innotescunt et laudantur, mentem resolvunt et enervant. Difficile est enim aliquem laudari et venerari, et non aliquatenus laude sua delectari, vel etiam intus gloriari. Difficile est aliquem servum inutilem se reputare, dum bonorum testimonio bonus praedicatur; imo contingere solet ut deceptus laude, magis credat famae quam conscientiae. Qui privatus cognitione propria, interdum ad hanc superbiam caecatus perducitur, ut habere se credat quod non habet. Ita dum beatificatur homo, seducitur et via gressuum ejus dissipatur, ut in antea non ad perfectum tendat, sed consummasse se credat. Occultat vero bona sua anima devota et claudit se contra laudes, ut has non audiat, surda ad has sicut aspis obturans aures suas ne exaudiat vocem incantantium. Incantatur enim anima laudibus, ut mala sua non videat, et de justitia fallaciter se extollat. Ita se claudit et munit fortis, intus vero gratiae praeparat, et cor ad hanc aperit, sicut in Job legitur: Radix mea aperta est super aquas (Job XXIX), id est intentio cordis patet per desiderium ad gratiam sancti Spiritus capiendam. Quam tanto citius et plenius attrahit, quanto ad nihil aliud patescit. Tanto enim liberius ad Deum amor ejus dirigitur, quanto delectatione vel impedimento laudis minus impeditur, unam petit, et hanc requirit, ut inhabitet in domo Domini non manufacta, sed aeterna, ut videat voluntatem Domini per cujus impletionem ad

illam perveniat, et visitet templum istud in quo dicunt omnes cives illius gloriam. Istud templum visitat meditatione et desiderio. Illius felicitatem et gaudium contemplatur, cujus contemplatione facile laudis gaudium respuit atque a cordis aditu excludit. Hunc ergo hortum sic conclusum fons signarus irrigat; fontem itaque signatum intelligentiam videlicet spiritualem Spiritus sancti signaculo impressam et sacrae Scripturae documentis, et Patrum exemplis munitam intellige. Quod enim sapit anima talis et sentit, nec corruptum est a malo spiritu, nec in aliquo a sana doctrina discordat, vel exemplis sanctorum contrarium deprehenditur, vel novitate noxia seu praesumptione est vitiatum. Hoc fonte irrigantur horti hujus plantaria, quia hac scientia informantur virtutes, et bona studia, et proficiunt atque discrete fiunt. Hujus fontis sobrio potu homo in anima vivificatur, et pacem cordis consequitur. Sapere enim secundum spiritum vita est, et pax. Cujus emissiones sunt paradisus punicorum malorum cum pomorum fructibus. Mala punica rubea designant martyrium, quod sit in pace Ecclesiae, quo scilicet mortificantur vitia et peccata sanguinea et rubea quasi vermiculus. Martyrium est cum mortificamus membra nostra quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, concupiscentiam malam, avaritiam et caetera mala. Continet autem intus malum punicum grana multa et alba. Sic quoque habet anima in se multa martyrii opera quae hanc mundam et candidam faciunt. Opera enim sunt martyrii quod se per compassionem proximi affligit aliquis, quod laedenti se ignoscit, quod inimicum diligit, quod carnem abstinentia, vigiliis vel aliis laboribus castigat, quod contra tentationes varias laborat, quod voluntati propriae renititur, quod carnis voluptatibus reluctatur. In hujus afflictione et labore calicem passionis bibit, et quotidie crucem suam tollit. Haec sunt grana mali punici, quae utique candorem habent, quia animam non solum ornant meritis, sed mundant a poena debita peccatis de quibus poenitens est. Quia enim laboriosa sunt et poenalia, ideo poenam potius delere dicuntur quam alia opera non poenalia. Alio quoque modo animam ornant, quia per haec magis creditur charitas incendi, et sic meritum augeri. Pomorum

fructus quos simul praefert hic hortus, sunt alia opera fructifera atque meritoria aeternae vitae, et fragrantia boni exempli atque opinionis odore. Emittit enim cyprum, cum nardo et crocum. Cypri semen sicut semen coriandri album esse dicitur, sicut de manna legitur. Unde merito per candorem quem manna habet, coelestis gratiae refectionem designat. Nardus autem de quo Dominicum unctum est corpus, unctionem dilectionis Dei in corde significat, quia sic unguimur, ut tribulationis igne non superemur. Cum gratia nos reficit et replet, contra adversa fortes facit. Crocus quae ardentibus languentium membris refrigerium confert, charitatis hanc virtutem designat, quae ab aestu carnalium voluptatum mentem temperat, et ad desideranda superna gaudia inflamat. Emissiones quoque ejus sunt fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha et aloe cum omnibus primis unguentis: fistula quae et cassia dicitur, robusti corticis est, et purpurei coloris est, quae ad curandum viscerum molestias valere narratur. Quae recte pro sui brevitate humilitatem significat: humiles enim quasi purpureo vestiti colore Dominicae sunt semper memores passionis, semper ad patiendum pro Domino parati. Haec virtus maxime internos peccati motus, et lasciviam, quasi viscerum dolores reprimere consuevit, cum recogitantes quod Dominus pro nobis passus est minus nos pati quam meremur agnoscimus. Cinnamomum ejusdem virtutis figuram tenet: unde per hoc quod fistulae cinnamomum junxit, potest intelligi quod profectui humilitatis iterum atque iterum debemus insistere, et vias hujus virtutis atque modos humiliandi nos investigare. Et quia per hanc maxime gratia obtinetur, sic per eam maxime ad perfectionem pertingitur. Haec autem arbor coloris est subnigri vel cinerei, hoc designans quod humiles se peccatores pulverem et cinerem cognoscunt, et existimant oportere ut agant poenitentiam in favilla et cinere: Fistula, inquit, et cinnamomum cum universis lignis Libani. Sicut fistula et cinnamomum humiles justorum congregationes, ita ligna Libani sublimem eorum operationem demonstrant, haec crescunt in horto bonorum, dum et magna agunt, et apud se humiles semper et parvi sunt. Myrrha et aloe continentiam carnis exprimunt,

et horum natura est aromatum, ut uncta ex eis corpora defunctorum minime putrescant. Prima vero unguenta sunt illa, de quibus dicit Paulus: Aemulamini charismata meliora (I Cor. XII). Pulchre etiam myrrha et aloe cum omnibus primis unguentis junguntur, quis dum carnem a lascivia restringimus, consequens est ut majora Spiritus dona percipiamus. Hanc paradisus arborum profert et emittit de radice cordis devotae animae. Hortus bene excultus, virtutes scilicet et spiritualium germina studiorum. Haec est paradisus in qua versatur anima, cujus deliciis et amoenitate delectatur. Hanc paradisum in terra possidet de hac ad coelestem migratura. Primi parentes terrestrem habebant paradisum, post hanc coelestem habituri si mandatum servassent. Sed pro cibo lignorum paradisi spinas, et tribulos per inobedientiam meruerunt. Haec evulsis spinis vitiorum recipit fructus Spiritus, et paradisum virtutum: haec paradisus est justitia, pax et gaudium, in Spiritu sancto delectatio, virtutum gustus et experientia divinae bonitatis, praelibatio futurae beatitudinis, spes vitae aeternae. Hanc paradisum emittit hortus devotae animae, et de hoc horto emittitur ad hortum conclusum supernae civitatis Hierusalem. Cujus confortatae sunt serae portarum, omnis exclusa miseria, omnisque inclusa felicitas et beatitudo sempiterna.

CAPUT XXX. De fonte animae et aquis vivis gratiae quae fluunt a Christo.

Fons nortorum, puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de Libano (Cant. IV). Fons est anima devota quae manat et fluit, semper nova oritur, quia semper in Deo renovatur. Meditatur enim, vel operatur bonum, vel desiderio ad anteriora fertur. Fons iste non cessat ebullire, et erumpere ad Dei amorem, ad proprium exerescere, et dilatari ad proximi dilectionem. Non enim per torporem veterascit, sed perfectissime et ad plenum semper excrescit, et de plenitudine qua abundat, inferiores et infirmiores visitat et rigat. Isti sunt horti et sunt conclusi dum se custodiunt a peccatis, et excolunt, et exercent in virtutibus ac bonis operibus. Ad hos quasi in vicino positos, et cognatione spirituali junctos effluit, et qui deviant hos infundit, hos corrigit, hos impinguat, hos consolatur. Et qui plerumque pusillanimitate trepidant dum gratiae profectum minus percipiunt, dum praedicationis, vel consolationis auxilio minus sublevantur, tales visitat anima devota atque perfecta, quia hos modo sublevat consolatione, modo orationis auxilio, modo doctrina vel admonitione. Est enim puteus aquarum viventium, profundam videlicet Spiritus sancti gratiam ac scientiam consecuta, quia et in se abundat ut aliis refundere possit. Non sic ille puteus de quo Samaritana hauriebat aquam, ex qua qui bibit iterum sitit. Illius putei aqua peccati est delectatio, quam dum bibit homo, non tam se satiat, quam sitim peccandi in se provocat. Denique, dum sitim sedare cupit, sitis altera crescit. Hic autem puteus aquam vivam continet, quae sitim peccati exstinguat, et in vitam aeternam saliat, quia hic spiritualiter satiat, et ad satietatem aeternam perducit. Altus ille puteus, quia difficile obtinentur cupita, profunditas autem hujus difficultatem hauriendi non facit, sed facilitatem. Quanto enim profundius et plenius accipit gratiam, tanto hanc ad manum habet. Profunditas enim fundatio est, et perfectio qua etiam in affectu sic habet bonum, ut illud diligat propter ipsum bonum, et ipso bono delectetur, et bonum faciat, non solum propter retributionem, sed

Deo quia bonus est confiteatur. Hic est puteus tertius Isaac quem latitudinem vocavit, eo quod eum Dominus super terram dilataverit, super terram enim dilatatur homo, cum ad gratiae perfectionem pervenerit et, transito timore servili atque initiali, ad filialem dilectionem conscenderit. Primum puteum fodit homo cum terram (id est peccata terrena) ejicit a se timore poenae. Secundum, cum non solum timore, sed etiam amore boni peccata cavet. Tertium, cum ex solo amore et malum deserit et bonum facit. Et in duorum puteorum fossione calumnias, et inimicitias sustinet pastorum Gerare, id est daemonum incolatum nostrum videntium. Gerare enim interpretatur incolatus visio. Pastores isti pascunt et nutriunt carnales motus in nobis, incolas nos videntes, et advenas super terram, et patria privare conantes. Cum autem ad perfectam charitatem et fervorem spiritualem venerimus, et ad omne bonum ex amore ducimur, tunc contentio cessat in nobis et daemonum impugatio, quia ad contendendum nobiscum vires non habent, sed ipse fervore spirituali, et amore boni debilitantur in pugna et enervantur. Tunc anima ita dilatatur in charitate et gratia, et ditatur ejus plenitudine, ut de se etiam alios infundat. Et ut scriptum est: De ventre ejus fluent aquae vivae (Joan. VII). Ista gratia Spiritus sancti aquis vivis comparatur; quia, dum replet, vivificat hic animam et ad vitam perducit futuram. Fluunt autem istae aquae impetu de Libano. Libanus qui interpretatur candidatio, Christum significat, qui candidus est; quia sine omni peccato, et qui in coelis tanto candore et decore resplendet, ut tam angelorum quam sanctorum gaudium sit ejus contemplatio. Candor est enim lucis aeternae et speculum sine macula Dei majestatis. Candet etiam, et lux est illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Et tam copiose lux ista diffunditur, ut etiam ingratum oriatur, et in tenebris luceat quae eam nequaquam comprehendant. Circumfundit autem malos, sed non infundit, quia ad corda eorum non pertingit. Concluserunt enim se, et aditum suum damnaverunt seris peccatorum ne ad eos penetret lux divinatorum donorum, bonos vero illustrat et infundit; quia contra peccatorum inquinamenta cordis hospitium munientes, et munditiae studentes se praeparant ad gratiam

percipiendam. In his habitat, hos replet, reficit et inebriat, hos sanctos habitaculum et civitatem Dei fluminis hujus impetus laetificat. Item sunt aquae quae fluunt impetu de Libano, id est Christo, in devotos ac humiles, Libanus mons est de quo fluunt aquae Jordanis, qui interpretatur descensus eorum. Mons iste Christus est, a quo descendit gratia ad corda eorum qui valles sunt, id est humiles, qui abjectionem diligunt et singulari ac simplici desiderio gratiam sumunt et quaerunt. Tales desideriis carnalibus vel mundanis nullatenus patent, vel humanis favoribus intendunt: ideo haec fluenta gratiae tam copiose percipiunt, quam studiose contra omnia oblectamenta exteriora se concludunt. Cum impetu itaque aquae gratiae de Christo fluunt ad munditiam cordis, ad fervens desiderium, ad vallem humilitatis. De Libano, id est Christo, defluerunt aquae vivae, quando Spiritus sanctus tanquam torrens discipulis influxit, et suavi eos ubertate donorum inebriavit. Et item, quando idem Spiritus orbem terrarum implevit. Unde merito a Christo fluere dicuntur aquae istae, quia ab ipso coepit tempus gratiae; de Libano, cum impetu fluxerunt aquae istae cum Christo in coena benedicente panem, sacramentum eucharistiae celebrari coepit, et una passibilis praesentia ipsius sublata multis in locis usque ad consummationem saeculi nobiscum mansit. Semel quoque oblatus in cruce, multoties in altari pro nobis offertur. Et qui jam non moritur, et mors illi ultra non dominabitur, mortis ejus mysterium, et effectus ad salutem nostram quotidie iteratur; ibi enim mors Domini annuntiatur. Istae viventes aquae cum magno impetu fluunt. Nam haec gratia per fines Christianitatis currit, et fideles irrigat et infundit. Hanc enim fideles non solum praesentes percipiunt, sed in remotis quoque locis hanc capiunt, si desiderio accedunt, et fide tangunt. Fide mulier tetigit quae retro accessit, et non corporaliter pressit. Tangentibus autem fide formam sacramenti hic fructus pervenit. Haec virtus de illo exit, videlicet amplior gratia, remissio peccatorum, vires contra peccata, munimen contra tentamenta. Sic fideles in quibuscunque sint locis quantum accedunt fide, tantum mundantur, et hanc gratiam percipiunt. Istae sunt aquae viventes quae de fonte Salvatoris

hauriuntur, ut merito cum impetu fluere dicantur, quae tam multos, et tam multipliciter replent, et tam longe, et tam large fluere noscuntur. Dilatare ergo, anima mea, ad hunc fontem tam large fluentem; circuere omnia ejus loca, ut multam haurias aquam gratiae de hoc fonte; nusquam otiose ad hunc fontem accedis, nunquam ab hoc sine fructu redis. Tantum de hoc fonte hauries, quantum fuerit desiderium tuum et fides. Spiritualem tactum a Maria requisivit et corporalem prohibuit. Spiritualiter enim tangere, ac videre salubrius est, et magis meritorium, Domino dicente: Beati qui non viderunt et crediderunt (Joan. XX). Concede ergo mihi, Domine Jesu, fons bonitatis qui tanto impetu fluis, et tot in locis dilataris, ut tam late ad te fide curram, teque tangam, quatenus plene te hauriam et profunde possideam; sicque puteus aquarum viventium fiam, et te mihi cum impetu influentem aliis refundere sufficiam.

***CAPUT XXXI. De consolatione tentationis,
et quod hanc sequitur amplior gratia.***

Surge, aquilo, et veni, auster; perfla hortum meum, et fluent aromata illius (Cant. IV). Virtutes cum sint in homine premuntur interdum a tentatione aliqua vel adversitate, ut non appareant foris cum intus habeantur. Cum ergo aliquis tentationis adversitate laborat, in horto ejus aquilo flat, ventus scilicet gelidus et siccus. Hic ventus aquas gratiae stringit, et virtutum exercitium ligat: unde aquilo aquas ligans dicitur, licet tamen aliquis in statu tali, si bene se habeat, non minus mereatur, minus tamen libere, vel jucunde in gratia, vel virtutibus se exercere praevalet. Praepediuntur quippe hujus venti frigore ne libere currere possint aquae gratiae. Dominus enim, ne extollatur homo si continue hac consolatione perfruatur, dispensatorie permittit eum nunc tribulari, nunc eundem benigne consolatur, et omnia haec ad utilitatem operatur. Captivitatem hanc convertit sicut torrens convertitur in austro, et glaciem mentis solvit gratiae suae sereno. Aquilonem surgere jubet, id est recedere et austrum flare, id est adversitatem cessare, et Spiritus sui consolationem advenire. Imperat huic vento et mari, id est facit cessare perturbationem, et facit tranquillitatem non mediocrem, sed magnam. Facit enim austrum, id est Spiritum sanctum non solum flare in horto animae sibi devotae, sed etiam hunc hortum perflare, id est plene occupare. Tunc, recedente aquilone et dissipata corporis glacie et flante Spiritu sancto, fluunt aquae gratiae per hortum animae. Flabat quidem auster in hoc horto, quia charitatem habebat anima, quae non nisi per Spiritum sanctum infunditur, et cum minus fluerent haec aromata, non minus habebantur. Non enim minor est aliquis in virtutibus, cum a tentatione possidetur. Nam etsi premuntur virtutes, tamen non extinguuntur, et quoties quis resistit, toties coronatur. Et contingit ut anima quae durius laboravit tentatione, plenius remuneretur perfectione, et adversitas pugnae fiat occasio amplioris gratiae. In seipso permisit Christus ad tempus saevire inimicum, ut destrueret et suos similiter tentari sinit, ut eum superent,

et propterea majori eos gratia remuneret. Devicto enim inimico, ejus vires enervantur, et victores spiritualiter roborantur et gratia donantur. Perflat tunc auster, id est Spiritus sanctus hortum animae, quia perfecte in eo flat, et perfectione animam donat. Fluunt tunc aromata virtutum tanta utique ubertate, ut quaelibet adversa prospera reputet homo, et exteriora damna in lucrum animae convertat. Fit tunc patientia laeta, charitas benigna, humilitas devota, obedientia prompta. Diligitur inimicus non tam ex rationis ductu, quam ex mentis affectu. Debilitantur motus carnales cordis, quia spirituales roborantur. Sapit anima secundum spiritum et movetur, afficitur spirituali dulcedine, accenditur zelo et amore omnis boni et fraternae salutis charitate. Denique virtutes habet non tam in desiderio, quam in effectu. Fluunt tunc ita virtutum aromata, ut omnes homines pietatis visceribus amplectatur, et tam exemplo alios corrigat, quam bonae opinionis odorem de se spargat. Cujusdam monachi hortum ita perflabat auster, ut de eo fluerent haec aromata, cujus mores et modum hic inserendos duxi. Erat enim vere mitis et humilis corde, ita intus suo judicio se vilem ac nihil reputans, sicut se foris propter Deum humiliabat. Judicabat enim se unquam nullius utilitatis hominem pasci in domo Dei. Qui cum caeteris floreret virtutibus, gratiam tamen mansuetudinis specialiter obtinebat. Ideo amabilem et affabilem se omnibus exhibebat. Adeo circumcisum fuit os ejus, ut vix unquam ex ore ejus sonus detractionis. scurrilitatis verbum, sermo inanis gloriae, invidiae vox audita fuerit; non alios judicare, vel judicantibus consentire deprehensus est. Inania non solum loqui caverit, imo talia quicumque loquebatur ab eo timuit. Inter ridentes positus, ne onerosus fieret, hilarem se exhibebat, sed risum integrum non admisit. Si quando ad consilium alicujus negotii causa vocaretur, tristis perseverabat et nubilus, donec fratrum consortio redderetur. Rarissime solemnibus vigiliis, rarissime horis psallentium in choro inventus est defuisse. In refectorio nisi communibus cibus utens, si quid forte praeter solitum apponeretur non accipiebat, vix unquam nisi obedientiae compellente infirmariam intravit, vix cum intrasset teneri potuit. Si quis multitudine, vel magnitudine tentationum

percussus fuit, ab ore ejus audivit et radicem tentationis, et curationis remedium. Ita enim percurrebat omnes angulos conscientiae infirmantis, ut credere posset quae confitebatur eum vidisse omnia, omnibus interfuisse. Tantaе charitatis erat et sic se induerat viscera pietatis, ut omnes excusaret, pro omnibus intercederet, nescientibus illis pro quibus loquebatur, nec personarum acceptor, sed necessitatum. Denique pedem quem in semitis Domini Jesu posuit, donec cursum itineris consummaret, non retraxit. Unde hujusmodi hortum auster, id est Spiritus sanctus perflaverat, totumque occupaverat, ut nullus in eo locus vitio pateret, vel carnalitati, sed fluerent, et ad alios quoque recurrerent aromata illius.

CAPUT XXXII De adventu Christi in anima, et quod per mortificationem pervenitur ad perfectionem.

Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructus pomorum suorum (Cant. V). Sponsa proficiens in virtutibus, et serenata plenius conscientia, sed ex hoc non in se, sed in Domino glorians sponsum advenire precatur, quamvis de acquisitio ab ea fructu virtutum gratuletur. Novit enim quod congaudeat nostro profectui, et delectabiliter eum reficit salutis fructus. Manet autem in anima devota: nam sine ipso devota esse non posset, nec fructum ferre nisi in ipsa maneret, sed venire in animam dicitur, cum gratiam auget et profectui ejus congratulatur. Quotidie enim in devotis venit, quia eos renovat, et gratiam in eis cumulat. Ait itaque: Veniat dilectus, etc. Ac si dicat: Non praesumptionis audacia, sed de conscientia bona et fide non ficta confisa institi mundando cordi, et praeparando illud tuo plenius adventui, laetifica me tua visitatione, refice post laborem, delectare et pascere fructu mei laboris. Unde dilectum singulariter vocat suum, tanto utique confidentius, quanto perfectius virtutibus ornata gratiorem illi mansionem praeparavit. Quem etiam in suum hortum venire rogat, et suum fructum percipere. Ipsius enim est fructus, ipsius est hortus, est hortulanus sepiens eum sua custodia, et incrementum ei dans; quia, neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Non ergo sibi, sed Deo tribuit quod proficit, non suis viribus vel industriae, sed pietati divinae: scit enim quia sine ipso nihil potest facere, et nisi hortum hunc ille custodierit, frustra in ejus custodia vigilaretur. Divina namque cessante custodia, destrueretur maceria et esset in direptione, nec proficerent plantaria. Invitat itaque eum ad pomorum suorum comestionem. Poma sunt opera virtutum, quae refectionem habent et odorem. Mentem enim reficiunt, et boni exempli de se odorem aliis emittunt. Haec poma comedit dilectus, quando istis operibus pascitur, et tam illorum quam nostro profectu delectatur. Sponsae igitur desiderio tractus, et virtutum ejus pulchritudine atque munditia cordis delectatus, praesentiam suam exhibet sponsus,

dicens: Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Eademque munditiam atque perfectionem quam reperit, imo quam ipse in ea operatus est, enumerat, dicens: Messui myrrham meam cum aromatibus meis. Comedi favum meum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo (Cant. V). O soror mea, quia tu es sponsa, et mihi in amore conjuncta, ego inveni in te hortum meum conclusum et bene excultum, ut in te comedam, et te post laborem reficiam. Afflictionem poenitentiae tolerasti, pugnam, tentationem, laborem correctionis morum, et venisti ad messem perfectionis virtutum, de laboriosa vita ad contemplationis tranquilliores statum. Messui itaque in te myrrham cum aromatibus, quia simul cum amaritudine laborum confecta sunt, et perfecta in te virtutum aromata et cum servatis mandatis profecit sapientia. Cum enim mortificata fuerit carnalitas et propria voluntas, tunc fluunt virtutum aromata, et per consummationem et triumphum hujus laboris venit ad cultum perfectionis. Myrrham autem metit Christus, quando praemissos labores perficit in anima quibus ad virtutes et perfectionem pertingit, et eam suaviter roborat ut delectabiliter agat quae prius horrebat, sicut in Job legitur: Quae prius nolebat tangere anima mea, nunc prae angustia cibi mei sunt (Job VI). Sic apostoli convaluerunt de infirmitate, sic Paulus omnia potuit in eo qui se confortavit (Philip. IV).

Sequitur: Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Favus est dulcedo bonorum meritorum quam intus habet anima devota; mel operatio quam foris exhibet quae merito melli comparatur, quia dulce est quod pro illa in futuro retribuitur. Favum Christus comedit, cum dulcedine bonorum morum pascitur, cum ei cujus in pace factus est locus ejus emendatis et pacatis moribus locus praeparatur. Melle reficitur, cum bona opera facit aliquis, cum ei cujus sunt deliciae esse cum filiis hominum qui stat ad ostium et pulsat aperitur. Aperitur enim ei cum per opera proficit charitas, augetur gratia, et conservatur. Magis igitur operando magis ei aperimus, ut ad nos intret et nobiscum coenet. Felix convivium, et

beata anima cum qua et in qua Christus convivatur. Vinum quoque, et lac in anima bibit Christus cum gemina ejus contemplatione, divinitatis scilicet et glorificatae humanitatis (quae per vinum et lac designantur) gaudet atque delectatur. Hinc etiam cibum et potum animae aptare possumus, et ex ipsius persona haec exponere. Ipsa enim favum comedit, quando bonis ornata moribus horum suavitate delectabiliter reficitur. Magnam quippe suavitatem ac tranquillitatem animi habent dulces in moribus, sicut e contrario non est pax impiis et insolentibus. Item dum ita se custodiunt a peccatis, ut in nullo eos remordeat conscientia, semper epulantur, semper securitate perfruuntur, sicut scriptum est: *Secura mens quasi juce convivium* (Prov. XV). Mel tunc comedit anima, cum delectatur bona operatione, cum labores manuum suarum manducat, quando de eo quod foris operatur intus spe mercedis pascitur, quando dulce fit ei quod pro delectatione superna facit, et pauci ei videntur dies laboris prae magnitudine illius felicitatis. Suspirat enim ad videndum Deum cujus suavitatem, nisi ex parte gustasset, minime desideraret. Unde sequitur:

Bibi vinum meum cum lacte meo. Vinum tunc bibit anima cum divinitatis ejus percipit saporem, et hoc poculo sic inebriatur ut terrena omnia oblivioni tradat, et supernis per amorem inhaereat. Lac percipit cum glorificatam in coelis humanitatem Christi cogitat. Hac contemplatione reficitur, et in hac spe et memoria hilaescit et consolatur. Haec est gemina felicitas tam angelorum quam hominum in illa vita, divinitatis scilicet fruitio et humanitatis contemplatio. Quam felicitatem devota anima experitur ex parte in hac vita, sed perfecte comprehendet in futura, quando Deum videbit sicuti est, et facie ad faciem contemplabitur eum. Prius autem favus et mel comeditur, et postea vinum et lac bibitur, quia necesse est ut prius emendati mores, et digna operatio praecedat quam contemplationis gratia concedatur. Prius Lia supponitur quam ad Rachelis complexus veniatur. Laborandum itaque est, et mundandi sunt oculi cordis ut Deus videatur. Munditiae enim cordis videndus promittitur Deus,

sicut scriptum est Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. V). Ut ergo Deum videas, munda cordis oculum, alioquin mundum tibi pro Deo vel angelo lucis videas, et recipias tenebrarum angelum, nec bibas vinum Dei, et mel dulce, sed fel draconum sit vinum tuum, et venenum aspidum insanabile. Caecutientis enim visus saepe fallitur, ut quo deterius videt, eo plus sibi videre videatur, et cum una res oculis ejus appareat, duas se potius videre credat. Sic quidam, cum quaedam vident vana et divinant, mendacia, vident visiones fallaces, quia omni spiritui credunt, et minus cordis oculos ad videndum spiritualia, et discernendi mundaverunt.

CAPUT XXXIII. De spirituali refectione et usu gratiae.

Comedite, amici, et inebriamini, charissimi (Cant. V). Comedunt boni, dum spirituales consolationes percipiunt, dum amore Christi pascuntur, dum illuminantur in fide, dum consolantur in spe, dum accenduntur charitate, dum delectantur justitia veritate, castitate et caeteris virtutibus. Quaelibet enim virtus mentem pascit dum hanc sua delectatione reficit. Cibus etiam bonorum est Scriptura, dum teritur, dum masticatur, quia latent in ea spirituales sensus qui erudiunt mentem et pascunt. Sed in hac Scriptura mali cibum non percipiunt, sed morbum, nec in ea sumunt aedificationem, sed inflationem. Appendant enim argumentum hujus non in panibus et laborem suum non in saturitate (Isai. LV). Boni vero in hoc habent tot fercula, tot refectiones, quot spirituales sententias. Hanc boni esuriunt, per hanc pericula evadunt, sicut scriptum est: In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii (Job. V). Dum enim verbum Dei esuriunt, et illo se reficiunt, eruuntur a peccati morte, et muniuntur in bello tentationis, quatenus roborati ejus cibo et instructi, nec dejiciantur, nec seducantur. Solent autem boni nunc foveri consolationibus nunc repleri amaritudinibus, nunc abundare gratia, nunc laborare accidia. Sed docti sunt ex Scriptura tentationem esse probationem, et ipsum gravamen accidia solent tentationi ascribere, dum scilicet caro reluctatur spiritui, et vult cordi aequari, vel etiam praeferri. Sciunt etiam ipsam tristitiam interdum melius tibi prodesse quam te ea carere: Juxta est enim Dominus his qui tribulato sunt corde, ait Psalmista: Et humiles spiritu salvabit (Psal. XXXIII). Facit Dominum vicinum bonis tribulatio quam patiuntur et defectus ipse per quem magis humiliantur. Ita quandoque deserit suos Dominus, ut quasi occidat, et omnia quae prius habere videbantur extincta doleant, sed dum sic occidunt sperant, sicut in Job legitur: Etiamsi occiderit me in ipso sperabo (Job. XIII). Sperant dum sic occidunt et vivunt, quia conservat eos igniculus charitatis qua sic destructi, et prostrati intentionem conservant Deo recte vivendi et nullatenus mortaliter peccandi: dum itaque fabulantur boni, prope est

eis Dominus; dum occiduntur, sperant. Si vero rideat ad eos, non ei credunt, sicut item Job de Deo loquitur: Si quando ridebam ad eos, non credebant mihi (Job XX). Non itaque cito, vel temere ridenti Deo credunt boni, quia et consolationem gratiae praestare novit Deus, et tamen elatos de bono suo et ingratos, et mandata negligentes solet damnare. Sciunt utique boni consolari in adversis, sciunt humiliari in prosperis, sciunt saturari et esurire, abundare et penuriam pati. Qui justus fuerit interdum non levabit caput suum saturatus afflictione et miseria. Impii quibus erit in futuro vae, hic quandoque etiam intimis donis reficiuntur: Inimici Domini, ait, mentiti sunt ei, et cibavit ex adipe frumenti illos et de petra melle saturavit eos (Psal. L). Inimici ergo dicuntur, et tamen non tam ex frumento, qua ex adipe frumenti saturantur, etiam mystica et interna percipientes. Et quidem Deus quod amoris est, quod amicitiae, etiam indignis facit. Sed qui gratiam ab eo percipit, et non se versa vice amicum exhibet respondendo gratiae et digne ex hoc operando, inimicum se facit, et ad cumulum damnationis hanc sibi vertit. Reficit itaque gratia bonos, reficit et reprobos. Habet etiam cibus homo ab ipsa natura, quia jucundior pascit cibo dulcedinis. Habet et a causis accidentibus: reficiunt enim prospera dum succedunt. Non est cibus iste spiritualis quo reficit Christus. Attamen plerumque cibus est imperfectorum, et olus infirmorum. Et saepe utiliter pascit hoc olus infirmos sicut dicit Paulus: Qui infirmus est olus manducet (Rom. XIV). Levigat enim et curat ex parte morbum accidia quam patitur mens ex inopia gratiae. O quam frequenter imperfecti et ignari gratiae moventur carnali gaudio, vel naturali alacritate, et moveri se arbitrantur spirituali consolatione! Quod saepe ab inimico, vel a proprio corde aliquid sentit homo, et a Spiritu sancto hoc esse credit. Et quid mirum si in devotione se misceat inimicus, et falsa loquatur qui in ipsis etiam prophetis loquebatur. Qui etiam a suo spiritu aliquando dixerunt quod a Spiritu sancto se dicere crediderunt. Non ergo debet homo sequi cordis sui suggestionem vel experimentum, cum in hujusmodi quosdam prophetas noverit interdum fuisse deceptos. Nec solum haec pericula caveri oportet in statu peccati, sed etiam prudenter in

ipsa gratia quid gerendum fuerit est attendendum. Cum sapientia bibe vinum, ait Salomon, vino gratiam significans (Eccli. IX). Et item egitur: Quod Spiritus sanctus auferet se a cogitationibus quae sunt sine intellectu (Sap. I). Concedit ergo Deus gratiam, sed usus homini subjacet, quia alius alio utilius et salubrius per hanc operatur. Debet ergo considerare modum gratiae quo afficitur.

Spiritus enim sanctus unicus dicitur, et multiplex; quia, cum unus sit, diversis tamen modis mentes visitat et afficit. Audire ergo debet anima quid et quomodo loquatur in ea Dominus Deus. Et cum loquitur, inter audiendum rogandum est, ut audiente ducat, et qualiter meditationes dirigendae sint doceat. Offerunt enim se tunc meditationes spirituales, ita ut mens sedeat quasi rex, circumstante se harum exercitu. Regere itaque has debet et discernere quam potissimum admittat, in quam se magis exerceat, quandiu unicuique inhaereat, quando de illa ad istam transeat. Ferculum enim est quaelibet meditatio, quia pascit mentem; sed ut devotio ipsa accendatur, et diutius epuleris cum hoc ferculo refectus es et sapor ejus cessare coeperit, utiliter aliud assumis. Ad aliam ergo meditationem convertere quae vicinius se obtulerit, et quam praecedenti similem et non diversam noveris. Cum enim omnes meditationes spirituales utiles sint, talis tamen est modus earum, ut diverso, imo etiam interdum econtrario modo aedificent, et nunc illae, nunc istae melius convenient, et menti sapiant. Sic affectam mentem aedificant istae, et sic affectam aedificant aliae. Cordis vero consolatio, et spiritualis relectio Dei quidem donum est, sed cooperari te oportet huic dono et prudenter in eo exerceri. Hujus enim refectionis Deus auctor et largitor est; homo vero minister et coquus, ut vel bene sibi, vel male parere possit. Cum vero in ipsum Deum contemplationem defixerit aliquis, hac vicissitudine cogitationum minus indigebit, sed summo bono, quandiu datur, inhaerebit. Tunc enim minister et coquus est ipsa sapientia, et facit opulentum convivium, cum seipsam praebet in cibum. Neque enim opus est humano labore vel praeparatione, quando fercula divinitas

infert et refectionem ipsa ministrat. Amicos igitur cibo, ut dictum est, Deus pascit. Charissimos vero plenius reficit et potat, imo abundantiore gratia etiam inebriat, de quo cibo aliqua dicta sunt. De inebriatione vero loqui formido, quod mihi ex sententia dicere datum non est. Anima enim quae in nuptiis Agni uxor est, vel filia spirituali vino inebriari novit, quae in hoc convivio lateribus Christi assidet, vel circa mensam, sicut scriptum est: Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuae, filii tui sicut novellae olivarum in circuitu mensae tuae (Psal. CXXVII). Ego autem pauperis more non solum a mensa segregatus, sed etiam a convivio, utinam autem ante fores de vino illo jucundo in scyphulo meo accipiam. Scio enim me non plene a sorde peccati mundatum, et hoc ad mensam filiorum et potum non admittar vel accedam. Relinquo ergo de hoc vino et ebrietate disserendum expertis. Insapientiam vero meam et infirmitatem sciens, sed et ulcera multorum attendens, jacere volo (id est humiliare me) ante januam divitis Christi, et mendicare non solum potum, sed et cibum de mensa dominorum, sive dominarum mearum, devotarum scilicet animarum. Etsi enim uxor et filii sive filiae epulantur splendide, inferiores tamen et pauperiores edent et reficientur de reliquiis mensae. Nolo igitur erubescere mendicare a talibus alimoniam vitae, ne post hanc vitam cum fatuis virginibus frustra mendicem. Ibi repulsam patiuntur mendicantes, hic vero, qui petit accipit. Et quia notis et amicis libentius et abundantius datur, amicum me volo exhibere bonorum et diligere eorum bonum. Qui amat in alio bonum quod ipse non habet, dicit Scriptura, imputatur ei quasi haberet. Quidquid igitur boni in aliquibus fuerit diligere volo, orare pro bonis ut in bono proficiant, ut custodiantur a malo et ad vitam aeternam perveniant. Ita me bonis sociare volo et collocare, ut meritis quoque eorum socium et consortem me faciam. Contemplor quoque illud convivium pinguium medullatorum et vindemiae defecatae, animarum scilicet ad superna translatarum, et ab omni faece peccati purgatarum, et epulantium super mensam Christi in regno suo, ibi satiantur electi ex adipe frumenti, id est divinitate Christi, de hac mensa micas mihi dimitti cupio quibus merear refici. Et invenio

causam quare de illa mensa capiam misericordiam. Congratulor enim beatorum felicitati, et gratias ago de eo quod de miseriis mundi pervenerint ad fruitionem Dei. Cum ergo pro militantibus intercedo, et pro triumphantibus exulto, tam orationibus utrorumque me juvari, quam meritis ditari confido. Denique cogito, et in unum colligo omnia bona Domini mei, videlicet merita Christi et membrorum ejus, sive cum eo regnantium, sive adhuc in terra peregrinantium, sacramentum denique eucharistiae, nec non et alia sacramenta Ecclesiae, indulgentias varias atque laxationes multas, denique Domini miserationes multipliciter diversis in locis impensas. Cum omnia haec cogitando et amando revolvo, et tam mihi quam multis haec imploro, in tam generali comprehensione et desiderio magna ex parte levatum me ab inopia mea, imo etiam ditatum confido. Unde jam de acquisitis bonis aliis indigentibus impartiri cupio. Multos itaque peccantes considero, et peccando morientes, quosdam de morte carnis ad mortem aeternam pergentes. Et cum magnus sit cumulus istorum miseriae, magnum econtra considero cumulum praedictorum bonorum. Tunc ad hujus desiderio et oratione tendo, ut istis miseriis haec bona opponam, et miseriis implorem. Ad hunc modum orandi sive meditandi conor, et suaviter quiesco, cum adhuc pertingo. Amicis itaque comedentibus, et charissimis inebriatis amicus esse volo, et quotidianus eorum mendicus.

Ego dormio, et cor meum vigilat. Varii sunt naturales motus cordis, et innumerabiles. Unde multipliciter homo a propria natura tristatur vel laetatur, conturbatur vel tranquillus est. Non igitur debet his motibus credere vel cedere, quia pro modo mutabilitatis humanae, vel exteriorum causarum variatur cor, ut moestum sit, vel jucundum, et sic, vel sic afficiatur. Cum ergo pusillanimis aliquis valde trepidat ut quasi desperet, credere debet hanc dejectionem esse pusillanimitatis, et turbati cordis, non desperationis. Confidere enim de statu suo debet, dummodo conteratur, et intentionem habeat declinandi a malo, et faciendi bonum (Psal. XXXVII), et nullatenus mortale committendi. Secundum hoc propositum vocari se sanctum

(id est habere charitatem) quilibet sperare potest, qualicumque gravamine vel tentatione prematur. Debet ergo homo in adverso statu vel orationibus quas tunc fundere solet confidere, et spei fiduciam sibi facere. Nam adversitatis tristitiam confidentia impedit, imo in meliori statu tunc est, quam antea fuerit, dummodo per mortale a charitate non ceciderit, quia charitas tam per adversa quam per prospera proficit. In adverso igitur statu et animi dejectione confidere discat, et in prosperis non seduci falsa spe, sed exsultare in Domino cum tremore; quia, et si adest consolatio, nescit tamen homo utrum amore dignus sit an odio. Nec attendat cordis sui motus, vel experientiam, ut secundum haec statum suum metiatur, ne fallatur. Sensualitati ratio principetur, motus ignoscat, cogitationes regat, vigilet, imo vigiliis anticipet, quia praeveniendo cogitationes inutiles facilius eas reprimet. Vigilare igitur debet ratio, et vigiliis noctis conservare super gregem cogitationum suarum, qua neglecta mens caecitatem incurrit, ut minus se homo agnoscat, minus videat qualis sit, vel esse debeat, quantum fallatur, quantum delinquat. Si ergo sollicite super gregem bonarum cogitationum vigilet, ut has nutriat, malas reprimat, divina gratia largius super eum coruscabit, qua radiante super eam et circumfulgente, vires contra malas cogitationes accipiet, ut eas sopiat et dormire faciat. Cum ita principatur ratio et vigilat, et dormit, sensualitatis motus et cogitationes, dicere potest homo: Ego dormio, et cor meum vigilat. In qua parte enim sensualitas dominatur, vigilat homo, et homo est quia humanitatis sunt, quae tunc agit. Dum vero spiritualia exercet, corde vigilat ad salutem, quia ad cor revertitur, et corde circa interiora et invisibilia curam gerit. Dormit tunc sensualitas, sed vigilat ratio; dormiunt cogitationes malae, et vigilant bonae; sopiuntur desideria carnalia, et tentationes; laetitia spiritualis mentem afficit, intellectus ejus aperitur, et cognitio major ei praebetur. Contemplatur oculis cordis illud supernum gaudium, laudes scilicet et cantum beatorum spirituum. Hic est concentus coeli quem Deus suis revelat, sed reprobis dormire facit, id est abscondit. Sponsus itaque ad concentus coeli non dormit, quia sopita omni perturbatione, ante oculos cordis

hunc percipit, huic invigilat, huic interesse desiderat, hunc implorat. Orat igitur cives coeli. Orant pro ipsa cives coeli, orat Deum, et excitatur ipsa ab eo ad orandum, loquitur ad Deum, et audit loquentem Deum, loquitur enim in ea pacem in plebem suam, quia movet eam, et monet ad salutem, et curam proximorum. Et hoc est, quod sequitur:

Vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi, soror mea, etc. Haec est vox dilecti, id est inspiratio quam in ei corde insinuat, ut quia dilectus est propter ejus amorem etiam proximos diligit et eorum curam gerat, eisque ad salutem subvenire studeat. Vult ergo ut praedicando, vel regimen suscipiendo, admonendo vel consolando, sive orando sibi viam in aliis paret, unde ut eam amplius ad hoc accendat, sororem eam vocat, id est cohaeredem; amicam, id est secretorum consciam; columbam, id est Spiritu sancto illustratam; immaculatam, id est a peccatorum sordibus a se mundatam. Ac si dicat: Quia tanta tibi praestiti, tu quoque beneficiis meis responde, et circa membra mea gratiam qua specialius dotata es, exerce. Quia caput meum plenum rore, et cincinni mei guttis noctium. Ac si dicat: Ex eo quod Deus sum, abundo misericordia et rore gratiae, et hi qui mihi fide inhaerent replentur peccatorum guttis et caecitate. Caput enim Christi Deus est, et ipse secundum quod homo caput est Ecclesiae, et gratiam accepit non ad mensuram. Plangit igitur miseriam nostram, ut quia multipliciter maculamur peccatis, misericorditer se velle misereri demonstret. Est enim Hermon, id est lumen exaltatum, a quo descendit ros gratiae in montem Sion, id est sanctam Ecclesiam, ut ubi abundat delictum, superabundet ipsius gratia. Monet itaque dilectam sibi aperire, se quoque insinuans et misereri velle, et caecitatem ipsam rectam illuminare.

CAPUT XXXIV. Quomodo gratia consolatur, et accendit, et de perfectione et mortificatione.

Sponsa, audita voce dilecti pulsantis et admonentis ad salutem et curam proximorum, quamvis diligat, et sponsi voluntati parere prompta sit; timet tamen consolationem contemplationis deserere, et actibus mundi rursus implicari. Unde subdit: Exui me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? (Cant. V.) Tunica terrenum indumentum est, unde per tunicam terrena actio designari potest. Timet ergo terrenis actibus involvi quae abjecisse se recolit, et a coelesti contemplatione avelli, a summis et spiritualibus descendere et infimis occupari. Pedes quoque suos, id est affectus se lavissee recolens, rursus eos maculare metuit, hos pedes posuerat in atriis Hierusalem, et ibi stare fecerat. Hos lavat aquis vivis, id est compunctione cordis, et post eos stare facit contemplatione in supernis et coelestibus, quos inquinare non immerito timet si ab his abstrahat, et exteriori curae immittat. Nec mirum si haec quae in coelestibus pedes fixerat, terrena exercere metuat. Dum ergo trepidat, dum fluctuat, dilectus eam consolatur, et ampliori gratia visitat cor ejus penetrans, et ampliori lumine gratiae eum illustrans. Et hoc est, quod sequitur:

Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intumuit ad tactum ejus. Quam visitationem gratiae, missionem manus per foramen vocat. Quasi enim per rimam gratiam infundit, cum non totam animam perfundit, sed quadam mensura gratiae visitat, et quam sic in parte visitat, non plene illustrat. Manus dilecti operatio haec gratiae et donum potest accipi. Venter vero ipsa mens in qua cogitationes excoquantur, sicut cibi in ventre. Manum etiam suam dilectus per foramen mittit, cum animae beneficia, quae illi praestitit per Spiritum sanctum suggerit, quod illam morte sua redemit, quod dona gratiae suae illi contulit, quod eadem dona custodiendo servavit. Vitam enim et misericordiam tribuit ei et visitatio ejus custodivit spiritum ejus. Vitam illi tribuit pro illa

moriendo, misericordiam suam infundendo, visitatio ejus custodit eam a lapsu peccati servando. Ista reducendo Deus ad memoriam dilectae suae, apertionem et aditum ad cor ejus facit, quo tangatur et accendatur ad amorem, et contremiscat, et metuat, si non tantis beneficiis pro posse respondeat. Sic ergo tacta et tremefacta amplius ignoscit ad dilectionem Dei et proximi. Et hoc est, quod sequitur:

Surrexi ut aperirem dilecto meo, manus meae distillaverunt myrrham, digiti mei pleni myrrha probatissima. Surgit ut dilecto aperiat, qui accepta gratia amplius accenditur ad hanc percipiendam, ad amandum ferventius, ad studiosius insistendum curae, et saluti proximorum. Quae enim prius dilecto aperuerat, amplius in eum accenditur, atque operibus charitatis insistit. Exercet se tunc in amore Dei seu contemplatione, opera misericordiae impendit proximorum utilitati prout necessitas eorum exposcit et tempus exigit. Pro aliis orat, alios consolatur, aliis consilium salutis dat, et regimen suscipere vel praedicationis officium exercere parat, si tempus exigeret, dum sic gratia visitatur, et gratiae respondere nititur, et se illi conformare. Accenditur etiam ad mortificandum quidquid in se carnale deprehendit. Quamvis autem mortificaverit peccata atque vitia, tamen ex accepta abundantiori gratia magis ad hoc ignoscit, et magis quod reficit invenit. Plus illuminata plus defectus suos cognoscit, et melior acta plus sibi vilescit. Damnat tunc parvos defectus quos prius tolerabat, et tam in verbis, quam cogitationibus multa se commisisse peccata intelligit, quae minus mala ante reputabat. Dum hujus mortificationis labori, et operi insistit, manus ejus distillant myrrham quia haec operatio per manus intelligitur, et per myrrham haec mortificatio designatur: Et digiti ejus pleni sunt myrrha probatissima, quia et discrete, et pura intentione agit omnia. Per digitos enim haec discretio designatur, qua quod recte offert recte dividit, id est quod bene intendit discretum facit. Per probatissimam vero myrrham pura intentio in mortificando accipitur, qua sic Deum quaerit, ut inanem gloriam mortificet, et laudes exteriores contemnat, et ad Deum scilicet oculus ejus, id est intentio, et ad futuram et veram

dilectionem semper aspiciat. Plena hac etiam mortificatione dicitur, quia tam in mente, quam in corpore hanc exercet. Corpus enim abstinentia, vigiliis et caeteris laboribus castigat, et delicias, et terrena oblectamenta amputat, sciens quod non invenitur sapientia, sive gratia Dei in terra suaviter viventium. Sed quantum in hac suavitate delectatur, tanto minus in Deo sustollitur. Visum quoque et auditum restringit a curiositate, quae duo Salomon insatiabilia perhibet, et caeteros sensus per hoc reprimat, et a voluptate cohibet. Non pascitur suavibus odoribus, cavet ab illicito tactu. Feminarum enim familiaritatem cavet, etiam loquendi libertatem, quia de tali libertate venit ad peccati servitutem. Evenit enim aliquando illud vulgare quod dicitur, per malam custodiam egerit lupo lanam. Gulae ergo vitium frenat, subtrahens sibi quod delectatio appetit, et concedens quod necessitas exigit. In penuria servat patientiam, in abundantia temperantiam, cum Apostolo sciens abundare, et penuriam pati. Ibi ergo acquirit meritum ubi mali sibi accumulatur peccatum. Qui in Job dicuntur squalentes calamitate et miseria (Job XXX), quia in vestiendo servitur superbiae, et in vescendo gulae et concupiscentiae. Devota ergo anima dum temperanter cibos sumit, et aliquid sibi subtrahit quod appetitus exigit, et Deo libat etiam in vescendo meretur, et gratiam Deo myrrham offert; ita mortificationem exhibet in corpore, implet quoque etiam et hanc in mente. Resistit quoque carnali delectationi, ut si eam sentiat, nunquam consentiat. Irae quoque motibus et invidiae, caeterorumque vitiorum reluctatur. Cum convicia sustinet, non respondet; non vincitur a malo, sed vincit in bono malum, inimicos diligens et pro eis intercedens, fervet tanto amore Christi, ut pro Christo mori, vel pro salute proximorum concupiscat. Quod et si non conceditur, quamdam tantum vicem martyrii implet, ut scilicet cum aliquid eam secundum humanitatem magis delectat, magis sibi illud amputet, et abscindat, et ejus appetitum occidat. Haec myrrha probatissima merito judicatur, quia tanta perfectione se Deo mactat. Digni vero sponsi pleni sunt myrrha probatissima, cum omni custodia servans cor suum, innumeras cogitationes, et motus cordis discutit et noxia repellens utilia recipit.

Quia igitur pura approbat, impura reprobat, et gladio contritionis peccata abscindit, atque mortificat, dum haec perfecta discretione distinguit et peragit, digitos plenos habere probatissima myrrha perhibetur.

CAPUT XXXV. Quomodo Deus desideratur, et se subtrahit, et quomodo ad salutem adest, et exaudit.

Pessulum ostii mei aperui dilecto meo. At ille declinaverat, atque transierat (Cant. V). Replicat sponsa quomodo ut dilecto fruatur minimas negligentias caverit, quae offensam ipsius provocare potuerunt. In locutione scilicet inutili et superflua, vel cogitatione, in commodo corporali, vel libertate vaga, quae per pessulum, id est seram intelligi possunt. Sera enim cum parva sit et angusta, latitudinem tamen ostii concludit, ut nisi illa reserata patere non possit. Ita haec minima, nisi rescindantur, non dignatur dilectus ita venire ad animam, ut perfecte ad eam intret, et perfecta gratia eam repleat. Parvae negligentiae obscurant animam, et impedimentum faciunt amplioris gratiae. Quod sciens sponsa ab harum pulvere cordis oculos custodit, ut dilectum videre per contemplationem possit, et plenius suscipere. Mundando itaque cordi amplius insistit, ut perfectius dilectus ad ipsam introeat, et quasi per ostium a quo se prius minus plene visitatam, et quasi per foramen tactam cognoverat. Sed declinat, et transit ab ea non recedens, sed in partem secedens. A dextris enim existens ne commoveatur a coepto bono, sed non in facie illi apparens. Prope est enim omnibus invocantibus eum in veritate (Psal. CXLIV). Desiderat quidem contemplari eum, et loqui cum eo facie ad faciem, quomodo solet homo cum amico suo. Sed faciem suam abscondit, cum ea et in ea manens, licet minus adesse sentiat. Hoc modo, quamvis ad eam divertat, ab ea declinat, et transit ne extollatur, et meritis suis ascribat si eo pro voto fruatur. Cum igitur se magis dignam susceptioni ejus exhibuerit, non illi se praebet sicut desiderat, sed ab ea declinat, ut in humilitate hanc conservet, et desiderium ejus amplius excitet et perfectius impleat. Cum enim ex declinatione ejus humiliata fuerit, et magis fervens, ex hoc, et meritum ejus crescit, et plenius eum suscipere digna fit. Tunc autem declinare dicitur, quando praesentiam suam sentire non dat, cum ei tamen praesens sit. Agit tunc anima laboriose, quod prius delectabiliter agebat. In quo labore spiritualiter roboratur, et dum

viriliter agit, confortatur cor ejus ut fortiter toleret, et patienter exspectet Dominum, cum vel per adversa affligit, vel consolationem subtrahit. Exercitium quippe laboris mentem usu roborat, ut ex eo vires capiat, et quod virtute laboris agit bona, ostendit magis quam suavitate consolationis. Contemplationis itaque tempore fervor in Deum excitatur, et hac transacta opus probatur, et virtus exercetur, vel dilectum ab ea declinare queritur, quia ex parte comprehensus magis incomprehensibilis intelligitur, sicut Psalmista dicit: Ascendet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (Psal. LX). Et Salomon: Quaesivi sapientiam, et ipsa longius recessit a me (Eccle. VII). Quantum enim homo ad Deum ascendit, tantum eum sublimem et incomprehensibilem invenit. Unde Job: Non investigabitur cum audita fuerit vox ejus (Job XXXVII). Declinasse quoque eum causatur, quia gustatum mens esurit et desiderat, et quanto suavitatem ejus percipit, tanto minus ei sufficit, quod de illo apprehendit. Cognitio bonitatis ejus exiguum monstrat quod accepit, querelam excitat, accendit ad amplius amandum, et magis humiliat post accensam. Et quia non ad votum hunc habet, declinasse eum, atque transisse causatur. Tota siquidem in amore ejus liquescit cujus inspirationem accepit. Et hoc est quod sequitur:

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cum in mente loquitur dilectus, emoliescunt fortia, et quae prius dura videbantur propter terrena oblectamenta, cum liquefit anima et ita calefit, mollescunt, et delectabilia fiunt, juxta quod scriptum est: Quae prius nolebat tangere anima mea, nunc prae angustia cibi mei sunt (Job VI), amara tunc fiunt dulcia, quia ita liquefit per amorem, ut parum sentiat quidquid corpus cruciat. Resolvitur in lacrymas prae amoris magnitudine, et fiunt ei lacrymae ejus panes die ac nocte, quandiu non conceditur ei contemplari Deus suus. Unde iterum conqueritur, dicens: Quaesivi, et non inveni illum, vocavi et non respondit mihi. Quaesitum non invenit ad votum, nec ad omnia quae petit, vel desiderat respondit ei, ut sic exaudiat quomodo postulatur, vel se exaudisse illi revelet, sed eum non exaudit ad voluntatem,

tamen exaudit interdum melius ad utilitatem. Et cum non exaudisse putatur, melius exaudit, quia concedit quod magis expedire novit. Paulum postulantem auferri a se stimulum carnis suae, melius exaudivit Deus cum hunc non abstulit (I Cor. XII), quia si abstulisset, salvus non esset. Itaque, cum non respondere putatur, melius respondet; imo vero verba atque desideria quibus respondeat ipse in anima format. Ipse enim postulat, id est postulantem eam facit, et respondet, dum quae expediunt concedit. Interdum responderi sibi cupit quantas habeat iniquitates et peccata, scelera sua atque delicta ostendi sibi. In quo bene illi respondet, cum contrito omnia remittat, quae nec recolit, nec unquam specialiter exposuit. Pro occultis quoque periculis, vel necessitatibus in illum fide et amore transit, et videntem omnia ut ipse haec pro se videat, et sibi subveniat exposcit. Scit enim multas esse necessitates suas, quas ipsa non videt nec cognoscit et multa se latere pericula, quae eo minus timet quo minus novit, et ideo specialius ipsi committi contingit ut sibi subveniando respondeat, ubi necessitates ipse novit. Quam responsionem juxta mensuram fidei suae et amoris largam meretur. In hoc quoque illi respondet quod nulla ejus vox orationis, vel desiderii sine merito est, quia ex charitate fit. Si quoque aliquid petat quod non expedit, in hoc respondet illi quod hoc non concedit, et quod ipsa pia intentio petitionis praemio non carebit. Cum itaque dilectum non sibi ad votum respondentem invenit, consolationem et eruditionem quaerit in Scriptura, et invenit. Unde sequitur:

Invenerunt me vigiles qui circumierunt civitatem. Dum sic amore dilecti, et intentione quaerendi sollicitatur sponsa, invenerunt eam custodes, qui circumierunt civitatem, id est praedicatores, qui ad hoc praedicando discurrunt, ut a falsa doctrina, et peccatis Ecclesiam muniant et defendant. Quorum dum doctrinam expetit, et de salute sua, ac profectu eos interrogat, occurrunt ei, et inveniunt eam atque de diligendo amplius Deo erudiunt et accendunt. Et hoc est, quod sequitur:

Percusserunt me, et vulneraverunt me. Amantem enim sagittis verbi Dei acutis percutiunt, et majori amore vulnerant. Nam istae sunt sagittae Domini, quas ardentibus effecit, id est amantibus effectibiles fecit. Amantes enim penetrant, sed a torpentibus resiliunt. Qui praedicatorum etiam custodes murorum dicuntur, quia eos quoque qui Ecclesiam gubernant, instruere satagunt. Hi etiam pallium sponsae tollunt, quia quod ei adhuc de vetusta conversatione inesse deprehendunt, per praedicationis officium subtrahunt, et periculum sive peccatum, quod eam latebat, eruditione sua detegunt: Interroga patrem tuum, ait Scriptura, et annuntiabit tibi majores tuos, et dicent tibi (Deut. XXXII). Quod quia aliqui facere negligunt, in periculo mortalis peccati errant, cujus pallio amicti vestem nuptialem charitatis non habebunt.

CAPUT XXXVI. De amore dilecti, et ejus qualitate.

Adjuro vos, filiae Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut annuntietis ei, quia amore languero (Cant. V). Quaesivit sponsa per se dilectum, eruditionem quoque praedicatorum accepit, nunc devotarum animarum orationes expetit. Hae sunt enim filiae Hierusalem ex Deo natae, et ad visionem futurae pacis pertinentes. Has adjurat ut cum dilectum invenerint, id est per devotionis gratiam praesentem habuerint, amorem suum et desiderium illi nuntient, et pro se preces offerant. Coelestes quidem spiritus, et sanctorum animas cum Christo regnantes saepius interpellavit, et per angelos quibus praesentibus orare atque psallere solebat preces suas illis nuntiavit. Nam istae sunt etiam filiae Hierusalem quae pacem illam indesinenter contemplantur. Modo vero has filias Hierusalem, (id est devotas animas in terra commorantes) rogat. Iste enim modus bonorum atque proficientium, ut prius per se Deum quaerant, et mundando cordi insistant. Deinde ut de statu suo, et occultis periculis peritos consulant, atque ut bonorum orationes expetant, et familiaritatem diligant. Cum enim bonorum orationibus se committunt, et charitate ac humilitate se eis familiariter jungunt, contingere solet ut ex desiderio quod in illis deprehendunt ipsi quoque accendantur. Quos enim tam ardentem Deum quaerere intelligunt, ex magna hunc parte jam nosse confidunt. Unde ex affectu quaerentes dicunt: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum, qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adjurasti nos. Dilectus ex dilecto est Filius Dei ex Patre, et qui diligit Filium, diligit et Patrem, sicut qui videt Filium videt et Patrem. Ex admiratione autem illius et desiderio ita inflammatae animae devotae dilectum repetunt et nominant, cupientes etiam et ipsae ab illa edoceri, et de ipsa percepta ab ea dilecti dulcedine refici. Quam etiam pulcherrimam vocant, quia pulchritudinem mentis habere et virtutibus ornatam certissime arbitrantur. Solet quoque inter bonos haec esse humilitas, ut melius de aliis quam de se sentiant, et ea quae ex scientia dicuntur (id est de interiori experientia proferuntur)

delectabilius audiant. Amantes quoque de eo quem desiderant libenter loquuntur. Solent enim devoti cum de Deo locuturi conveniunt, et collatione mutua magis in Deum accendi, et ex confidentia quam habent, invicem proferre quae de Deo sentiunt, vel intelligunt. Solet quoque Deus in medio eorum esse, et gratiam in eis cumulare qui propter ipsum cumulantur, congregantur, et de ipso loquuntur. Unde sponsa ad interrogationem de dilecto amplius inflammata speciem ejus exprimere, et beneficia sibi ab eo collata narrare incipit, dicens: Dilectus meus candidus, et rubicundus, electus ex millibus. Candidus est, quia candor lucis aeternae, et Lumen de lumine. Candidus, quia immunis est ab omni peccato, quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Et rubicundus, quia in passione sanguine suo est perfusus in qua non erat species neque decor, ut decoram me faceret, et sanguis ejus genas animae meae ornaret, et deformatam me reformaret. Idcirco dilectus meus mihi, quia ista pro me patiens, ista etiam mihi faciens. Qui etiam electus est ex millibus, quia ex toto humano genere nemo sine peccato, excepto eo. Nullus enim similis ei in legislatoribus, nec in millibus millium, et decies centenis millibus, qui Domino majestatis ministrant, vel ei assistunt. Non enim adaequabitur ei aurum vel vitrum, id est supernorum civium societas, quorum corda sibi invicem, et claritate fulgent et puritate translucent. Et hoc, quia non solum homo, sed Deus est. Unde sequitur:

Caput ejus aurum optimum. Caput ejus, divinitas ejus est, quia caput Christi Deus est. Quod caput aurum optimum est, quia divinitatis bonitas omnibus quae ab ea facta sunt antecellit, hoc est aurum terrae viventium, et aurum terrae illius optimum est. Nam fulgens ut humanis oculis, et a viventibus in carne videri non possit. Non enim videbit Deum homo, et vivet. Ideo ergo dilectus meus, quia hoc caput ejus, hoc principale ejus hoc, sublime quod videri non potest. Visura sum cum illa vita apparuerit, quia tunc similis ei ero, et videbo eum sicuti est. Qui hanc geminam mihi felicitatem praestabit, quia corpus humilitatis meae corpori claritatis suae configurabit, et

animam meam similitudini divinitatis suae conformabit.

CAPUT XXXVII. De qualitate membrorum dilecti.

Comae ejus sicut elatae palmarum, nigrae quasi corvus (Cant. V). Elatae palmarum sunt spatulae, id est rami productiores semper ad excelsa tendentes. Expressit sponsa qualis sit dilectus in se, nunc exponere incipit qualis sit in membris suis. Cujus comas vocat eos qui illi fideli famulatu adhaerent, et hos palmae pariter et corvis similes memorat. Palma inferius aspera est, et arctioribus corticibus obvoluta superius tam visu, quam fructu pulchra et ampla. Sic membra Christi inferius dura agunt, et adversa patiuntur, et superius in oculis Dei pulchra sunt et fructuosa. Per dura quippe corporis purgant, et proficiunt ad pulchritudinem animae, et sublimitatem spiritualem. Unde enim pulchritudinem supernam considerant, inde inferius libenter laborant. Sunt namque oculi eorum in capite suo, id est Christo, et capite ipsius aureo, id est divinitate, illuc pertingere, illuc tendere, illius decore refici et fulgore irradiari cupiunt. Suspirant quippe ad illam visionem, ad illud visum principium, et videntur sibi dies pauci prae amoris magnitudine, et levis tribulatio ad pondus gloriae. Non enim sunt condignae passiones hujus temporis ad gloriam futuram illius visionis. Consideratio gloriae, et retributionis desiderium in eis excitat, desiderium vero labores leves facit, et sursum provehit. Unde ergo superna considerant, et concupiscunt, inde inferius roborantur, et unde inferius roborantur, inde de laboribus triumphant, et in alta virtutum crescunt. Palma enim valde in altum ascendendo proficit, et victoriam sua significatione praetendit. Comae dilecti sunt sicut elatae palmarum, quia electi dum semper ad alta virtutum se efferunt, per Dei gratiam quandoque ad victoriam se perducunt. In imis vita eorum quasi multis corticibus volvitur, dum innumeris tribulationis angustatur. In summis vero quasi pulchrae viriditatis foliis amplitudine retributionis expanditur. Qui nigrae etiam dicuntur sicut corvus, nigredo bonorum est, quod peccatores se reputant, et peccatorum suorum verecundiam in vultu portant. Despectionem quippe eligunt, contemptum aequanimiter ferunt, vilia opera et sordidum habitum non solum non refugiant, sed

etiam appetunt, scientes in hac humilitate pretiosum thesaurum latere. Haec est nigredo bonorum in qua se corvis simulant, ut Christo quoque assimilentur. Est enim humilitas virtus Christi, quam qui habuerit, Christi quoque similitudinem habebit, et quantum per hanc fuerit nigrior, tantum erit Christo similior, et apud seipsum humilior. Boni namque nigri sunt, et despecti apud se, sed pulchri et pretiosi ante Deum. Descriptis itaque comis dilecti, oculos ipsius describere incipit, dicens:

Oculi ejus sicut columbae super rivos aquarum quae lacte sunt lotae, et resident juxta fluentia plenissima. Oculi dilecti sunt contemplativi, qui superna et spiritualia cordis oculis contemplantur. Qui sunt sicut columbae, quia simpliciter vivunt, et simplicem habent oculum, id est intentionem, ut totum corpus eorum lucidum sit, id est quidquid agunt, vel intendunt, propter Deum faciant. Sunt quoque columbae ad fenestras oculorum suorum, quia ad terrena nec rapacitate, nec amore feruntur, hebetem in his habentes visum, sed in spiritualibus et salubribus acutum et perspicuum. Iste est oculus dexter, qui, ne nos scandalizet, et in errorem subtilitate nox a perducatur, Scripturae documentis jugiter adhaeret. Et hoc est quod super rivos aquarum esse perhibentur. Solent columbae super rivos aquarum residere, ut umbram accipitris in aquis videant, et ita super aquam se projicientes unguis ejus evadant. Ita boni umbras daemonum in Scriptura vident, dum omnimodam deceptionem eorum ibi reperiunt, quibus non solum per aperta mala, sed etiam per occulta fallere solent. In qua etiam vident, quod modo per speciem boni, modo per intelligentiam falsam illudunt, quae a simplicibus et minus exercitatis in spiritualibus sana et perfecta creduntur. Contra omnem itaque errorem, vel impuritatem quam inimicus suggereret, vel erroneus aliquis et seductus affirmaret, eloquia divina sunt inspicienda, et quae suggeruntur vel audiuntur, his conferenda, ut recipiantur, vel confutentur. Haec enim sunt eloquia casta, argentum igne examinatum probatum a terrenis, et purgatum a septiformi Spiritu. Quicquid enim sacrae Scripturae consonat et concordat quam

sanctus Spiritus condidit, sanum et integrum credendum est, et quicquid ab illa discordat, noxium reputandum. Sanum enim esse non potest quod a Spiritu sancto aliquo modo discrepat. Solent quoque rivi oculos inspicientium clariores reddere. Ita Scriptura, inspecta cordis oculos perspicaciores facit, quia declaratio sermonum Dei illuminat, et intellectum dat parvulis: qui enim sermones Dei elucidat illuminatur, et ad intellectum sermonum Dei dispositus est: mystici enim sensus, dum investigantur, mentem erudiunt, et sensum ad intelligentiam aperiunt. Hae quoque columbae lacte sunt lotae, id est dulcedine matris gratiae a peccatis mundatae pariter et custoditae. Per consolationem enim spiritualem amaescit et vilescit delectatio, et munditia terrena et carnalis, et per hanc compungitur, ut de commissis poeniteat, et alia non committat. Item lotae hae columbae resident juxta fluentia plenissima. Haec fluentia plenissima sunt gaudia perfecta illius vitae juxta quae resident, quia a terrena delectatione seu consolatione se remouent, et cognitioni atque contemplationi supernorum se conformare, et proximos facere student. Accubant enim inter terminos ut videant requiem illam quia bona, et terram quia optima est. Extrema hujus mundi eligunt, quia vitae subsidia ad sustentationem non ad voluptatem sumunt, ut ita in terminis ejus commorantes, terminos quoque illius vitae aliquatenus contingant, et aliquid de illis gaudiis apprehendant. In terminis accubant, quia et si hic corpore sint, illuc mente conversantur, sicut dicit Apostolus: Nostra conversatio in coelis est (Philip. III). Quia vero hoc mundo utuntur tanquam non utantur, et futuram requiem desiderant, et mente contemplantur, juxta haec fluentia residere perhibentur. Quam requiem nequaquam per contemplationem viderent, si non requiem mentis haberent. Unde sessio haec juxta fluentia requiem eorum significat, sedere enim quiescentis est. Super rivos itaque aquarum positae, et lacte lotae juxta plenissima fluentia resident, quia per Scripturam illuminatae, et operatione atque dulcedine gratiae mundatae a peccatis et vitiosis affectibus, quietem mentis et puritatem cordis consecutae sunt. Per quae duo dulce poculum de illo fonte vivo hauriunt, et ipsum fontem sitiunt,

dicentes: sitivit anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? (Psal. XLI.) Qui vero adhuc imperfecti sunt et infirmi, non sunt loti hoc lacte; quia, etsi consolationis dulcedinem a Deo perceperunt, non tamen ita plenam a peccatis pariter et vitiis mundationem. Unde juxta fluentia haec resident, quia hanc quietem mentis nondum habent. Horum dulcis affectus sive gaudium non est perfectum vel purum, quia de minus mundato corde procedit. Cooperatur enim in eis vel naturalis levitas, vel prosperitas aliqua, vel tentatio peccati occulta. Tales per dulcem affectum interdum ad gaudium assuetum carnalitatis devolvuntur. Ignis enim carnalis concupiscentiae per tentationem adhuc vehemens est in eis, unde hilaritate accepta quasi adhibitis lignis facile accenditur. Horum affectus cum in Deum dirigitur, contingit interdum ut ex occasione locorum status levior factus in carnalem mutetur, ut cum spiritu coeperint carne consumment. Unde aliqui in tali statu carnis motum, vel etiam majorem fragilitatem patiuntur. Istis dulcis affectus vertitur in peccatum. Unde cum carnis motum sentiunt, statim se retrahere ab hac dulcedine, et ad aliquod bonum convertere deberent. Talibus magis expediunt amara quam dulcia, dura quam mollia, amaritudo scilicet et dolor poenitentiae, et labor pugnae contra oblectamenta carnis, vel propriae voluntatis. Noxia enim delectatio suo contrario melius curatur, et suavia sicut sensualitatem delectant, ita et vires ejus faciunt. Per dura itaque et labores falsa delectatio exstinguitur, et requies mentis acquiritur, ut juxta fluentia haec sedeatur, et superna aliquatenus contemplantur.

CAPUT XXXVIII. De membris dilecti.

Genae ejus sicut areolae aromatum consitae a pigmentariis (Cant. V). Genae sunt martyres qui sanguinem suum pro fide Christi fundentes, quasi genae in facie sponsi rubent. Merito pulchrae, quia totum corpus Ecclesiae ornaverunt, cujus membra fuerunt. Magnus in eis ardebat ignis amoris quos sic ad tormenta inflammabat. Magna intus dulcedo, quae mortem amarissimam, dulcorabat. Haec est charitas dilectio, scilicet Dei, dilectio summi boni, fortis ut mors, imo fortior morte. Haec in martyribus corporis desideria mortificaverat, et ideo ipsum corpus morti exponere praevalebant. Vivebant tales spiritualiter, non carnaliter. Vivebant jam non ipsi, sed vivebat in eis Christus. Unde pro Christo mori poterant, qui in ipsis vivebat, et cujus spiritum habebant. Hae sunt genae dilecti, quae in facie militantis Ecclesiae rubebant per martyrii poenam, et in triumphante rubent speciali decore per areolam. Quae sunt sicut areolae aromatum, et virtutibus repletae, quae virtutes more aromatum suavem refectionem habent pariter et odorem. Mentem enim quam replent delectabiliter reficiunt, et bonae opinionis, et exempli odorem ad alios emittunt. Ista areolae consitae sunt a pigmentariis. Pigmentarii sunt praedicatores, medici spirituales languoribus animarum eruditione sua medentes. Hi pretiosum pigmentum fidelibus composuerunt. dulce poculum, spirituales videlicet sententias quibus nos imbuerunt. Ab his pigmentariis consitae sunt hae areolae, quae virtutes ab eis descriptae sunt, et in libris conscriptae, de quibus subditur:

Labia ejus lilia stillantia myrrham primam. Labia dilecti sunt praedicatores, quia verba ejus loquuntur, et voluntatem ejus annuntiant. Quae labia sunt sicut lilia, quia candorem habent innocentiae, et odorem bonae famae. Pulchra est, et redolet eorum doctrina, quia ornat eam et commendat vita munda. Roborat enim praedicationem eorum boni operis exemplum et facile persuadent, qui ita opere perficiunt sicut verbo docent. Quia ergo faciunt quod

docent, candent et redolent. Isti sunt periti medici prius curantes seipsos, et de remedio morbi proprii edocti ad cognoscendos et curandos morbos alienos. Stillant autem myrrham primam, quando in primis seipsos mortificant, et sic mortificationem aliis praedicant, incipientes facere, et sic docere. Myrrha quoque prima est poena martyrii, quam stillant fidelibus, quando praedicant corpus exponendum morti potius, quam a Deo recedendum, vel mortale committendum. Mors etiam Christi est myrrha prima, quam specialiter praedicant. Ipse enim est caput martyrii a quo maxime coepit martyrium, et per quem roborati sunt fideles ad martyrium perferendum. Myrrha prima est optima; unde designat mortem Christi, quae fuit optima, quia totius mundi redemptio. Hanc stillant haec labia, id est praedicatores, et hanc imitandam proponunt fidelibus, et semper in memoria habendam. Haec cogitata stimulos carnis mitigat, tentamenta inimici exstinguit, in desperatione consolatur, delet peccata, mortificat vitia, roborat mentem, confert gratiam. Mors Christi, dolores ejus atque labores et merita nostra, non ipsius sunt. Omnia enim quae fecit vel pertulit, non sibi, sed nobis meruit. Ad tribunal quoque Christi venientes in morte, et meritis ipsius maxime debemus fiduciam ponere, et pro commissis malis, vel omissis bonis, haec inimico accusanti opponere. Mors itaque Christi myrrha prima est, myrrha optima, quia omnia mala nostra mortificat, tam potens ut nihil ita sit ad mortem, et mortem aeternam, quod non solvat et vivificet. Sequitur:

Manus ejus tornatiles aureae, plenae hyacinthis. Manus dilecti sunt bonorum opera, quae sunt tornatiles, quia sunt recta atque perfecta. Sicut tornatura recte et polite volvitur, et nihil inaequale, nullum obstaculum in se patitur; ita boni nihil reprehensibile operantur, nihil agentes in quo proximus offendatur, vel scandalizetur, vel infirmetur. Recta est itaque polita operatio bonorum, quia sola coelestia quaerunt, non declinantes ad dexteram vel sinistram, sed regia via incedentes. Regunt enim se, et dirigunt ad id quod salubre est et expedit, non ad id quod humana cupiditas

expetit. Exercent se magis ubi major est profectus, et ibi minus ubi minor est utilitas. Multi enim circa minima valde solliciti sunt, majora negligunt, opera de genere bonorum exercentes, sed non in charitate facientes. Castrum quidem animae suae multis operibus muniunt, sed unum foramen inimico per quod intret relinquunt. Cujus castrum haec erit firma munitio, ut intentionem semper habeat homo mortale non committendi, et si commiserit, statim poenitendi. Et item sollicitudinem cognoscendi mortalia, et pro his quae cognoscere non valet occulte conterendi. Bonorum igitur operatio divina est sapientia illustrata. Unde manus istae aureae dicuntur, quia lucent per divinam sapientiam, et non obscurantur per peccatum vel per ignorantiam. Lucent quoque coram hominibus ad gloriam Patris coelestis, quia non fuscantur peccatis, vel indiscretione, et omnia quae faciunt fiunt propter Deum, et simplici intentione. Unde subditur quod plenae sunt hyacinthis, quia sola spe et desiderio coelestium fiunt: hyacinthus quippe lapis est aerei coloris et viridis. Plenae sunt istae manus hyacinthis, quia omnis operatio bonorum, omnis intentio supernum praemium quaerit, et Dei placitum. Propter hoc ad instar sapphiri nitescit, et recens est in bono, ut Deo placeat, et Deo fruatur. Plenae sunt igitur hyacinthis, ut nullus in eis pateat locus vanae laudi, non hanc quaerant, non hanc oblatam aliquando recipiant, sed semper ad hunc lapidem, ad coelestem speciem, ad illam pretiosam margaritam respiciant, et pro hac omnia vilia reputent et contemnunt. Lapis quoque iste cum aura mutatur, sic sunt boni, quia pro tempore mutantur. Modo enim rigorem exercent, modo clementiam, modo excessus emendant, modo dissimulant. Et haec faciunt non per negligentiam, sed per discretionem. Omnia siquidem tempus habent, et qui temporis opportunitatem non observant, utilitatis se fructu privant. Interdum enim melius toleratur malum quam reprehenditur. Pro tempore itaque, et moribus hominum se mutant, nec hac mutabilitate fiunt instabiles, sed firmi et stabiles. Quia, dum mutantur ut causas melius ad effectum perducant, in his quae facere intendunt semper prosperantur, et mutabilitatem impedimenti non patiuntur. Mutant enim modum, sed non animum,

et manet eadem intentio, etsi non eadem actio. Sequitur:

Venter ejus eburneus, distinctus sapphiris. Venter dilecti sunt boni conjugati caste se habentes et utentes hoc mundo tanquam non utantur. Elephas autem castum est animal et frigidae naturae. Unde et eos significat qui non ideo copulantur, vel carnaliter se cognoscunt, ut libidini satisfaciant, sed vel causa generandae prolis, vel vitandae incontinentiae. Nam prolis intentio habet meritum; vitanda incontinentia, veniam: nam eam excusat matrimonium, causa libidinis damnationem, quia est mortale peccatum. Conjugati itaque qui voluptati suae serviunt non sunt vere dilecti, sed possessio diaboli, nec in his habet Christus mansionem, sed diabolus potestatem: sicut angelus Tobiam docuit, dicens, daemonem habere potestatem super eos qui conjugium ita suscipiunt ut suae libidini vacent, sicut equus et mulus (Tob. VI). Venter autem sponsi distinctus est sapphiris. Sapphirus lapis est speciem sereni coeli habens. Unde bonos conjugatos designat, qui coelestibus disciplinis imbuti sunt, superna meditantur et sapiunt. Hi sunt distincti sapphiris, quia inter mundanos actus coelestia quoque opera faciunt. Quamvis enim divisi sunt ut cogitent quae mundi sunt, quomodo placeant conjugii, cogitant nihilominus coelestia, et quomodo placeant Conditori. Haec est distinctio sapphiri, ut in carne ambulantes non secundum carnem militent, sed eorum conversatio in coelis est

***CAPUT XXXIX. Descriptio aliquorum membrorum dilecti,
et Virginis Mariae laudes.***

Crura ejus columnae marmoreae, quae fundatae sunt super bases aureas (Cant. V). Isti sunt qui rebus suis religiosos sustentant, qui bona temporalia illis impartiuntur, ut spiritualia ab eis recipiant. Qui enim recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae recipiet. Qui justum sustentat ad serviendum Deo, non solum mercedis ejus particeps erit, sed cum illo mercedem ejus habebit. Isti sunt crura sponsi, quia hi, qui circumeunt infirmos visitantes, et ad eos, qui carne juncti sunt, venientes; horum non solum, ut Job ostium viatori patet, sed etiam cum Tobia pergunt ad indigenas, et dividunt unicuique de facultatibus prout possunt. Qui, ut columnae marmoreae, sunt recti in scientia et opere, et infrangibiles a vitiis et peccatis. Recte et sane sapiunt, nulla falsa doctrina, vel religione supplantati. Docent enim aliqui falsa sub specie religionis. Daemones quoque in corde suggerunt falsam justitiam, et falsam intelligentiam pro luce veritatis. Intendunt quippe aliqui arcum Scripturae, et parant sagittas suas in pharetra sua, ut sagittis suis sagittent in obscuro rectos corde, et quae Dominus perfecit, id est, perfecte fecit, et super doctores exposuit destruunt, et ad suum errorem inflectunt. Daemones etiam quaedam subtilia et quasdam revelationes in aliquibus operantur. Et item quaedam nova et insolita, quae curiosi et simplices mirantur et venerantur. Bonorum igitur recta est et sana intelligentia, formantur opera sicut ex corde procedit vita. Rectos gressus pedibus suis faciunt, quia cuncta cum consilio faciunt, et non solum peccata sua, sed etiam occultas suggestiones cordis in confessione exponunt. Non enim potest errare, qui cum consilio vivit, nec ab inimico decipi qui suggestiones ejus detegit. Item recti sunt boni et infracti, qui non curvantur, ut per eos transeant daemones, sicut scriptum est de malo: Incurvare, ut transeamus (Isa. LI). Nec franguntur ab injustitia, ut tentationibus daemonum consentiant et in peccatum cadant. Sunt ergo recti et erecti, quia et in se justitiam servant, et pro justitia desideranda se

erigunt et injustitiae opponunt. Quorum firmitas et constantia non quibuslibet lapidibus, sed marmori comparatur, quia non vilis et communis, sed pretiosa et rara. Neque fortitudo lapidum fortitudo eorum est, quia non duruerunt per insensibilitatem, sed per zeli rectitudinem. Istaе columnae fundatae sunt super bases aureas, id est, super fidem prophetarum, atque apostolorum. Eadem quidem quippe fides erat in prophetis et apostolis. Quod illi credebant venturum, isti credebant venisse; quod illi sperabant et exspectabant, isti cernebant et habebant. Unde quidam eorum loquitur, dicens: Dies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt, et non viderunt bonum (Job IX). Istaе bases fuerunt aureae, quia lucebant per opera. Sine operibus enim est fides otiosa, sed per opera pretiosa, et auro comparanda, quia informata charitate. Super has bases fundatae sunt crura haec et columnae, quia misericordes et recti superaedificati super fundamentum prophetarum et apostolorum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu, qui duos parietes in se conjunxit, Iudaeos videlicet et gentiles, justos et peccatores conversos, et homines in coelo angelis sociavit. Sequitur:

Species ejus ut Libani. Hae sunt virgines, decorem Christi et similitudinem habentes. Habet enim similitudinem Christi anima quae charitatem habet, et plenius proficiens in morum correctione plenius hanc percipit. Cum aliquis poenituerit, statim in ipsa contritione cordis, ex parte Dei similitudinem recipit, quam paulatim plenius et in futuro perfecte possidebit. Hac similitudine omnes boni Christo conformantur, sed specialius virgines, quae cum hac similitudine candorem et munditiam habent vitae; unde Libano comparatur, qui Christum significat, qui candidus interpretatur, proxima est ergo munditia auctori munditiae. Unde quia hunc specialem decorem virgines obtinent, bene species dicuntur. Et quia sine macula pollutionis sunt, Agno sine macula familiarius junguntur. Sequuntur quoque Agnum quocunque ierit. Specialiter sequuntur cui se specialiter similes fecerunt. In carne praeter carnem vivere coelestis vita est, non terrena. Unde cum virgines peccatum carnis

domant, quod maxime humano generi praevalent, et naturae inhaerent, quodam modo extra carnem sunt et Deo, qui Spiritus est, similes fiunt. Sunt ergo species Christi sicut species Libani. Libanus enim est Christus, nec tantum est candidus, sed etiam candidatio. Candidat enim et decorat electos. Libanus quoque nobilium ferax est arborum; sic Christus nobiles profert, eos scilicet quos per Spiritum suum regeneraverat in libertatem, ut filii sint Dei et vere liberi, ne faciant peccatum, ne servi sint peccati. Inter has arbores sublimior et nobilior fuit beata Virgo, quae exaltata est sicut cedrus in Libano, id est Christo, quia non est sublimis per seipsam, sed per Christum, et ab illo sublimata et electa, ut sic excresceret et Creatori suo ipsa incrementum daret. Sublimis et nobilis arbor, quae sublimem hunc protulit fructum, Dei videlicet Filium. Denique ipsa cedrus, quae crevit in Libano, id est Christo, et dum Christum ipsa genuit, quasi Libanum cedrus produxit, et mons processit ex arbore cum Deus prodiret ex homine. Hoc est novum et inauditum, quod Deus fecit super terram, ut cedrus proferret Libanum, arbor montem, mulier circumdaret virum, id est Deum, et quem mundus non caperet hunc Virgo in utero suo concluderet. Species itaque Christi sunt virgines, sed beata Virgo specialis ejus species, quae speciem suam nunquam per aliquod peccatum mortale, vel veniale maculavit. Unde speciem ejus Rex coelestis concupivit, in ea carnem sumens, amplius hanc speciem decoravit, quia ampliori eam gratia replevit. Mundo itaque tenebris obvoluto et deformato, adeo Solem justitiae speciosum forma prae filiis hominum edidit, et ita lumen caecitatis, et speciem deformitatis speciosam restituit. Ipsa igitur singulariter species Christi prae omnibus speciosa, Christoque simillima, non solum speciem Christi ipsa habens, sed etiam in aliis hanc restituens. Maria itaque supra homines est, in eo quod nunquam peccatum commisit, sicut homines, inter quos nullus inventus est qui faciat bonum et non peccet. Supra angelos quoque est, quia eos puritate supergreditur, dum divinitatem clarius illis contemplatur. Nec tantum peccatum non commisit, sed etiam aliorum peccata delevit; nec solum in se lucida fuit, sed etiam lucis radios ex se emisit, quia per eam mundus lumen

gratiae accepit. Inter divina itaque et humana media et mediatrix est Maria, ut humana supergrediatur, dum tam sublimia per Filium operatur. O mira dignitas, de muliere procedere solem mundum illuminantem, de terra lucem radiare, per feminam tenebras mundi in lucem clarescere! Per eam sol iste ex ea mundo fulsit, et clarior luxit, quia plenius corda illustravit. Ita lux aeterna ex temporali nova surrexit, et radios suos amplius dilatavit. Nec solum per eam lux gratiae in terris, sed etiam visio Dei animabus data est in coelis. Haec beata est illud signum magnum in coelo, mulier amicta sole, quia sol divinitatis infulget ei, et circumfulget, et totam occupat, et post eam maxime illustratam coeli cives illuminat. Ipsa solis hujus splendorem primo, et prae omnibus suscepit. Ipsa amicta est hoc sole, et perfecte et praecipue divinitatis fruitione perfunditur. Et quasi hanc induit, dum tantam ejus plenitudinem accepit. Ideo vero hoc sole amicta est in coelo, quia in terra perfecte Christum induerat, sicut dicit apostolus: Et gratia plena fuit (Luc. I). Est autem luna sub pedibus ejus, id est, Ecclesia triumphans, quia inferior est, et post eam hoc sole illustrata luna defectum patitur, et ideo quia omnis homo praeter eam defectum aliquem habuit, illustrari ab hoc potest, non aequaliter vestiri. Exaltata est haec beata quasi cedrus, sublimata est sicut Christus, et si tantum quantum Christus, Christus minimus fuit in regno coelorum, id est, in praesenti Ecclesia, Maria humillima fuit omnium quae fuerunt in terra. Ideo ad hoc sublimata, ut summum omnium conciperet, et post eum summa omnium fieret. Bene se cum Christo humiliaverat, quae cum Christo sublimanda erat. Sicut Christus ad dexteram Patris, ita ipsa ad dexteram Filii. Christus super omnia manuum suarum opera; Maria supra eadem opera post Christum, quia non solum exaltata est supra animas sanctorum, sed etiam super choros angelorum. In humillima igitur Maria se Christus ad susceptionem carnis humiliavit, et humiliatam ita secum exaltavit. Sublimis igitur Maria, sed sublimior Christus. Unde de eo sequitur:

Electus ut cedri. Cedrorum pulchritudini, fortitudini, sublimitati, atque odori omne silvarum decus cedit; ita Christo nec in

terra summi homines, nec in coelo angeli possunt aequari. Cogitare igitur volo quam sublimis et praecellens sit in se, et quantum se humiliaverit propter me: unde cum timeo judicem, cogitare volo fratrem, et naturae meae consortem. In humanitate namque judicabit, quam pro nobis misericorditer accepit. Ferat sententiam humanitatis et misericordiae, fratris, et non judicis, vel justitiae. Si justificare me voluero, judex sit, et condemnet me; si miserum confiteor, impendat misericordiam. Judex ipse esse volo pro judice, ut judex non sit ipse, sed frater pro judice, et judicare me volo ne judicet ipse. Si talis accedam ad iudicium, et matrem misericordiae in causa mea habuero mecum, quis iudicem denegabit propitium? Maria facta est Mater Dei propter misericordiam; hanc quoque credo quod indesinenter exercet pro humano genere coram Patre et Filio, et maxime pro examinandis exercebit in iudicio hoc iudicium. Porta est in qua nobilis erit Christus vir Ecclesiae, cum sederit ad iudicandum cum senatoribus terrae. Tunc sublimitas hujus cedri apparebit, et quantum super homines emineat, quamque excelsus reputatus sit, cujus spiritus in naribus ejus erat, id est, in ore hominum spirabat. Mariam igitur matrem misericordiae et portam coeli quaeramus, et speremus in porta iudicii misericordiam, ut per portam iudicii ingrediamur ad vitam aeternam.

CAPUT XL. De Christo et meritis ejus.

Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis (Cant. V). Guttur sponsi est internus sapor ejus, et consolatio spiritualis, quae suaviter gustantes expertos afficiunt. Si enim bonitatem Dei cogitando comprehendas, et ad saporem ejus pertingens, gutturis hujus suavitatem cum sponsa praedicabis. Amoris quoque ejus gustus adeo suavis est, ut non solum mentem reficiat, sed etiam corporis cibum oblivisci faciat. Si quoque spiritualia, et mystica contempleris, quidquid de eo comprehendere potueris, suave et delectabile comprobabis, adeo ut parum suavia omnia praeter illum, imo nulla reputes, ipsum vero solum bonum, solum amplectendum et amandum judicabis. Ad superna vero consideranda si mente transeas, dulce erit meditari quale sit Deum videre, et ejus visione satiari, ipsum esse in nobis, et nos in ipso, et unum esse cum ipso, omni miseria carere, et cum ipso sine fine gaudere, horum internus sapor est sponsi guttur. A vitiosis autem affectibus purgatum esse oportet cor quod suavitatem hanc percipiet, quia nisi sincerum vas cordis fuerit, minus percipit, vel retinet hanc suavitatem spiritus, quia adhuc ex faece carnalitatis accessit. Renuit igitur consolari nisi in Deo; memor sit Dei, et delectetur in eo, et in hac delectatione exerceatur, ut deficiat spiritus ejus, id est propria voluntas, et contemnat quod extra Deum delectat. Quantum exteriores delectationes contempserit, tantum in Deo delectari poterit. Delectationem mundanorum abjiciat, mundum, id est mundana, relinquat, solitudinem mentis adeat, sedeat solitarius, et levet se super se, levet corpus super corpus, ut corporalia transcendat, et superna et spiritualia comprehendat. Omne quod est in mundo est concupiscentia carnis, vel concupiscentia oculorum, vel superbia vitae. Qui ista contempserit carnalem concupiscentiam devincendo, ab exterioribus ad interiora, et invisibilia revocando, et calcata superbia se humiliando, profecto mundum relinquit et ad solitudinem venit, ut spiritualium notitiam et saporem apprehendere possit. Haec est Aegyptus de qua populus Dei egreditur, et haec solitudo ad quam debet tendere. Ex hac solitudine mittuntur nuntii, et de fructibus

terrae promissionis reportant. Hi nuntii sunt meditationes spirituales et desideria sancta. Isti ad considerandam terram hanc a devota anima mittuntur. Isti terram hanc investigando intrant, de ejus abundantia et dulcedine nuntiant, de fructu secum portant. Iste fructus est illius suavitatis gustus, dulcedinis illius praelibatio, fructus dulcis gutturi animae devotae hunc fructum gustantis, et ejus suavitatem experientis. Hunc qui gustat videt, id est cognoscit quam suave sit hoc guttur suavissimum sponsi, quod omnem suavitatem non solum excellit, sed etiam expellit. Hujus suavitas quo magis sentitur, eo magis desideratur. Esuriam habet in hac vita, non satietatem; refectionem, non plenitudinem. Tam dulcis est enim ut semper desideretur, tam immensa ut nunquam ad plenum comprehendatur, qui sic afficitur ut satiatum se dicat, et totum repletum, nescio an de gutture sponsi, vel de adulterio, et falso reficiatur nuntio: Qui edunt me adhuc esurient, ait sapientia Dei; et qui bibunt me adhuc sitient (Eccli. XXIV). Hic bonitas Dei tenuis gustus est in futuro satietas, qui satiabimur cum manifestabitur gloria ejus, et replebimur in bonis domus Domini. Verus sapor sic a falso discernitur, quia non est vehemens, vel impetuosus, carnem non titillat, sed carnis motus compescit et mitigat. Modestus est, tranquillus, levis, dulcis, pacatus, spiritum roborat, carnem debilitat, mentem accendit et illuminat, non extollit, sed humiliat. Nam suavitas ejus desiderium excitat, et dum ampliora accendit de profectu semper humilem reddit. Cum enim parum est, quod habet, sicut semper se egentem reputat, ita semper humiliter de se sentit. Imperfectus sive falsus sapor divitem sibi hominem demonstrat, quia ad cognoscendum divitias bonitatis Dei non penetrat. Est autem imperfectus quem accipiunt adhuc novi et carnales, et nondum perfectam munditiam cordis consecuti, sed lippientes cordis oculos habentes, ut clare videre non possint, et spiritualia comprehendere. Inde igitur divites se putant, unde parum vident, et veram cognitionem non habent. Tales si plus illuminati plus cognoscerent, et immensitatem hujus suavitatis apprehenderent, potius humiliarentur, quam extollerentur, quia exiguum intelligerent quod de hac percipere

potuerunt. Falsus sapor est, quem inimicus operatur, et hoc quod dulciter afficit, et mentem exhilarat; sed extollit, non humiliat; plenitudinem simulat, sed non habet: nam hunc percipientes quantum a vera gratia vacui sunt patebit si per adversa probentur. Unde thalamo comparari possunt, qui foris est nitidus, sed intus vacuus, foris nitent tales et lucent, quia speciem quamdam devotionis habent, sed intus vacui sunt a virtutibus et fervorem non habent. In hujus thalami secreto dormit, et quietem habet inimicus, quia non excitant, vel fugant eum desideria sancta, et ignitae orationes, sed patitur eum, et fovet tepor mentis et falsus nitor religionis. Horum gloria non est ab intus, nec tam in conscientia quam in exteriori fama; et quia exterius fusi sunt, ideo interna non cognoscunt, vel percipiunt. Horum sapor etsi suavis sit, sed non est suavissimus, quia a sponso non est, sed ab adversario. Suavissimus est quem percipiunt boni, qui per cordis munditiam ad veram bonitatis ejus pervenerunt notitiam. Isti suavissimum guttur ejus praedicare possunt, quia, experientia docente, dulcedinem ejus gustaverunt. Si quoque humanitatem ejus cogitemus, suavissimum fuit guttur ejus per quod divinitatis verba processerunt, quia spiritus et vita fuerunt, sicut ipse dicit. Suavis igitur praedicatio, et verba illa quibus loquebatur de regno Dei. Suavissimum igitur fuit guttur ejus, et totus desiderabilis, desiderabilis humanitatis ejus visio in terris, sed multo desiderabilior glorificata ejus humanitas in coelis, quae etiam angelis est desiderabilis, qui in eam desiderant prospicere. Est enim ille vultu desiderabilis, cujus vultum desiderat universitas civium supernorum, desideratissima vero est divinitatis ejus contemplatio, cui omne quod desideratur non valet comparari. Est igitur totus desiderabilis, qui etiam desirabilis est in membris suis, tam adhuc in terra peregrinantibus quam in coelo regnantibus, quia delectat tam eorum gratia quam considerata gloria. Hic namque habent fulgorem sanctitatis et illic glorificationis. Dilecta eorum sanctitas ad imitandum, et gaudium ad gaudendum cum eis et simul fruendum. Dulcis est gaudii eorum contemplatio quod nostrum quoque speramus, et quod exspectamus. Habet haec exspectatio laetitiam, ut

spe hujus gaudentes simus, et in tribulationibus patientes, vel laboribus quos pro hoc sustinemus. Est igitur desiderabilis Christus etiam in suis, quia eos de gloria sua et decore fecit decoros et desiderabiles, ut non solum propter se, sed propter electos desideretur, quos cum eo in gloria socios et consortes habebimus, et quorum gloria gaudebimus. Est igitur totus desiderabilis, quia in se et in membris suis. Et iste est amicus meus, o filiae Hierusalem, hic est a quo diligor et quem diligo, non verbo, neque humana lingua, sed opere et veritate, quia mandata ejus audio et ea servo. Hujus pulchritudinem cogitate, amorem desiderate, filiae Hierusalem, id est, animae ad visionem pacis supernae venire cupientes: per ejus enim amorem, et mandatorum impletionem, pervenitur ad pulchritudinis ejus visionem, supernam felicitatem et pacem, ad quam nos perducere dignetur Jesus Christus sponsus Ecclesiae, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

***CAPUT XLI. Sponsus sponsam invitat
ad haereditatem suscipiendam.***

Veni in hortum meum, soror mea sponsa (Cant. V). Hortus mihi facta es, anima, operando mihi in te diversa virtutum et boni operis odorama. Nunc quoque tempus est ut in hortum meum venias, horti mei delicias perceptura, quia soror es, haeres es; veni ad haereditatem, quia sponsa; veni ad amplexus, veni ad somnum ut accipias haereditatem; quia, cum dedero dilectis meis somnum, haec est haereditas eorum. Dormisti exterius, sed corde vigilasti et haereditatem cogitasti; veni ad gaudium pro quo laborasti, quiesce post laborem, contemplare per speciem, quod contemplata es per fidem. Refecit te spes, reficiat nunc visio. In sinistra quievisti, amplexetur te dextera, nec te constringant, et circumdent terrena; veni in hortum meum. Hortus meus deliciarum. In horto meo miro decore rubent rosae martyrum, miro candore nitent et redolent lilia confessorum et virginum. In horto meo diversorum fructuum sunt genera, et tot oblectamenta, quot beatorum in regno regnantium merita. In horto meo omnis plantatio Patrum antiquorum, sive novae gratiae. Quidquid unquam plantatum, quidquid boni actum est ab initio saeculi, huc omnium fructus ascendit. Huc finaliter venit, omnia haec tibi profecerunt, te exspectant, te suscipient. Hic est fructus electorum meorum, qui semper manet, et non est solum facientium, sed etiam hunc in aliis amantium, hunc amando tuum fecisti, me enim amando omnia mea amasti, amando tua fecisti mea, atque meorum merita electis meis sunt communia. Non enim tantum sunt singula singulorum, sed omnia omnium. Veni ergo huc ad universa simul percipienda, quia tibi parata sunt omnia, nova cum veteribus servavi tibi, antiqua scilicet et recentia meorum merita, ut omnibus oblecteris, omnibus potiaris, de omnibus satieris. Messui myrrham meam cum aromatibus meis; myrrham messui in martyribus, aromata in confessoribus et bene viventibus. Martyrum myrrha ad messem venit: nam eorum amaritudo transit, et ad fructum pervenerunt; nam praemia pro labore perceperunt. Confessores de

peccatorum suorum confessione, et laudis meae, transierunt ad confitendum nomini meo ad laudem sine labore, ad laudem pacis et meae visionis. Erant aromata confessores: nam bonae vitae exemplo alios refecerunt et bono odore fragraverunt. Myrrham quoque meam messui: nam mortis meae acerbitatem et poenam consummavi, sed per hanc membris meis suavia salutis gaudia comparavi. Cujus passionis gustus amore mihi sapiunt, sed confectum ex illa redemptionis humanae aromate suavi me reficit, nec martyrum myrrha, nec confessorum aromata haec gaudia perceperunt, si non mortis meae myrrha perceperunt. Sanguis meus flammeum exstinxit gladium ante paradisum collocatum, quo exstincto cherubin quoque quem simul obstruxit homini non negat aditum, quem sui Creatoris novit sanguine redemptum. Nec solum hunc ad suam societatem, sed ad scientiae recipit similitudinem, cherubin enim plenitudo scientiae dicitur, et homo similitudinem scientiae recipit, ut cognoscat perfecte, et sicuti cognitus est, qui hic experte cognovit. Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. In passione amara mea pertuli, sed nunc resurrectionis dulcia percipio. Tunc assatus quasi piscis, nunc mel glorificae humanitatis comedo. Et qui eram quasi despectus et novissimus virorum, nunc gloria et honore coronatus super omnia Patris sum constitutus, et non tantum super omnia hominum, sed etiam angelorum, favum cum melle comedo, quia glorificata humanitate cum gloria divinitatis in me fruor, et in membris meis eadem percipio, haec est dulcedo mea, hae deliciae meae cum filiis hominum, hae epulae, hoc convivium. Hoc mihi cibus et potus est, ut melle dulcius haec comedam, et vino et lacte jucundius ac delectabilius bibam. His deliciis fruor, et eisdem membra mea cibo et poto: nam favus mellis mihi erant dulces in moribus et operibus, vinum et lac sapientes et simplices, ad quod convivium soror et sponsa veni post labores.

CAPUT XLII. De assumptione Mariae, et ejus laudibus.

Quae est ista quae ascendit, et transiens deserta? (Cant. III). Quo tendit aut quid portendit floribus operta? Papae, furem non offendit opibus referta, virgo singularis. O praedo, jam praedaris, praeda factus virginis! Haec est hostis Holoferni, mulier Hebraea, quid Judaeos Aman spernis, Esther est Judaea, Mardochoaeo crucem sternis, punieris ea. Singularis ferus, rex est Assuerus, Esther magni nominis, haec est illa virga Jesse, quam fert Isaias de radice natam esse, cujus flos Messias, passionis suae messis stravit mundi vias, fructu centenario, cum sexagenario atque tricenario. Haec est Sunamitis illa, quae David servivit. Ista Jahel tam pusilla Sisarum contrivit. Haec est regina Saba, quae regis adivit Salomonis regna, cujus sapientiam audivit in sacrario, haec de manu Pharaonis suum salvat masculum, haec est vellus Gedeonis, rore ditans vasculum, haec est veri Salomonis singulare ferculum et turris eburnea, a toto refulgens aurea tota delectabilis, haec est in quo se reclinat rex, reclinatorium viatorum dum declinat, haec est diversorium, caput super hanc inclinat, non habens tugurium, Rex aeternae gloriae. O quam dulcis est memoriae mater tam laudabilis! Haec est arbor inflammata, sed comburi nescia, stella Jacob procreata, veri solis nuntia, porta semper obserata, soli regi pervia, sed et arca foederis, allata David humeris, magno translata júbilo. Lunam tenens haec sub planta, sole stat circumdata, talis exstat et tam sancta, tot habens charismata, tot figuras, signa tanta, tot gerens aenigmata, quot sunt coeli sidera. O quanta sit considera, tu quisquis es in júbilo, istis suffulta flosculis, istis malis stipata, stat eruta periculis, in portu laureata, desideratis osculis jam fruitur beata conjuncta Trinitati! O plaudant jam renati! O jubilum quo jubilat, mater nato unita! O quam praeclara rutilat duplicibus vestita, translator non sic ventilat, fides allegat ita quod regnet jam cum Deo! Ave, Maria, gratia plena; tecum sit Deus. Corruptionis nostrae quam somniat Judaeus. Tabescat in fallacia seductor Sadducaeus: nam vere surrexisti. O dulcis mater Christi, reorum miserere! Ave, Maria, mater gratiae, mundi regina,

mater misericordiae, salva nos a ruina, fons vitae, vena veniae, venire tunc festina cum morti appropinquamus, ut tecum valeamus perpetue gaudere, Amen.